

Kikepera looduskaitseala kaitsekorralduskava 2018-2027

Keskkonnaamet 2017

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti tuleviku heaks

SISUKORD

1. SISSEJUHATUS	5
1.1. ALA ISELOOMUSTUS	5
1.2. MAAKASUTUS	6
1.3. HUVIGRUPID	9
1.4. KAITSEKORD	9
1.4.1. Kikepera looduskaitseala kaitsekord	9
1.5. UURITUS	11
1.5.1. Läbiviidud inventuurid ja uuringud	11
1.5.2. Seire	13
1.5.3. Inventuuride ja uuringute vajadus	15
1.5.3.1. Kaitse-eesmärgina nimetatud taime- ja samblaliikide inventuur	15
1.5.3.2. Linnustiku inventuurid.....	15
2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID	16
2.1. ELUSTIK	16
2.1.1. Soontaimed	16
2.1.1.1. Kaunis kuldking (<i>Cypripedium calceolus</i>)	16
2.1.1.2. Laialehine nestik (<i>Cinna latifolia</i>)	17
2.1.1.3. Väike käopõll (<i>Listera cordata</i>).....	18
2.1.1.4. Sookäpp (<i>Hammarbya paludosa</i>)	19
2.1.2. Sammaltaimed	19
2.1.3. Samblikud	20
2.1.3.1. Männi-soomussamblik (<i>Hypocenomyce anthracophila</i>)	20
2.1.4. Linnud	21
2.1.4.1. Kaljukotkas (<i>Aquila chrysaetos</i>).....	24
2.1.4.2. Must-toonekurg (<i>Ciconia nigra</i>)	25
2.1.4.3. Habekakk (<i>Strix nebulosa</i>)	26
2.1.4.4. Rabapüü (<i>Lagopus lagopus</i>)	27
2.1.4.5. Kanakull (<i>Accipiter gentilis</i>)	27
2.1.4.6. Mustsaba-vigle (<i>Limosa limosa</i>)	28

2.1.4.7. Valgeselg-kirjurähn (<i>Dendrocopos leucotos</i>).....	29
2.1.4.8. Laanerähn (<i>Picoides tridactylus</i>).....	30
2.1.4.9. Karvasjalg-kakk (<i>Aegolius funereus</i>)	30
2.1.4.10. Metsis (<i>Tetrao urogallus</i>)	31
2.1.4.11. Metsalinnustik	35
2.1.4.12. Soolinnustik	36
2.1.4.13. Mosaiikmaastike linnustik	38
2.2. ELUPAIGAD.....	40
2.2.1. Huumustoitelised järved ja järvikud	41
2.2.2. Jõesed ja ojad.....	42
2.2.3. Lamminiidud.....	42
2.2.4. Rabad	43
2.2.5. Siirde- ja õõtsiksood.....	44
2.2.6. Vanad loodusmetsad	44
2.2.7. Rohunditerikkad kuusikud	45
2.2.8. Soostuvad ja soo-lehtmetsad	45
2.2.9. Siirdesoo- ja rabametsad.....	46
2.3. MUUD VÄÄRTUSED	47
2.3.1. Muinsuskaitse- ja pärandkultuuriväärtused.....	47
3. ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE NING KÜLASTUSKORRALDUS.....	48
3.1. KÜLASTUSTARISTU	49
3.1.1. Katku lõkkekoht.....	49
3.1.2. Infostendid, programmid, trükised	50
4. ALAGA SEOTUD PLANEERINGUD JA ARENGUDOKUMENDID.....	51
5. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE.....	55
5.1. TEGEVUSTE KIRJELDUS.....	55
5.1.1. Elupaikade hooldus- ja taastamistööd	55
5.1.1.1. Loodusliku veerežiimi taastamine	55

5.1.1.2. Poollooduslike koosluste taastamine	56
5.1.2. Taristu	58
5.1.2.1. Külustusobjektide hooldamine	58
5.1.2.2. Infostendi likvideerimine	58
5.1.2.3. Infostendi paigaldamine	58
5.1.2.4. Infostendi hooldamine	58
5.1.3. Kaitstava ala tähistamine ja piiritähiste hooldus.....	59
5.1.4. Kavad, eeskirjad.....	59
5.1.4.1. Kaitsekorralduskava vahehindamine ja uuendamine	59
5.2. EELARVE	60
6. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE	63
KASUTATUD ALLIKAD	66
LISAD	69
Lisa 1. Kikepera looduskaitseala kaitse-eeskiri	70
Lisa 2. Kikepera looduskaitseala välispiir ja tsoneering.....	76
Lisa 3. Kikepera looduskaitseala kaitse-eesmärkide ja väärtuste koondtabel	77
Lisa 4. Kikepera linnuala lindude nimestik, staatus ja arvukus	81
Lisa 5. Kikepera looduskaitseala külastuskorralduslikud tegevused	84
Lisa 6. Kikepera looduskaitseala loodusliku veerežiimi taastamine	85
Lisa 7. Ulatuslike loodusõnnetuste likvideerimine ja metsakahjustuste leviku tõkestamine kaitseala piiranguvööndis ja hoiualal	86
Lisa 8. Kaitsekorralduskava avalikkuse kaasamise materjalid	87
Lisa 9. Fotod	95

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 25 on kaitsekorralduskava kaitstavate loodusobjektide alapõhise kaitse korraldamise aluseks. Kaitsekorralduskava annab soovitusel kaitseala valitsejale kaitse-eesmärkide saavutamise parimatest viisidest, kuid ei loo õigusi ega kohustusi kolmandatele isikutele.

Kaitsekorralduskava kinnitab Keskkonnaameti peadirektor. Teave kaitsekorralduskava kinnitamise kohta avalikustatakse Keskkonnaameti kodulehel.

Kikepera looduskaitseala kaitsekorralduskava on koostatud aastateks 2018–2027. Kava koostamisel lähtuti olemasolevatest andmetest. Kaitsekorralduskava koostamisel juhinduti Eesti Vabariigi kehtivast seadusandlusest ja kaitsekorralduskava koostamise juhendist.

Käesoleva Kikepera looduskaitseala kaitsekorralduskava (edaspidi *KKK*) eesmärk on:

- anda lühike ülevaade kaitstavast alast (edaspidi *ala*) – selle kaitsekorraldusest, kaitse-eesmärkidest, rahvusvahelisest staatusest, maakasutusest, huvigruppidest ning alal läbiviidavast riiklikust seirest;
- analüüsida ala eesmärke ning anda hinnang iga põhiväärtuseks oleva liigi, elupaiga vms väärtuse seisundile;
- arvestades alale seatud eesmärke, määrata mõõdetavad kaitse-eesmärgid ja kaitsekorralduse oodatavad tulemused kaitsekorraldusperioodi lõpuks ning 30 aasta perspektiivis;
- anda ülevaade peamistest väärtusi mõjutavatest teguritest, kirjeldada kaitseks vajalikke meetmeid koos oodatavate tulemustega;
- määrata põhiväärtuste säilimisele, taastamisele ja tutvustamisele suunatud kaitsekorralduslike tegevuste elluviimise plaan koos tööde mahu, koha, ulatuse kirjelduse ja orienteeruva maksumusega;
- luua alusdokument kaitseala kaitsekorralduslike tööde elluviimiseks ja rahastamiseks.

Kikepera looduskaitseala kaitsekorralduskava koostasid OÜ Consultare spetsialistid Mari Raidla, Kristo Kiiker ja Riina Raasuke (tel: 452 4995, e-post: info@consultare.ee). Ornitoloogilisi küsimusi konsulteerisid ornitoloogid Veljo Volke ja Renno Nellis. Kava koostamist koordineeris Kaitse planeerimise büroo kaitse planeerimise spetsialist Meelis Suurkask (e-post: meelis.suurkask@keskkonnaamet.ee).

Kaitsekorralduskava koostamisel viidi läbi esimene avalikkuse kaasamise koosolek 22. novembril 2013 Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regiooni Viljandi kontoris. Kaitsekorralduskava projekt oli avalikuks aruteluks Keskkonnaameti kodulehel ajavahemikul 22. septembrist 30. septembrini 2014. Valminud kaitsekorralduskava avalik tutvustus ja arutelu toimus 30. septembril 2014 Kilingi-Nõmme klubis. Teated koosolekute toimimise kohta avaldati ajalehtedes Pärnu Postimees ja Sakala 19.11.2013 ja 23.09.2014.

Kaitsekorralduskava on valminud „Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007-2013” ja sellest tuleneva „Elukeskkonna arendamise rakenduskava” prioriteetse suuna „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine” meetme „Kaitsekorralduskavade ja liikide tegevuskavade koostamine looduse mitmekesisuse säilitamiseks” programmi alusel Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.

1. SISSEJUHATUS

1.1. ALA ISELOOMUSTUS

Kikepera looduskaitseala asub Pärnu maakonnas Saarde vallas Kanaküla, Oissaare ja Sigaste külas, Surju vallas Kikepera, Saunametsa ja Kalda külas, ning Paikuse vallas Põlendmaa külas, Viljandi maakonnas Kõpu vallas Tipu ja Iia külas. Kaitseala pindala on 10 732,8 ha.

Kikepera looduskaitseala hõlmab endist Kikepera hoiuala, metsise, kaljukotka, must-toonekure ja kanakulli püsielupaiku ning nendega piirnevaid väärtuslikke metsa-, soo- ja niidukooslusi, muude kaitsealuste liikide elupaiku ning Kivioja Natura variala. Kikepera hoiuala võeti kaitse alla Vabariigi Valitsuse 18. mai 2007. a määrusega nr 154 „Hoiualade kaitse alla võtmine Pärnu maakonnas”. Kalda, Kivilaane, Katkusoo, Mölke, Kaskealuse, Pööriikaasiku, Reinse, Vennissaare ja Kauni metsise püsielupaigad võeti kaitse alla keskkonnaministri 13. jaanuari 2005. a määrusega nr 1 “Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine”. Saessaare kaljukotka püsielupaik võeti kaitse alla keskkonnaministri 16. aprilli 2009. a määrusega nr 18 ”Kaljukotka püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri”. Sutesoo must-toonekure püsielupaik võeti kaitse alla keskkonnaministri 3. juuli 2006. a määrusega nr 43 ”Must-toonekure ja suur-konnakotka püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri”. Saessaare kanakulli püsielupaik võeti kaitse alla keskkonnaministri 13. detsembri 2006. a määrusega nr 73 ”Kanakulli püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri”.

Kikepera looduskaitseala moodustati 17. aprillil 2017. aastal ning selle eesmärk on kaitsta ja taastada väärtuslikke metsa-, soo- ja niidukooslusi, kaitsealuseid liike ja nende elupaiku. Kaitstavad elupaigad on huumusetoitelised järved ja järvikud, looduslikud jõed ja ojad, lamminiidud, rabad, siirde- ja õõtsiksood, vanad loodumetsad, rohunditerikkad kuusikud, soostuvad ja soo-lehtmetsad, siirdesoo- ja rabametsad. Lisaks kaitstakse järgmisi taime- ja samblaliike: kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), laialehine nestik (*Cinna latifolia*), väike käopõll (*Listera cordata*), harilik ungrukold (*Huperzia selago*), roomav õõvilge (*Goodyera repens*), lodukannike (*Viola uliginosa*), vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*), sookäpp (*Hammarbya paludosa*), kuradi-sõrmkäpp (*Dactylorhiza maculata*), sulgjas õhik (*Neckera pennata*) ja männi-soomussamblik (*Hypocenomyce anthracophila*).

Suurem osa kaitsealast kuulub üle-euroopalisse Natura 2000 kaitstavate alade võrgustikku Kikepera linnuala koosseisus (pindala 10 407,2 ha, EE0040316, joonis 1), mis hõlmab lisaks ka lähedal paiknevat Siiraku looduskaitseala. Lisaks on tegemist rahvusvahelise tähtsusega linnualaga ehk IBA alaga (Kikepera, EE060, pindala 10 656,3 ha).

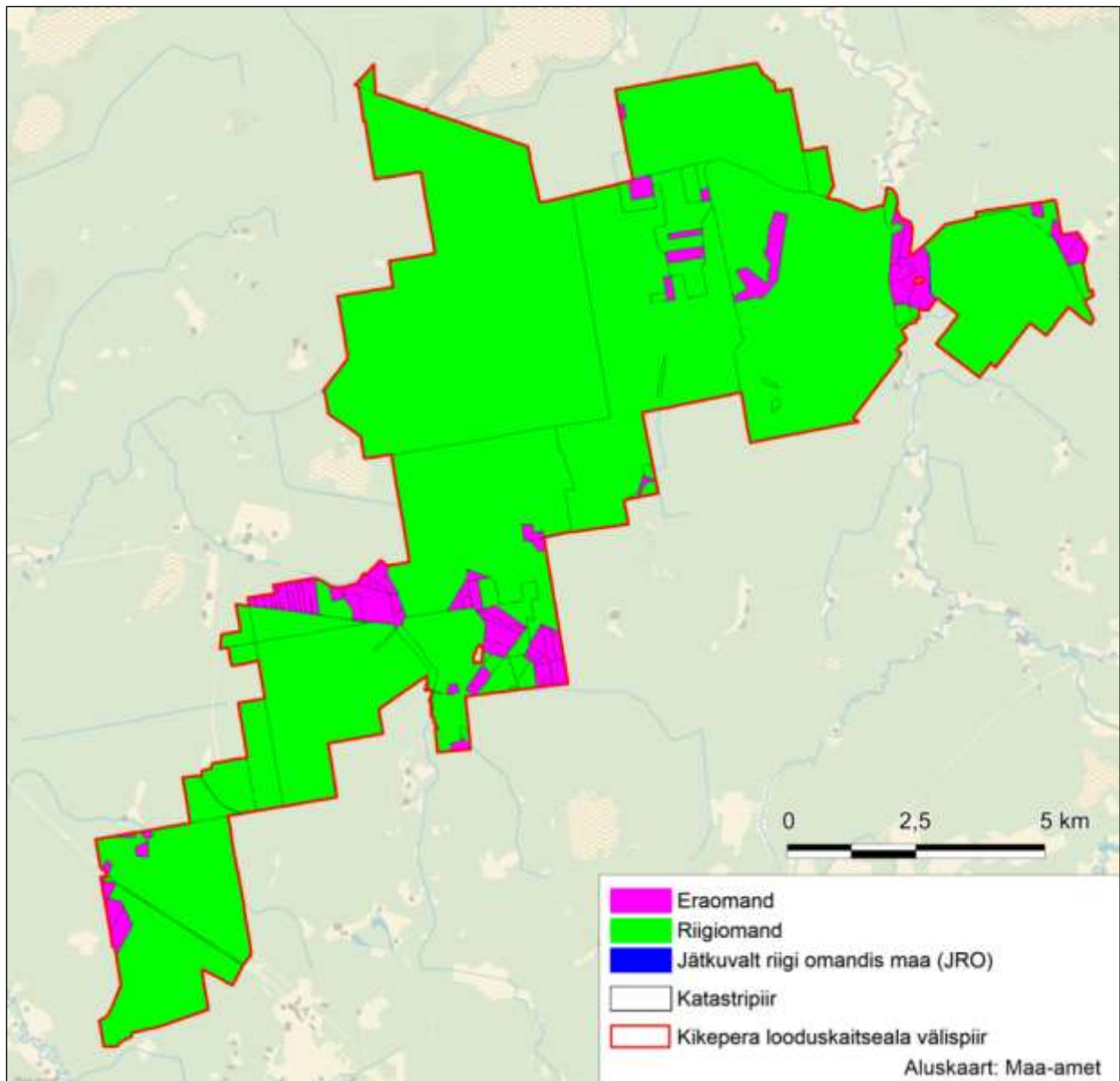
Kikepera looduskaitseala kaitse-eesmärgiks on kaitsta Linnudirektiivi I lisas nimetatud kaitstavad liike ja nende elupaiku. Kaitstavad liigid on must-toonekurg (*Ciconia nigra*), kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*), metsis (*Tetrao urogallus*), valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), laanerähn (*Picoides tridactylus*), karvasjalg-kakk (*Aegolius funereus*), laanepüü (*Bonasa bonasia*), habekakk (*Strix nebulosa*), händkakk (*Strix uralensis*), värbkakk (*Glaucidium passerinum*), musträhn (*Dryocopus martius*), hallpea-rähn (*Picus canus*), öösorr (*Caprimulgus europaeus*), sookurg (*Grus grus*), teder (*Tetrao tetrix*), mudatilder (*Tringa glareola*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), nõmmelõoke (*Lullula arborea*), herilaseviu (*Pernis apivorus*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*) ja rüüt (*Pluvialis apricaria*). Lisaks neile liikidele kaitstakseliike: rabapüü (*Lagopus lagopus*), kanakull (*Accipiter gentilis*), väikekoovitaja (*Numenius phaeopus*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*), hallõgija (*Lanius excubitor*), mustsaba-vigle (*Limosa limosa*) ja hiireviu (*Buteo buteo*), ning nende elupaiku.

Joonis 1. Kikepera linnuala paiknemine (Natura standardandmebaas).

1.2. MAAKASUTUS

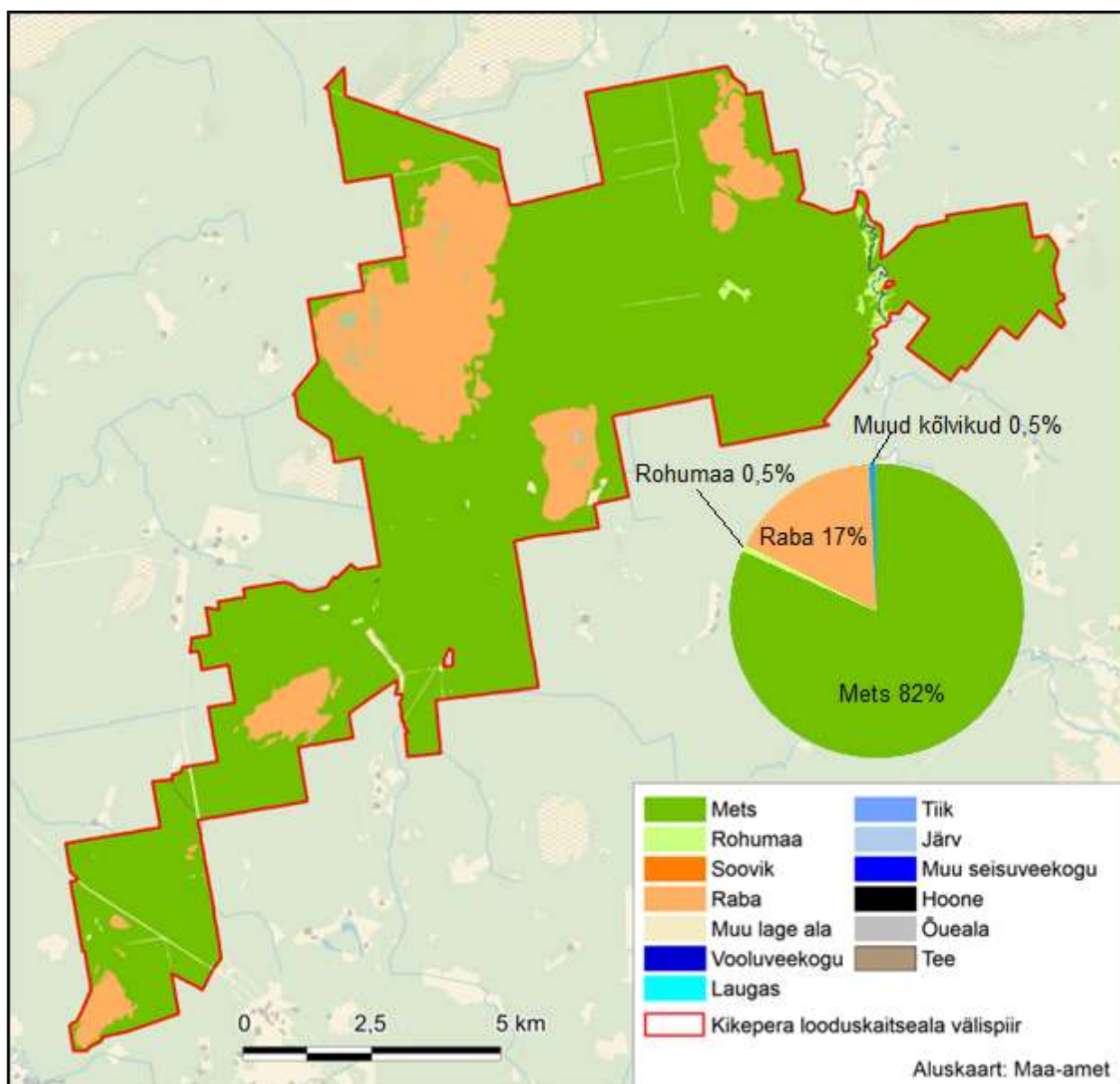
Kikepera looduskaitseala pindala on 10 732,8 ha. Eramaid on 66 katastriüksusel kogupindalaga 666,52 ha. Riigimaid on 45 katastriüksusel kogupindalaga 10 064,6 ha ning jätkuvalt riigi omandis olevaid maid on 1,84 ha. Maakatastrite jaotus on arvestatud 3. juuli 2016 seisuga ning arvesse on võetud katastriüksused, mille pindala kaitseala piires on vähemalt 0,05 ha. Maaomandi jaotust iseloomustab joonis 2.

Joonis 2. Maaomandi jaotus Kikepera looduskaitsealal.

Põhikaardi kõlvikulise jaotuse alusel on looduskaitseala 8774,2 ha ehk 82% ulatuses mets, 1812,2 ha ehk 17% on raba. Rohumaid leidub 54,7 ha-l ning muid lagedaid alasid 67,8 ha-l. Kaitseala kirdeosas paiknev Halliste jõgi jääb kaitsealale 7,2 ha ulatuses. Väiksemal pindalal leidub veel seisuveekogusid (laukad, muud seisuveekogud, järved, tiigid), soovikuid, õuealaid ning teid. Ülevaade kaitseala kõlvikulisest jaotusest on esitatud joonisel 3.

Kaitseala läbib kaks katastrisse kantud teed Tallinn-Lelle-Pärnu-Mõisaküla tee (katastritunnusega 75601:001:0305) ja Lodja-Saunametsa tee (katastritunnusega 75601:005:0119).

Joonis 3. Kõlvikuline jaotus Kikepera looduskaitsealal.

1.3. HUVIGRUPID

- **Keskkonnaamet** – kaitseala valitseja. Keskkonnaameti eesmärk on tagada ala eesmärgiks olevate väärtuste soodne seisund.
- **RMK** – praktiliste looduskaitsetööde teostamine riigimaadel ja ala külastuse korraldamine kaitseala väärtuste soodsa seisundi säilitamiseks ning tutvustamiseks.
- **Keskkonnainspeksioon** – eesmärk on avastada ja ennetada keskkonnarikkumisi.
- **Muinsuskaitseamet** – eesmärk on tagada arheoloogiamälestiste väärtustamine ning säilimine.
- **Kohalik omavalitsus** – eesmärk on piirkonna tasakaalustatud arengu tagamine ja loodusväärtuste säilimine.
- **Maaomanikud** - on huvitatud maaomandi kasutamisest, maaomandi tuludest ja korrastatud maastikest.
- **Külastajad** – on huvitatud puhta looduskeskkonna säilimisest ning külastusrajatiste heast seisukorrast.
- **Ümbruskonna elanikud** – eesmärk on looduskaitseala metsade ja soode kõrvalkasutus.
- **Jahimeeste seltsid** – eesmärk on jahipidamine looduskaitseala territooriumil. Ala jääb Kilingi-Nõmme (valdavas osas) ja Kullipesa jahipiirkonda. Jahipiirkonna kasutajad on RMK ja Pärnumaa Jahimeeste liit.
- **Loodushuvilised, teadlased ja looduskaitseorganisatsioonid** – huvitatud looduskeskkonna säilimisest/taastumisest ja selle uurimisest.

1.4. KAITSEKORD

1.4.1. KIKEPERA LOODUSKAITSEALA KAITSEKORD

Kikepera looduskaitseala on tzoneeritud vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele neljaks sihtkaitsevööndiks ja üheks piiranguvööndiks. Kikepera looduskaitseala kaitse-eeskiri on toodud lisas 1.

Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal kujunevate või kujundatavate looduslike koosluste säilitamiseks ning kaitsealuste liikide elupaikade säilitamiseks ja taastamiseks.

Kikepera ja Metsise sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on metsa- ja sooökosüsteemide, sealhulgas väärtuslike elupaigatüüpide ning ohustatud liikide kaitse, nende elupaikade taastamine ja soodsa seisundi säilimise tagamine. Kaitstavad elupaigatüübid on huumustoitelised järved ja järvikud, rabad, siirde- ja õõtsiksood, vanad loodusmetsad, rohunditerikkad kuusikud, soostuvad ja soo-lehtmetsad ning siirdesoo- ja rabametsad.

Sutesoo ja Saessaare sihtkaitsevööndi kaitse eesmärk on seal esinevate haruldaste ja ohustatud liikide ning nende elupaikade kaitse ja taastamine. Kaitstavad elupaigatüübid on vanad loodusmetsad, rohunditerikkad kuusikud, soostuvad ja soo-lehtmetsad ning siirdesoo- ja rabametsad.

Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse. Kikepera piiranguvööndi kaitseeesmärk on elustiku mitmekesisuse ning poollooduslike koosluste säilitamine ning haruldaste ja ohustatud liikide elupaikade soodsa seisundi kaitse ja taastamine. Kaitstavad elupaigatüübid on jõed ja ojad ning lamminiidud.

Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi ning püüda kala kogu kaitsealal, välja arvatud Metsise sihtkaitsevööndis 1. veebruarist kuni 30. juunini, Sutesoo sihtkaitsevööndis 15. märtsist kuni 31. augustini ja Saessaare sihtkaitsevööndis 1. veebruarist kuni 31. juulini.

Füüsilise isiku või eraõigusliku juriidilise isiku omandis oleval kinnisasjal on viibimine lubatud, arvestades asjaõigusseaduses ja looduskaitseaduses sätestatud. Kaitsealal on lubatud jahipidamine, välja arvatud linnujaht ja jahipidamine liikumiskeelualal. Telkimine ja lõkketegemine kaitsealal on lubatud ainult kaitseala valitseja nõusolekul selleks ettevalmistatud ja tähistatud kohas. Telkimine ja lõkketegemine õuemaal on lubatud omaniku loal.

Kaitsealal on lubatud sõidukiga sõitmine teedel. Sõidukiga sõitmine väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, kaitseala kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud töödel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel ning liinirajatiste hooldamiseks vajalikel töödel, maatulundusmaal metsa- või põllumajandustöödel ning õuemaal. Kaitseala veekogudel on lubatud sisepõlemismootoriga ujuvvahendiga sõitmine. Sisepõlemismootoriga ujuvvahendiga sõitmine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud töödel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel ning hooldustöödel. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud tehnovõrgurajatise püstitamine või kaitseala ja kaitsealal paikneva kinnistu tarbeks rajatise püstitamine.

Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud jahiulukeid lisaõota, muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid, kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut, lubada ehitada ehitusteatisel kohustusega või ehitusloakohustuslikku ehitist, sealhulgas lubada püstitada või laiendada lautrit või paadisilda, anda projekteerimistingimusi, anda ehitusluba, rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks.

Sihtkaitsevööndis on lubatud rahvaürituse korraldamine, kusjuures rohkem kui 30 osalejaga rahvaürituse korraldamine on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul. Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud olemasolevate eesvoolude hoiutööd ja loodusliku veerežiimi taastamine, metsakoosluste kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, olemasolevate ehitiste sh teede, radade ja metsasihtide hooldustööd ning kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks ja taastamiseks vajalik tegevus.

Sihtkaitsevööndis on keelatud majandustegevus, loodusvarade kasutamine, inimeste viibimine Metsise sihtkaitsevööndis 1. veebruarist kuni 30. juunini; Sutesoo sihtkaitsevööndis 15. märtsist kuni 31. augustini ja Saessaare sihtkaitsevööndis 1. veebruarist kuni 31. juulini. Liikumispiirang ei kehti järelevalve ning päästetöödel, kaitseala valitsemisega seotud töödel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostatavatel teadustöödel. Lisaks on keelatud jahipidamine Metsise, Sutesoo ja Saessaare sihtkaitsevööndis 1. veebruarist kuni 31. augustini.

Piiranguvööndis on lubatud majandustegevus, alla 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja poolt tähistamata kohas, kusjuures rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine ettevalmistamata ja kaitseala valitseja nõusolekul tähistamata kohtades, on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul. Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud kaitseala või kaitsealal paikneva kinnistu tarbeks tootmisotstarbeta ehitise püstitamine ning uuendusraie 1. septembrist kuni 31. jaanuarini järgmistel tingimustel:

- 1) lageraie on lubatud ainult kuusikutes ja hall-lepikutes kuni 1 ha suuruse langina;
- 2) turberaie on lubatud ainult aegjärgse raiena, kusjuures langi suurus ei tohi ületada 2 ha;
- 3) raiete puhul tuleb säilitada puistu liikide ja vanuse mitmekesisus ning elustiku mitmekesisuse säilitamiseks jätta raielangile alles puud vähemalt 40 tihumeetrit hektari kohta, mis jäävad metsa alatiseks. Elustiku mitmekesisuse tagamiseks alles jäetavad puud valitakse eri puuliikide esimese rinde suurima diameetriga puude hulgast, eelistades kõvalehtpuid, mände ja haabasid, samuti eritunnustega nagu põlemisjälgede, õõnsuste, tuuleluudade või suurte okstega puid. Sealhulgas säilitatakse surnud puid ja lamapuitu ning kõik haavad, mille rinnasdiameeter on suurem kui 50 cm.

Piiranguvööndis on keelatud veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine, energiapuistute rajamine ja puhtpuistute kujundamine, välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul puhtmänniku kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile, maavara kaevandamine, uue maaparandussüsteemi rajamine, biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetiste kasutamine väljaspool õuemaad ning puidu kokkuvedu külmumata pinnaselt. Kui pinnas seda võimaldab, võib kaitseala valitseja lubada puidu kokkuvedu külmumata pinnaselt.

1.5. UURITUS

1.5.1. LÄBIVIIDUD INVENTUURID JA UURINGUD

Elupaigainventuurid

Kikepera looduskaitseala märgalasid on inventeeritud Eestimaa Looduse Fondi inventuuride raames erinevatel aastatel. Elupaiku kaardistasid Aune Veersalu, Enn Vilbaste, Kaja Kübar, Kimmo Mustonen, Indrek Ots, Piret Pott (Lõhmus), Andrus Kuus, Mati Kose, Eeva Tuukki ja Lii Teär 1994. aastal, Herdis Fridolin, Ülle Püttsepp, Erki Uustalu ja Mati Ilomets 1997. aastal, Kersti Aus 1998. aastal, Maria Knüpffer 2010. aastal ning Indrek Tammekänd 2010., 2011., ja 2012. aastal.

Poollooduslikke kooslusi inventeerisid Pärandkoosluste Kaitse Ühingu inventeerijad Silvia Sepp ja Bert Holm 2000. aastal ning Elle Meier ja Katrin Jürgens 2002. aastal. Teiste Natura elupaigatüüpide inventuuri tegid Tiit Leito 2009. aastal. Metsaregistri andmete põhjal määrasid elupaiku Keskkonnaministeeriumi Looduskaitseosakonna töötajad.

Vääriselupaiku inventeerisid Are Metsma ja Meelis Merenäkk 2000. aastal, Hele Leesmäe 2001. ja 2002. aastal, VEP-e registreeriti ka Eesti metsakaitsealade võrgustiku projekti raames 2000. aastal. Kikepera looduskaitsealal on kaardistatud kokku 46 vääriselupaiga tunnustega ala, mis paiknevad valdavalt sihtkaitsevööndites.

Käesoleva kaitsekorralduskava koostamise eeltööna tegi Metsaruum OÜ Kikepera looduskaitseala metsaelupaikade inventuuri 4619,1 ha-l (hõlmas sihtkaitsevööndeid). Välitoid

tegid Aivar Hallang ja Ahto Täpsi perioodil november 2013 - juuni 2014. a. Kameraalselt täpsustati ja parandati varasemaid elupaigaandmeid.

Linnustiku inventuurid

Kikepera väikesoode haudelinnustikku inventeerisid Agu ja Meelis Leivits 2001. aastal Keskkonnainvesteeringute Keskuse Looduskaitse programmi projekti nr 91 „Väikesoode haudelinnustiku inventeerimine“ raames (Leivits, 2001). Projekti eesmärk oli seni väheuuritud väikesoode linnukaitselise väärtuse selgitamine ning soode haudelinnustiku maastiku ökoloogiliseks analüüsiks lähtematerjali kogumine. Inventuur hõlmas Katku raba, Oissaare raba ja Saessaare raba.

2006. aastal tegid Indrek ja Jaak Tammekänd Kikepera linnuala linnustiku inventuuri. Kikepera linnuala territooriumil registreeriti kanakulli üks asustatud pesa. Metsise inventuur viidi läbi Kikepera linnualal teadaolevate metsise mängualade inventeerimiseks, uute mängualade avastamiseks ja nende piiritlemiseks. Kokku leiti linnualalt 16 erinevat mänguala, kus kokku mängis 67-77 kukke. Rähnide inventuur hõlmas järgmisi kõrge kaitseväärtusega rähniliike: laanerähn, valgeselg-kirjurähn, musträhn ja hallpea-rähn. Kogu linnualalt leiti 80 kõrge kaitseväärtusega rähniliigi pesitsuspaika. Soode haudelinnustiku loendus viidi läbi viiel linnualale jääval rabal: Saessaare suur raba, Saessaare väike raba, Oissaare raba, Katkusoo ehk Rüütli soo raba ja Lodja raba. 2006. aasta inventuuri tulemusena on Kikepera linnualal registreeritud 121 linnuliiki.

2010. aastal tegi Eesti Ornitoloogiaühing Keskkonnaameti tellimisel metsisemängude inventuuri, mis toimus projekti „Metsise kaitse tegevuskava 2012-2016 koostamine (I etapp)“ esimese osa raames. Inventuur hõlmas muuhulgas kõiki Kikepera looduskaitsealale jäävaid metsise mängupaiku. Inventuuri tulemusi on täpsemalt kajastatud peatükis 2.1.6.10.

2012. aastal tegi Keskkonnaamet projekti „Kikepera linnuala elupaikade struktuuri ja häiringute lidar-kaardistamine“ (Leivits, 2012a). Projekti eesmärgiks oli tellida detailne alusandmestik, mis võimaldaks arvutada andmekihte ning nende põhjal kaardistada ülepinnaliselt elupaikade struktuuri ja nendes esinevaid häiringuid. Lisaks Natura-elupaikadele käsitleti ka kaitsealuste liikide elupaiku, mille prognoosimiseks eelkirjeldatud andmed vajalikud on.

Kikepera looduskaitseala põhjaosas (Saessaare ja Räksi metsisemängude piirkonnas) viidi aastatel 2013-2016 läbi projekti „Metsise elupaigakvaliteeti määravate tegurite kompleksuuring“ RMK poolt rahastatava rakendusuuringu eesmärgiks oli selgitada lokaalse metsiseasurkonna elupaigakasutust ja seda piiravaid tegureid võrdlevalt loodus- ja majandusmetsamaastikus. See ühendas kolm uuringuliini:

- 1) telemeetriauring täiskasvanud metsisekukkede ja -kanade aastaringse elupaigakasutuse ja kodupiirkonna suuruse määramiseks;
- 2) kiskjauuring, kus dokumenteeriti uuritavates maastikes kiskjaliste ja metssea umbkaused arvukused, paiknemine metsisemängude ja tegutsemispiirkondade suhtes ning metsise (ka teiste kanaliste) esinemissagedus toidus;
- 3) taastamisuuring, kus selgitati, mil määral, mis aspektides ja kui kiiresti on veerežiimi taastamise ja kujundusraietega võimalik muuta puistuid metsisele elupaigana sobivamaks.

Veerežiimi inventuur

2013. ja 2014. aastal viidi läbi välitööd ning analüüsiti kaitsekorralduslikult vajalikke tegevusi liikide elupaikade ja koosluste sihttaastamiseks ning loodusliku veerežiimi ennistamiseks. Inventuuri teostasid Riina Raasuke OÜ-st Consultare ning maaparandussüsteemide projekteerija

ja hüdrotehnika ekspert Ove Mengel. Kaitstavate liikide elupaiganõudlust analüüsis Renno Nellis. Töö raames kaardistati looduskaitseala maaparandussüsteemid põhikaardi kraavivõrgu ja maaparandusprojektide alusel, analüüsiti maaparandussüsteemide toimimist, mõju linnualale ning sulgemise võimalusi ning kuivendussüsteemide likvideerimise mõju linnuala ümbritsevatele majandusmetsadele.

Muud inventuurid

RMK inventuuri „Pärandkultuuri objektid metsas“ raames registreerisid Kadri-Aija Viik, Värdi Soomann ja Anu Pastik looduskaitseala territooriumil 16 pärandkultuuriobjekti. Inventuur teostati 2010. (valdavalt) ja 2011. aastal.

1.5.2. SEIRE

Keskkonnaregistri andmetel on Kikepera looduskaitsealal kuus riiklikku seireala, kus viiakse läbi viie programmi seiret. Ülevaade läbiviidavast seirest on tabelis 1. Kotkaste ja must-toonekure pesad vaadatakse üle Kotkaste ja must-toonekure riikliku seire raames, mis hõlmab tervet Eestit.

Tabel 1. Riiklik seire Kikepera looduskaitsealal (EELIS, 2016).

Nimi	Seirejaama tase	Keskkonnaregistri kood	Seirejaam avalik/salastatud	Allprogramm
Kilingi-Nõmme	mõõtekoht	SJA2987005	Avalik	Saarmas ja kobras
LE75	seirejaam või seireala koos andmetega	SJA5481000	Avalik	Saarmas ja kobras
Saessaare	seirejaam või seireala koos andmetega	SJA6781000	Avalik	Ohustatud taimekoosluste (Natura2000 kooslused) seire
Surju	seirejaam või seireala koos andmetega	SJA3850000	Mitteavalik	Ohustatud soontaimede ja samblaliigid
Kanaküla	seirejaam või seireala koos andmetega	SJA0745000	Mitteavalik	Rähnide seire
Kikepera	seirejaam või seireala	SJA5431000	Avalik	Röövlinnud

- Kilingi-Nõmme seireala, SJA2987005 ja LE75, SJA5481000. Saarmas ja kobras.** Saarma seireprogrammi eesmärgiks on saarmapopulatsiooni arvukuse ja selles toimuvate muutuste regulaarne jälgimine. Saarma leviku kindlakstegemine toimub tegevusjälgede järgi. Tavaline seiresamm on 6 aastat. Kui aga esinevad järsud arvukuse muudatused, tehakse seiret kolme aasta tagant (Riiklik keskkonnaseire programm, 2012). 2007. aastal tehtud seire põhjal seirepunktis SJA5481000 saarmas esines.
- Saessaare seireala, SJA6781000. Ohustatud taimekoosluste (Natura 2000 kooslused) seire.** Seireprogramm keskendub olulisematele elupaigatüüpidele Eestis ning vaatlustel

lähtutakse seisundi hinnangust, mis annab ülevaate kooslusse kuuluvate haruldaste ja ohustatud liikide, nende populatsioonide ja koosluste endi kui terviku seisundi kohta. Hinnatakse uuritava ala looduskaitse väärtust ning funktsioonide säilimist, ala ohustatust, olemasoleva inimõju laadi ja tugevust jne (Riiklik keskkonnaseire programm, 2012). Mõõtmisi tehakse Saessaare raba lääneservas. Nii 2006. kui 2011. aasta seire käigus märgiti metsakuivenduse kaudset mõju raba servaaladele. Samas hinnati Saessaaret kui heas seisundis iseloomulikku Lääne-Eesti tüüpi lageraba, mis on inimtegevusest otseselt mõjutamata ning looduslikus seisundis. Vajaliku tegevusena nimetati piirnevate metsakuivendussüsteemide rabapoolse osa sulgemise vajadust.

3. **Surju seirejaam, SJA385000. Ohustatud soontaimede ja samblaliigid.** Ohustatud taime- ja samblaliikide seire eesmärk on koguda järjepidevat informatsiooni Eestis haruldaste ja ohustatud taime- ning samblaliikide populatsioonide seisundist ja toimunud muutustest. Seireobjektideks on rahvusvaheliste konventsioonidega kaitstavad liigid, Eestis I ja II kategooria kaitsealused ja Eesti punasesse raamatusse kantud taimeliigid. Tulemused on kasutatavad liigi seisundi hindamisel ja vajaliku kaitsemeetmete väljatöötamisel kui ka ühe parameetrina keskkonna seisundi hindamisel (Riiklik keskkonnaseire programm, 2013). Seiratavaks liigiks on laialehine nestik. Seire toimus 2006. ja 2011. aastal. 2006. aastal leiti alalt 1 generatiivne taim. Liigi elujõulisust antud leiukohas hinnati kiduraks. Kahjustused ja inimõju puudus. 2011. aastal liiki ei leitud, otsiti läbi ka varasema leiukoha lähiümbrus. Ala oli pilliroogu täis kasvanud.
4. **Kanaküla seireala, SJA0745000. Rähnide seire.** Kikepera looduskaitsealale jääb Kanaküla seireala loodenurk. Rähnide seiret on riikliku keskkonnaseire raames läbi viidud alates 2007. aastast. Rähnide seire eesmärgiks on rähnipopulatsioonide seisundi jälgimine. Seire tulemustel on kaks põhilist rakendusvõimalust. Esiteks liigikaitsealine rakendus – uuritavate liikide ohustatuse ning arvukuse muutuste suuna ja ulatuse määramine (enamik rähniliike on kaitsealused), ning teiseks loodusliku mitmekesisuse ja selle muutuste hindamine – rähnide liigirikkus järgib metsade struktuurilist ja bioloogilist mitmekesisust (Riiklik keskkonnaseire programm, 2013). 2009. aastal toimunud seire käigus registreeriti Kanaküla seirealal järgmiste rähniliikide pesitsusterritooriumid: suur-kirjurähn 18 pesitsusterritooriumi, laanerähn 1 pesitsusterritooriumi, musträhn 4 pesitsusterritooriumi, hallpea-rähn 4 pesitsusterritooriumi ja valgeselg-kirjurähn 1 pesitsusterritooriumi.
5. **Kikepera seireala, SJA5431000. Röövlinnud.** Röövlindude seiret tehti 2006. aastal. Röövlindude seire eesmärgiks on kolme linnuseltsi: haukaliste (*Accipitriformes*), pistrikuliste (*Falconiformes*) ja kakuliste (*Stigiformes*) seisundi jälgimine. Seire kohad on kindlate piiridega püsialad, kus kaardistamise ja pesade otsimise teel määratakse liikide kaupa röövlindude arvukus. Arvukust hinnatakse pesitsusterritooriumide arvuna, kus määratakse edukate ja edutute pesade arv, poegade arv pesas ja lennuvõimestunud järglaste arv. Seire tulemusi kasutatakse uuritavate röövlinnuliikide arvukuse muutuste ning ohustatuse väljaselgitamiseks. Röövlindude populatsioonide seisund on indikaatoriks loodusliku mitmekesisuse hindamisel (Riiklik keskkonnaseire programm, 2013).

Kotkaste ja must-toonekure riiklik seire

Kõiki Eestis teadaolevaid kotkaste pesi kontrollitakse riikliku seire käigus. Riikliku keskkonnaseire programmi „Kotkad ja must-toonekurg“ eesmärgiks on Eestis pesitsevate kotkaste ja must-toonekure arvukuse ja selle muutuste, samuti sigimisedukuse ning peamiste ohutegurite mõju jälgimine. Seireprojekti käigus kogutud informatsiooni on võimalik kasutada nende liikide kaitse korraldamiseks. Kogutakse ka andmeid ohutegurite mõju ja muutumise kohta, samuti kaitsemeetmete rikkumiste, tootumise ning elupaigavaliku kohta. Igal aastal keskendutakse ühele-

kahele liigile, seega toimub liikide seire kolme- kuni viieaastase sammuga (Riiklik keskkonnaseire programm, 2012).

Metsise mängupaikade loendus ja populatsiooni seisundi hindamine toimub samuti riikliku seireprogrammi raames.

Riiklik seire on I prioriteedi tegevus, mida korraldab Keskkonnaagentuur. Seire läbiviija sõltub programmist.

1.5.3. INVENTUURIDE JA UURINGUTE VAJADUS

1.5.3.1. KAITSE-EESMÄRGINA NIMETATUD TAIME- JA SAMBLALIIKIDE INVENTUUR

Kaitsekorraldusperioodil tuleb läbi viia järgmiste kaitse-eesmärgina nimetatud liikide kordusvaatlused. Inventeeritav ala hõlmab kogu kaitseala.

Sulgjas õhik (teadaolevaid leiukohti ei ole kantud keskkonnaregistrisse).

Kaunis kuldking (keskkonnaregistri andmed pärinevad osaliselt 35 aasta tagusest ajast, 2014. aastal registreeritud leiukoht tuleb täpsustada ja kanda registrisse).

Kuna valdava enamiku kaitse-eesmärgina nimetatud taimeliikide kohta on puudulikud andmed ning sageli on teada vaid väike osa potentsiaalsetest leiukohtadest, siis tuleb kaaluda kaitstavate taimeliikide inventuuri läbiviimist looduskaitsealalt väärtuslikemates elupaikades.

Tegevus kuulub 3. prioriteeti ning seda korraldavad huvilised koostöös Keskkonnaametiga.

1.5.3.2. LINNUSTIKU INVENTUURID

Öösorri ja rabapüü inventuur

Kaitsekorraldusperioodil tuleb tellida täiendavaid inventuure ning viia läbi loendusi öösorri ja rabapüü arvukuse ja seisundi hindamiseks. Registreerima peab ka kõikide teiste kaitsekorralduslikult oluliste liikide vaatlused.

Liikide inventuurid ja loendused viiakse läbi potentsiaalsetes elupaikades. Öösorri arvukuse ja seisundi selgitamiseks tehakse ühekordne öine loendus ajavahemikus 10.06-10.07. Kaardistamisega kaetakse kogu looduskaitseala sobivad elupaigad (okasmetsad, sooservad). Loendus toimub sooservas puisraba piiril lagesoopoolisel serval ümber soo jalgsi liikudes.

Tegevus kuulub 2. prioriteeti ning seda korraldab Keskkonnaagentuur.

Rabapüü seisundi ja arvukuse hindamiseks tuleb läbi viia varakevadine ühekordne loendus, mis hõlmab kaitseala kõiki rabasid.

Tegevus kuulub 2. prioriteeti ning seda korraldab Keskkonnaagentuur.

2. VÄÄRTUSED JA KAITSE-EESMÄRGID

2.1. ELUSTIK

2.1.1. SOONTAIMED

Kikepera looduskaitseala eesmärk on nelja II kaitsekategooria taimeliigi kaitse: kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), laialehine nestik (*Cinna latifolia*), väike käopõll (*Listera cordata*), sookäpp (*Hammarbya paludosa*) ning viie III kaitsekategooria taimeliigi kaitse: harilik ungrukold (*Huperzia selago*), roomav öövilge (*Goodyera repens*), lodukannike (*Viola uliginosa*), vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*) ja kuradi-sõrmkäpp (*Dactylorhiza maculata*). Kõikide kaitse-eesmärgina nimetatud taimeliikide kasvukohad on kantud keskkonnaregistrisse ning kaitsekorralduskava koostamise käigus täiendavaid liikide inventuure ei teostatud. Kaitsealuste taimeliikide loend on toodud tabelis 2. Kolmanda kaitsekategooria taimeliikide kaitse tagatakse läbi elupaikade kaitse ning eraldi nimetatud liike kaitsekorralduskavas ei käsitleta ja kaitse eesmärke ei seata.

Tabel 2. Kaitsealused taimeliigid Kikepera looduskaitsealal (EELIS, 14.06.2017 seisuga).

Liik		Kaitse-Katekoria ¹	Kaitse-eesmärk	LoD lisa	EPN kategooria
Eesti k.	Ladina k.				
laialehine nestik	<i>Cinna latifolia</i>	II	jah	II ja IV	Ohualdis
kaunis kuldking	<i>Cypripedium calceolus</i>	II	jah	II ja IV	Ohulähedane
sookäpp	<i>Hammarbya paludosa</i>	II	jah	Ei	Ohustatud
väike käopõll	<i>Listera cordata</i>	II	jah	Ei	Ohualdis
vööthuul-sõrmkäpp	<i>Dactylorhiza fuchsii</i>	III	jah	Ei	Ohuväline
kuradi-sõrmkäpp	<i>Dactylorhiza maculata</i>	III	jah	Ei	Ohulähedane
roomav öövilge	<i>Goodyera repens</i>	III	jah	Ei	Ohuväline
harilik ungrukold	<i>Huperzia selago</i>	III	jah	Ei	Ohulähedane
lodukannike	<i>Viola uliginosa</i>	III	jah	Ei	Ohuväline

¹Kaitsekategooria – Kaitsekategooria looduskaitsealuse alusel, LoD – Loodusdirektiivi lisa, EPN – Ohustatuse kategooria Eesti ohustatud liikide punase nimestiku alusel.

2.1.1.1. KAUNIS KULDKING (*CYPRIPEDIUM CALCEOLUS*)

II kat, LoD II/IV, KE – jah¹

Kauni kuldkinga peamiseks elupaikadeks Eestis on salu-, loo- ja laanemetsad või neist pikaajalise inimtegevuse tulemusena kujundatud puisniidud, harvem soo- ja kõdusoometsad (Kull & Sarv, 2012).

¹ kat – Looduskaitsealuse kohane kaitsekategooria; LoD – Loodusdirektiivi lisa number; KE – Looduskaitseala kaitse-eesmärk.

Kauni kuldkinga kaitset korraldatakse liigi kaitse tegevuskava alusel, mille põhjal ohustavad liiki kasvukohtade muutused ja hävimine metsade lageraiete, kuivendus- ja ehitustegevuse tagajärjel, kas otseselt kasvukohtades või nende naabruses

Liik on seatud looduskaitseala eesmärgiks. Keskkonnaregistrisse on kantud kaks leiukohta kaitseala lõunaosas vanas loodusmetsas ning siirdesoo- ja rabametsas Metsise sihtkaitsevööndis. Leiukohad registreeris Ülle Kukk 1978. aastal, mil leiukohti hinnati elujõuliseks. Andmed on kantud keskkonnaregistrisse punktobjektina ning arvukuse hinnangud puuduvad.

Lisaks registreeriti üks leiukoht metsaelupaikade inventuuri raames 2014. aastal. Leiukoht paikneb kõrge loodusväärtusega alal (potentsiaalne vääriselupaik) Kikepera sihtkaitsevööndis. Kaunis kuldking kasvab idapoolse kraavi trassil 150 m ulatuses. Kaitse-eesmärgiks püstitatud liigi arvukuse ja leiukohtade seisundi selgitamiseks tuleb läbi viia kordusvaatlus, kuna keskkonnaregistri andmed pärinevad 35 aasta tagusest ajast ning puuduvad täpsed andmed liigi seisundi ja arvukuse kohta.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal on vähemalt kolm kauni kuldkinga kasvukohta, kokku vähemalt 210 võsuga.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal on vähemalt kolm kauni kuldkinga kasvukohta, kokku vähemalt 210 võsuga.

Mõjutegurid ja meetmed

- + Liigile on koostatud tegevuskava.
- Puudulikud levikuandmed.

Meetmed

- ❖ Viia läbi kordusvaatlus kauni kuldkinga arvukuse ja leiukohtade seisundi selgitamiseks.

2.1.1.2. LAIALEHINE NESTIK (*CINNA LATIFOLIA*)

II kat, LoD II/IV, KE – jah

Laialehine nestik kasvab soostunud metsades sõnajala ja angervaksa kasvukohatüübis, kus valitseb sageli sanglepp, harvemini kask, mänd, saar jt. Niiskuslembese taimena kasvab ta meelsasti ojade, allikate ja lompide kaldal. Liigile sobivad hõredamad erivanuselised puistud. Inimpelgliku liigina eelistab ta kasvada eelkõige põlis- ja loodusmetsades. Liik kuulub loodusdirektiivi II ja IV lisasse ning on kogu Euroopas haruldane (Kukk, 2002).

Laialehist nestikut ohustab eelkõige metsamajanduslik tegevus (raied ja kuivendamine). Liigi arvukus Eestis väheneb (eElurikkus, 2013). Liigi kaitseks on vajalik elupaiga säilitamine ning loodusliku veerežiimi taastamine. Tegemist on kaitse-eesmärgiks seatud liigiga ning leiukohas tuleb jätkata riiklikku seiret.

Liigi leiukoha registreeris Toomas Kukk 2006. aastal ning see paikneb kaitseala keskosas Kikepera sihtkaitsevööndi servas (Kaskealuse tee ja kraavi lähedal). Leidus üks generatiivne taim ning leiukoha seisund oli halb. Antud leiukohas viiakse läbi riiklikku seiret (Surju seirejaam, SJA3850000). 2011. aasta riikliku seire käigus liiki alalt ei leitud, otsiti läbi ka varasema leiukoha

lähiümbrus. Ala oli pilliroogu täis kasvanud. Kaitsekorraldusliku soovitusena tuleb hoiduda edasisest metsaraiest ja kuivendamisest. Leiukoha piirkonnas kavandatakse loodusliku veerežiimi taastamist, tegemist on potentsiaalse metsaelupaigaga (9080*). Laialehise nestiku inventuuri ei kavandata, eeldatavalt saadakse andmeid riikliku seire vaatluste käigus.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal on laialehisele nestikule sobiv kasvukoht säilinud vähemalt 27 ha suurusel alal.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal on laialehisele nestikule sobiv kasvukoht säilinud vähemalt 27 ha suurusel alal.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Soodne kaitsereežiim, mis võimaldab ära hoida täiendava kuivendamise ja metsade majandamisega seotud mõjusid.

– Metsakuivendus.

Meetmed

- ❖ Kraavide sulgemine või looduslikule arengule jätmine.

– Puudulikud levikuandmed.

Meetmed

- ❖ Jätkata riiklikku seiret liigi seisundi hindamiseks.

2.1.1.3. VÄIKE KÄOPÖLL (*LISTERA CORDATA*)

II kat, LoD – ei, KE – jah

Väike käöpöll (*Listera cordata*) on hajusalt levinud kogu Eestis, olles haruldasem Lõuna-Eestis. Väike käöpöll on tüüpiline varjutaim, mida võib kohata hämaravõitu samblastes okasmetsades, mis mõnikord on küllaltki kuivad, sagedamini aga niisked ja rabastuvad (Kull & Tuulik, 2002). Keskkonnaregistrisse on kantud üks leiukoht suurusega 0,09 ha kaitseala kirdeosas vanas loodumetsas Metsise sihtkaitsevööndis. Leiukoha registreeris Eike Vunk 2010. aastal, liiki leidis vähearvukalt – loendati 32 isendit.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal kasvab väike käöpöll vähemalt 0,09 ha suurusel alal vähemalt 30 võsuga.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal kasvab väike käöpöll vähemalt 0,09 ha suurusel alal vähemalt 30 võsuga.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Soodne kaitsereežiim, mis võimaldab ära hoida täiendava kuivendamise ja metsade majandamisega seotud mõjusid.

– Metsakuivendus.

Meetmed

- ❖ Kraavide sulgemine või looduslikule arengule jätmine.

2.1.1.4. SOOKÄPP (*HAMMARBYA PALUDOSA*)

II kat, LoD – ei, KE – jah

Harilik sookäpp on üks Eesti pisematest käpalistest. Ainsana meie käpalistest võib sookäpp kasvada rabas turbasamblamattal, kus väga happelise keskkonna ja toitainete vähesuse tõttu suudavad toime tulla vaid mõned rohttaimeliigid. Peale rabade kasvab sookäpp ka lubjavaestes madalsoodes ja õõtsikutel. Eestis kasvab harilik sookäpp hajusalt kogu territooriumil, populatsioonid on aga enamasti vähearvukad (Kull & Tuulik, 2002).

Keskkonnaregistrisse on kantud liigi üks leiukoht suurusega 1,5 ha kaitseala lõunaosas väikesel madalsoolaigul Metsise sihtkaitsevööndis. Leiukoha registreeris Indrek Tammekänd 2011. aastal. Leidus 11 õitsvat isendit. Liigi leiukohta ohustab eelkõige kuivendamine. Leiukoha piirkonnas kavandatakse kraavide sulgemist ja loodusliku veerežiimi taastamist, lubatakse teekraavide hooldust.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal kasvab sookäpp vähemalt 1,5 ha suurusel alal vähemalt 10 võsuga.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal kasvab sookäpp vähemalt 1,5 ha suurusel alal vähemalt 10 võsuga.

Mõjutegurid ja meetmed

- + Soodne kaitse-eesmärk, mis võimaldab ära hoida täiendava kuivendamisega seotud mõjusid – Metsakuivendus.

Meetmed

- ❖ Kraavide sulgemine või looduslikule arengule jätmine.

2.1.2. SAMMALTAIMED

Kikepera looduskaitsealal on kirjeldatud kaks III kaitsekategooria samblaliiki: sulgjas õhik (*Necrea pennata*) ja helleri narmaskarikas (*Anastrophyllum hellerianum*). Kaitsealuste samblaliikide leiukohti ei ole keskkonnaregistrisse kantud. Kikepera looduskaitseala kaitse-eesmärgiks on seatud sulgjas õhiku elupaikade kaitse.

Sulgjas õhik (*Necrea pennata*) on vanade metsade tunnusliik. Ta kasvab vanade, suurte lehtpuude tüvealustel. Liiki ohustab vanade metsaelupaikade kadumine. Liigi kaitse tagatakse läbi metsaelupaiga kaitse.

Helleri narmaskarikas (*Anastrophyllum hellerianum*) on levinud vähearvuliselt peaaegu üle Eesti, liik kasvab kõdupuidul. Liigi üheksa leiukohta Kikepera looduskaitsealal registreeriti 2014. aasta metsaelupaikade inventuuri raames. Leiukohad asuvad kaitseala lõuna- ja keskosas Metsise sihtkaitsevööndis. Liiki ohustab vanade metsaelupaikade kadumine, eeskätt niiskete kõdunevate lamatüvede kadumine/hulga vähenemine.

Kolmanda kaitsekategooria samblaliikide kaitse tagatakse läbi elupaikade kaitse ning eraldi nimetatud liikide kaitse-eesmärke kaitsekorralduskavaga ei seata.

2.1.3. SAMBLIKUD

Kikepera looduskaitsealal on registreeritud ühe II kaitsekategooriasse kuuluva samblikuliigi, männi-soomussambliku (*Hypocenomyce anthracophila*), kahe III kaitsekategooria samblikuliigi harilik kopsusambliku (*Lobaria pulmonaria*) ja harilik poorsambliku (*Menegazzia terebrata*) ning kaheksa vääriselupaiga indikaatorliigi (liigirühma) kiiriksambliku (*Opegrapha* sp.), kuusenublusambliku (*Lecanactis abietina*), valkjast tähnsambliku (*Arthonia leucopellaea*), harilik kopsusambliku (*Lobaria pulmonaria*), haava tardsambliku (*Leptogium saturninum*), harilik koobassambliku (*Thelotrema lepadinum*) (foto 1), punetav vistarsambliku (*Mycoblastus sanguinarius*) (foto 2) ja neersambliku (*Nephroma* sp.) kasvukohtade olemasolu..

Harilikku kopsusamblikku (*Lobaria pulmonaria*) on registreeritud seitsmes leiukohas. Neist kolm paikneb kaitseala lõunaosas ja kaks põhja-kirdeosas Metsise sihtkaitsevööndis. Teised leiukohad on Saessaare sihtkaitsevööndis ja Kikepera piiranguvööndis. Hariliku poorsambliku (*Menegazzia terebrata*) leiukohad on kaitseala keskosas Saessaare rabast lõunas ning idaosas. Mõlemad leiukohad jäävad Kikepera sihtkaitsevööndisse. Poorsamblikku ohustavad potentsiaalselt keskkonnamürgid, õhusaaste, hapestumine ning metsade majandamine, mis toob kaasa puuliikide osakaalu ja metsade vanuse muutumise.

Kaitsekorralduskavas III kaitsekategooria samblike kaitseks eraldi kaitse eesmärke ei seata ning täiendavaid kaitsemeetmeid ei rakendata. Samblikuliikide kasukohti kaitstakse läbi elupaikade kaitse. Liikide teadaolevad leiukohad on valdavalt sihtkaitsevööndites, kus majandustegevus ei ole lubatud. Eelkõige linnuliikide elupaikade kaitseks on seatud kitsendused piiranguvööndi metsade majandamisele, millega säilitatakse samblikele olulised vanad puud.

2.1.3.1. MÄNNI-SOOMUSSAMBLIK (*HYPOCENOMYCE ANTHRACOPHILA*)

II kat, LoD – ei, KE – jah

Männi-soomussamblik (*Hypocenomyce anthracophila*) (uue nimega (*Carbonicola anthracophila*)) on II kaitsekategooriasse kuuluv samblikuliik, mis on Eesti ohustatud liikide punase nimestikus ohuvälises kategoorias (eElurikkus, 2017). Samblik kasvab peamiselt vanemates männikutest, näiteks nõmme- ja rabametsades, puidul ning puukoorel. Eelistab selgelt selliseid metsi, mis on kunagi põlenud. Männi-soomussamblikku on viimasel aastakümnel leitud Eestis paarikümnes (23 leukohta EELIS, 2017) leiukohas ning tema seisund tundub olevat stabiilne (eFloora, 2017).

Kikepera looduskaitsealal on registreeritud kaks männi-soomussambliku leiu kohta. Leiukohad registreerisid Indrek Tammekänd ja Eike Vunk 2012. aastal, liiki leidis 56 põlemisjälgedega tüükal ja kännul. Eriti suured kogumid olid teest põhjapool, lõunapool leiti liiki 28-l tüükal. Teest põhjapoolse jääv leiu koht on Metsise sihtkaitsevööndis, lõunapoolne kasvukoht Kikepera piiranguvööndis.

Männi-soomussamblik on samblikuliik, mille levik on otseselt seotud metsatulekahjudega. Olemasolevate liigi kasvukohtade säilimiseks tuleb kasvukohtades vältida metsaraiet. Männi-soomussamblikule uute sobivate kasvusubstraatide võimaldamiseks tuleks metsapõlengute aladel jätta põlenud korbaga männid ning tüükad alles. KaitsekorralduspariOODiks seatakse eesmärgiks olemasolevate leiu kohtade säilimine. Pikemaajalisemate eesmärkide seadmine on keeruline, kuna isegi kontrollitud metsapõlengu läbiviimisel, ei pruugi antud liik põlengualale ilmuda.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal leidub männi-soomussambliku ligikaudu 60 ha suurusel alal.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal leidub männi-soomussambliku ligikaudu 60 ha suurusel alal.

Mõjutegurid ja meetmed

+ 75% sambliku leiukohtadest on sihtkaitsevööndis.

– Metsamajanduslik tegevus.

Meetmed

- ❖ Liigi leiukohtades jäetakse põlemisjälgedega männipuud kasvama ja põlemisjälgedega puutüükad alles.

2.1.4. LINNUD

Keskonnaregistri andmetel elab Kikepera looduskaitsealal 32 kaitsealust linnuliiki, nendest neli I kaitsekategooria liiki, kuus II kaitsekategooria liiki ja kaksikümmend kaks III kaitsekategooria liiki. Looduskaitseala kaitse-eesmärgina on nimetatud 28 pesitsevat linnuliiki. Kikepera looduskaitseala kuulub Kikepera linnuala koosseisu. Kaitsekorralduskavas on nimeliselt välja toodud I ja II kaitsekategooria liigid. III kaitsekategooria kaitse-eesmärgiks olevad liigid on grupeeritud elupaikade alusel. Sarnaste elupaigaeelistustega liikidele rakenduvad sarnased ohutegurid ja kaitsemeetmed.

Lindude kaitse tagamiseks on vajalik elupaikade säilitamine ning negatiivsete mõjude minimeerimine. Kikepera looduskaitseala rabasid ümbritsevad metsad on suures osas kuivendusest mõjutatud. Eestis on kuivendust peetud mitmete liikide (metsis, must-toonekurg, kaljukotkas) tegevuskavades nende püsimisele suureks ohuallikaks. Kuivenduse tulemusel toimuv taimestiku muutumine avaldab eriti tugevat negatiivset mõju lagerabaga seotud liikidele, sest metsastumine vähendab otseselt neile sobivaid elupaiku. Rikutud loodusliku veerežiimiga soolad puistuvad ning kaotavad pikas ajaskaalas oma elurikkuse (Sein, 2013). Loodusliku veerežiimi taastamiseks ja elupaikade degradeerumise peatamiseks kavandatakse kuivenduskraavide sulgemistoid.

Häirimise suhtes tundlike liikide pesapaikade ümbruses on kehtestatud kevad-suvised liikumiskeelud. Vajalik on liikumiskeelualade tähistamine peamiste liikumisteede juures. Kikepera looduskaitsealal tuleb jätkata rahnide, röövlindude, kotkaste ja must-toonekure ning metsise seiret riikliku programmi raames.

Tabel 3. Kikepera looduskaitsealal registreeritud kaitstavad linnuliigid ja nende kaitsestaatus (EELIS, 2017).

Liik		LKA eesmärk ¹	Kaitse-kategooria	LiA eesmärk	LiD lisa	LiA eesmärk (paari)	EPN kategooria
Eesti k.	Ladina k.						
kaljukotkas	<i>Aquila chrysaetos</i>	Jah	I	Jah	I	1	Ohualdis
must toonekurg	<i>Ciconia nigra</i>	Jah	I	Jah	I	2	Ohustatud
habekakk	<i>Strix nebulosa</i>	Jah	I	Ei	I		Eestis hävinud
rabapüü	<i>Lagopus lagopus</i>	Jah	I	Jah	III/1	-	Ohustatud
kanakull	<i>Accipiter gentilis</i>	Jah	II	Ei	I		Ohulähedane
mustsaba-vigle	<i>Limosa limosa</i>	Jah	II	Ei	II/1		Ohulähedane
metsis	<i>Tetrao urogallus</i>	Jah	II	Jah	I, II/2 ja III/2	72 kukke	Ohualdis
valgeselg-kirjurähn	<i>Dendrocopos leucotos</i>	Jah	II	Ei	I		Ohuväline
laanerähn	<i>Picoides tridactylus</i>	Jah	II	Ei	I		Ohuväline
karvasjalg-kakk	<i>Aegolius funereus</i>	Jah	II	Ei	I		Ohualdis
laanepüü	<i>Bonasa bonasia</i>	Jah	III	Ei	I ja II/1		Ohuväline
sookurg	<i>Grus grus</i>	Jah	III	Ei	I		Ohuväline
punaselg-õgija	<i>Lanius collurio</i>	Jah	III	Ei	I		Ohuväline
hallpea-rähn	<i>Picus canus</i>	Jah	III	Ei	I		Ohuväline
rüüt	<i>Pluvialis apricaria</i>	Jah	III	Ei	I, II/1 ja III/2		Ohuväline
teder	<i>Tetrao tetrix</i>	Jah	III	Ei	I, II/1 ja III/2		Ohulähedane
mudatilder	<i>Tringa glareola</i>	Jah	III	Ei	I		Ohuväline
väike-kärbsenäpp	<i>Ficedula parva</i>	Jah	III	Ei	I		Ohuväline
nõmmelõoke	<i>Lullula arborea</i>	Jah	III	Ei	I		Ohuväline
öösorr	<i>Caprimulgus europaeus</i>	Jah	III	Ei	I		Ohuväline
händkakk	<i>Strix uralensis</i>	Jah	III	Ei	I		Ohuväline
värbkakk	<i>Glaucidium passerinum</i>	Jah	III	Ei	I		Ohuväline

Liik		LKA eesmärk ¹	Kaitse-kategooria	LiA eesmärk	LiD lisa	LiA eesmärk (paari)	EPN kategooria
Eesti k.	Ladina k.						
musträhn	<i>Dryocopus martius</i>	Jah	III	Ei	I		Ohuväline
herilaseviu	<i>Pernis apivorus</i>	Jah	III	Ei	I		Ohuväline
hoburästas	<i>Turdus viscivorus</i>	Jah	III	Ei	II		Ohuväline
väikekoovitaja	<i>Numenius phaeopus</i>	Jah	III	Ei	II		Ohulähedane
punajalg tilder	<i>Tringa totanus</i>	Jah	III	Ei	II		Ohuväline
hallõgija	<i>Lanius excubitor</i>	Jah	III	Ei	-		Ohulähedane
väänkael	<i>Jynx torquilla</i>	Jah	III	Ei	-		Ohuväline
hiireviu	<i>Buteo buteo</i>	Jah	III	Ei	-		Ohuväline

¹ LKA eesmärk – Looduskaitseala kaitse-eesmärk, Kaitsekategooria – Looduskaitsealade kohane kaitsekategooria, LiA eesmärk – Linnuala eesmärk, LiD lisa – Linnudirektiivi lisa number, LiA eesmärk – Linnuala kaitse-eesmärk, EPN – Ohustatuse kategooria Eesti ohustatud liikide punase nimestiku alusel.

2.1.4.1. KALJUKOTKAS (*AQUILA CHRYSAETOS*)

I kat, LiD I, KE – jah, LiA – jah¹

Kaljukotkas on levinud üle Eesti. Liik asustab vähese inimõjuga loodusmaastikke, kus esineb suurel pinnal toitumiseks sobilikke lagedaid alasid rabade näol. Liigi pesapaik on üldjuhul raba servas või rabasaarel. Kaljukotkas on paigalind, kes talvitub oma pesitsuspaiga lähistel ning asustab sobivaid pesapaiku aastakümneid. Pesapuuks on kaljukotkastel enamasti mänd, vaid üksikutel juhtudel on pesa asunud kuusel või haaval (Kotkaklubi, 2012b).

Kikepera looduskaitsealal on üks kaljukotka territoorium ning registreeritud on kaks kaljukotka pesa. Pesad paiknevad Saessaare sihtkaitsevööndis. Põhjapoolse pesa kohta on esimesed andmed keskkonnaregistris 1987. aastast, mil pesa oli asustamata. 2001. aastal oli pesa hävinud ning ehitati tehispesa. 2010.- 2012. aastal oli pesa asustamata. Lõunapoolse pesa kohta on andmed keskkonnaregistris alates 2006. aastast. 2010. ja 2012. aastal oli pesa asustatud, kuid munemist ei toimunud. Linnuala kaitse-eesmärgiks on seatud ühe kaljukotkapaari pesitsemine linnualal.

Liigi kaitset korraldatakse tegevuskava alusel, mille põhjal on olulisemad ohutegurid seotud toitumisalade hävimise ja kvaliteedi langusega ning pesitsusaegse häirimisega elupaigas. Muud mõjutegurid on väikese tähtsusega (Sein, 2013).

Sooserva rajatud kuivendussüsteemide tulemusel toimub lageraba puistumine, millega omakorda kaasneb kaljukotka peamiste saakobjektide – metsakanaliste (metsis ja teder) ja lagesoo kurvitsaliste arvukuse vähenemine. Kaljukotka kaitse tegevuskavas rõhutatakse soode taastamise olulisust, samuti tuleb kaljukotka kodupiirkonnas asuvate maaparandussüsteemide hooldusel ja rekonstrueerimisel vältida väärtuslike märgalade kuivendamist (Sein, 2013).

Kaljukotka kaitse tagatakse pesapaikade ja toitumisalade (rabamassiivid) kaitsega. Eesti inimpeglikuima kotkaliigina võib kaljukotka pesitsemise nurjata ühekordne inimtegevus paarisaja meetri kaugusel pesapaigast (Kotkaklubi, 2012a). Kaljukotka pesapuu piirkonnas külastustaristu puudub ning seda sinna ka ei arendata. Lähim tee asub pesast vähemalt 600 m kaugusel. Pesa ümbritseval alal on kehtestatud liikumiskeeld 1. veebruarist kuni 31. juulini.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paar kaljukotkaid.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paar kaljukotkaid.

Mõjutegurid ja meetmed

- + Soodne kaitsereežiim: pesad on tsooneeritud sihtkaitsevöönditesse ning kehtestatud pesitsusaegne liikumiskeeld.
- + Liigile on koostatud tegevuskava.

¹ kat – Looduskaitseeaduse kohane kaitsekategooria; LiD – Linnudirektiivi lisa number; KE – Looduskaitseala kaitse-eesmärk, LiA – Linnuala kaitse-eesmärk

– Pesitsusaegne häirimine.

Meetmed

- ❖ Liikumispiiranguga alade tähistamine ja tähiste olemasolu kontroll.
- ❖ Kontroll liikumispiirangust kinnipidamise üle.

– Metsakuivendus.

Meetmed

- ❖ Loodusliku veerežiimi taastamine.

2.1.4.2. MUST-TOONEKURG (*CICONIA NIGRA*)

I kat, LiD I, KE – jah, LiA – jah

Must-toonekurg on I kaitsekategooriasse kuuluv lind. Liik on levinud Euraasias suurel territooriumil Atlandi rannikust kuni Vaikse ookeani rannikuni, kuid kõikjal on ta kas vähearvukas pesitseja või hoopiski haruldane (Kotkaklubi, 2009). Must-toonekurg on pesapaiga suhtes väga valiv – keskmine metsasus 3 km raadiuses pesast on oluliselt kõrgem Eesti keskmisest, samuti väldivad nad pesitsemist metsaservas. Must-toonekure elupaikadeks on eelkõige vanad, minimaalse häirimise ja soodsate toitumispaiakadega looduslikult mitmekesised metsamassiivid, mis on sobivaks elupaigaks ka väga paljudele teistele ohustatud liikidele (Kotkaklubi, 2009).

Kikepera looduskaitsealal on registreeritud kolm must-toonekure pesa. Sutesoo sihtkaitsevööndi pesa oli 2001. ja 2002. aastal asustatud, 2009. aastal asustamata ning 2011. aastal varisenud. Metsise sihtkaitsevööndi põhjapoolse pesa rajas lind 2008. aastal, 2009. aastal pesitus ebaõnnestus ning 2011. aastal oli pesa varisenud. Metsise sihtkaitsevööndi lõunapoolne pesa oli 2010. aastal varisenud. Keskkonnaregistrisse on kantud 24,1 ha suurune ala, kus on piiritletud kõik pesapaigas asuvad pesitsemiseks sobivad metsad. Häirimise suhtes tundlike liikide kaitseks on kehtestatud liikumiskeeld Metsise sihtkaitsevööndis 1. veebruarist kuni 30. juunini ning Sutesoo sihtkaitsevööndis 15. märtsist kuni 31. augustini. Liikumispiiranguga alad ei ole tähistatud.

Kikepera linnuala kaitse-eesmärgiks on seatud kahe must-toonekure paari pesitsemine linnualal, millest üks paar pesitseb linnuala koosseisu kuuluval Siiraku looduskaitsealal. Kikepera looduskaitsealal seatakse kaitse-eesmärgiks ühe paari must-toonekure pesitsemine alal.

Must-toonekure peamiseks ohuteguriteks Kikepera looduskaitsealal on pesitsusterritooriumi küllastamine pesitsusperioodil ning toitumisalade degradeerumine. Toitumisalade degradeerumine avaldub eelkõige põuastel suvedel, kui (metsa-) kuivendussüsteemid on suurtelt aladelt kogu vee ära juhtinud ja toiduobjektid (peamiselt kalad ja kahepaiksed) kaovad (Kotkaklubi, 2009). Kikepera looduskaitsealal must-toonekure pesa piirkonnas kuivenduskraavide sulgemistööd ei tehta. Valdav osa lähipiirkonna kraavidest jääb looduslikule kinnikasvamisele, lubatud on eesvoolude hooldamine.

Looduslike või süvendatud ojade kaldakaitsevööndi metsi oleks soovitatav mitte majandada, kuna vana kaldapuistu on piisavalt hõre, et kurg sealt läbi saaks lennata. Lisaks, metsa all varjus ei kasva ojad taimestikku täis ja pinnase erosioon on väiksem. Ojade servade puhtaksraiumist kaitsekorralduskavaga ei planeerita, kuna see tähendaks nende pidevalt hooldamist ja iga 5 aasta järel taas võsast puhtaks raiumist. Sirgeks süvendatud eesvooludel, mida pidevalt hooldatakse (sageli teede ja sihtide servas) tuleks võsa regulaarselt eemaldada kraavi ühelt

kaldalt, st metsapoolset serva ei raiuta. Veerežiimi taastamistööde projekteerimisel võiks eesvooludel ja ojadel planeerida veekogude mitmekesisuse suurendamist, rajades paiskärstikke, kraavide laiendusi ja tavapärasest rohkem settetiike. Vastav soovitus annab ka must-toonekure kaitse tegevuskava.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paar must-toonekurgi.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paar must-toonekurgi.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Soodne kaitsereežiim: pesad on tsoneeritud sihtkaitsevöönditesse ning kehtestatud kevad-suvine liikumiskeeld.

+ Liigile on koostatud tegevuskava.

– Pesitsusaegne häirimine.

Meetmed

- ❖ Liikumispiiranguga alade tähistamine ja tähiste olemasolu kontroll.
- ❖ Kontroll liikumispiirangust kinnipidamise üle.

2.1.4.3. HABEKAKK (*STRIX NEBULOSA*)

I kat, LiD I, KE – jah, LiA – ei

Habekakk on Eestis väga haruldane tali- ja suvikülaline, keda võib kohata soodes ja avamaastikega piirnevais okas- ja segametsades. Habekakk on avaspesitseja, kes pesakohana kasutab vanu kulliliste (kanakull, kaljukotkas) pesi ja suuri tuulest murtud puude tüükaid. Eestis kohatakse habekakke põhiliselt Alutagusel ja Peipsi järve läänekalda põlistes okasmetsades ning ka Lahemaal ja Kõrvemaal. Habekakkudele meeldivad legendikerikkad metsad ja sooservad, toitumisaladena ka värsked raielangid (Eesti Ornitoloogiaühing, 2009).

Keskonnaregistri andmetel on Eestis registreeritud kaks habekaku pesa, mis asuvad Ida-Virumaal ja Pärnumaal. Viimane paikneb Kikepera looduskaitsealal Kikepera sihtkaitsevööndis ning selle registreerisid Indrek ja Jaak Tammekänd 2010. aastal. Männitüükas asuv pesa oli asustatud, kuid poegi ei olnud. Alal tuleb jätkata pesa kontrollimist, habekaku seire toimub riikliku programmi „Röövlinnud“ raames. Kuna habekakk on üliharuldane haudelind, ei saa tema pesitsemist Kikepera looduskaitsealal kaitse eesmärgiks seada ega tagada, eesmärk on säilitada habekakule sobivad elupaigad sihtkaitsevööndis. Pesitsemiseks sobivaid risupesasid ja tüükaid leidub peamiselt vanades metsades. Liigile sobiva elupaigana on käsitletud vähemalt 80 aasta vanuseid metsi sõltumata kasvukohatüübist. Kaitse-eesmärgiks on seatud sobivate elupaikade pindala sihtkaitsevööndis.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal on säilinud habekakule sobivad elupaigad 1800 ha.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal on säilinud habekakule sobivad elupaigad 1800 ha.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Soodne kaitsereežiim: habekakule sobivad elupaigametsad on tzoneeritud sihtkaitsevööndisse.

2.1.4.4. RABAPÜÜ (*LAGOPUS LAGOPUS*)

I kat, LiD III/1, KE – jah, LiA – jah

Rabapüü elab Eestis pesitsusperioodil rabades, aga ka suurtes siirdesoodes. Meil eelistab ta rabaosi, kus on puhmarinne ja hõredalt mände, rabasaarte ümbrust ja puisraba servaalasid, ning talle ei meeldi täiesti lagedad rabaalad. Talvel elab rabapüü nii rabades kui ka nende servaaladel, kus on kergem põõsastutest toitu leida. Viimase paarikümne aasta jooksul on rabapüü arvukus oluliselt vähenenud ja levila muutunud katkendlikuks. Juba aastatel 1991–1995 tehtud loenduste põhjal piirdus rabapüü levila Eestis põhiliselt Alutaguse, Lääne-Eesti ja Pärnumaa sooladega (Viht, 1997).

Keskkonnaregistri andmetel on Kikepera looduskaitsealal kaks liigi leiukohta. Leiukohad kaardistasid 2001. aasta väikesoode haudelinnustiku inventuuri raames ekskrementide põhjal Agu ja Meelis Leivits. Leiukohad paiknevad Kikepera sihtkaitsevööndis Oissaare rabas ja Saessaare rabas. Hilisemaid vaatlusi ei ole läbi viidud ning andmed liigi arvukuse kohta puuduvad. Kuna tegemist on looduskaitseala ja linnuala kaitse-eesmärgiks seatud liigiga, tuleb arvukuse selgitamiseks teha varakevadine spetsiaalloomendus.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt kaks paari rabapüüsid.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt kaks paari rabapüüsid.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Soodne kaitsereežiim: elupaigad on tzoneeritud sihtkaitsevööndisse.

– Metsakuivendus.

Meetmed

- ❖ Loodusliku veerežiimi taastamine.

– Puudulikud levikuandmed

Meetmed

- ❖ Viia läbi rabapüü varakevadine spetsiaalloomendus.

2.1.4.5. KANAKULL (*ACCIPITER GENTILIS*)

II kat, LiD I, KE – jah, LiA – ei

Kanakull eelistab pesitseda vanas okasmetsas ning peab saagijahti nii metsaaladel kui kultuurmaastikus (Väli & Tuule, 2012). Kanakulli arvukus on viimase kümne aastaga kõikjal oluliselt vähenenud. Liigi arvukust Eestis iseloomustab samuti tugev langus ning ta on määratud punase nimestiku ohulähedasse kategooriasse (eElurikkus, 2012). Suurimateks liiki ohustavateks teguriteks Eestis on pesapaikade hävimine raiete tõttu ning toidubaasi vähenemine. Suurimaks ohuks pesapaikadele on uuendusraie, mille käigus raiutakse sobivad

pesapuistud ning killustatakse suuremad metsaalad. Häirimine on keskmise tähtsusega tegur. Kanakulli kaitset korraldatakse liigi kaitse tegevuskava alusel (Väli & Tuule, 2012).

Kikepera looduskaitsealal pesitseb vaid üks paar kanakulli, keskkonnaregistrisse on kantud viis pesa. Kolm pesa paikneb kaitseala kirdeosas Metsise sihtkaitsevööndis (neist üks oli 2010. a. asustatud ning kaks pesa varisenud), üks kaitseala loodeosas Saessaare sihtkaitsevööndis (enne 2010. a. varisenud) ning üks pesa ala loodeosas Metsise sihtkaitsevööndis (enne 2010. a. varisenud). Kanakull on pesitsusajal tundlik häirimise suhtes. Eelkõige teiste liikide kaitseks on kehtestatud liikumiskeeld Metsise sihtkaitsevööndis 1. veebruarist kuni 30. juunini ja Saessaare sihtkaitsevööndis 1. veebruarist kuni 31. juulini. Liikumiskeelualad tuleb tähistada peamiste liikumisteede juures.

Liigi arvukus kaitsealal peegeldab kogu Eestis viimasel ajal toimunud tugevat arvukuse langust. Nii väike asustustihedus Kikepera loodusmaastikus on mõnevõrra üllatav. Tõenäoliselt on ala madala arvukuse üheks olulisimaks põhjuseks intensiivse metsamajanduse tulemusel oluliselt vähenenud vanade metsade osakaal (Tammekänd & Tammekänd, 2006). Sihtkaitsevööndis on raied lubatud vaid liigikaitse eesmärgil, piiranguvööndi raietele on seatud kitsendused, mis aitavad säilitada elustiku mitmekesisust. Pikemas perspektiivis seatakse eesmärgiks kahe paari pesitsemine alal.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt kaks paari kanakulli.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paar kanakulli.

Mõjutegurid ja meetmed

- + Soodne kaitseržiim: pesad on tzoneeritud sihtkaitsevöönditesse.
- + Liigile on koostatud tegevuskava.
- Pesitsusaegne häirimine

Meetmed

- ❖ Liikumispiiranguga alade tähistamine ja tähiste olemasolu kontroll.
- ❖ Kontroll liikumispiirangust kinnipidamise üle.

2.1.4.6. MUSTSABA-VIGLE (*LIMOSA LIMOSA*)

II kat, LiD II/1, KE – jah, LiA – ei

Mustsaba-vigle on Eestis kohati levinud haudelind, kes asustab soid, ranna- ja luhaniite. Liigi arvukus on olnud kõikuv langeva suunitlusega, Eesti asurkond on kasvanud soodes, kuid kriitiliselt kahanenud niitudel. Eesti asurkonda ohustab pesitsusaladel elupaikade kehv seisund ja pesarüüste, aga ka häirimine. Talvitusaaladel ja rändeteel on samuti ohuks elupaikade kvaliteedi langus ja hävimine. Teadmata, ent potentsiaalselt suur, on putukamürkide ja keskkonnareostuse mõju.

Vastavalt liigi kaitse tegevuskavale, on mustsaba-vigle kaitse eesmärgiks 5 aasta perspektiivis säilimine haudelinnuna nii soodes kui ka niitudel koguarvukusega vähemalt 400 paari, võtme-elupaikade kvaliteedi säilitamine vähemalt tänasel tasemel ning olulise kaitsekorraldusliku info kogumise alustamine. Pikaajaliselt on eesmärk saavutada liigi arvukuseks vähemalt 770 paari,

kõigi võtme-elupaikade säilimine, kaitsekorraldusliku info olemasolu ning liigi rändeteede ja talvituspaikade kaitse rahvusvahelises koostöös. Nende eesmärkide täitmiseks on esmatähtis elupaikade hooldus ja taastamine nii sooladel (eelkõige veerežiimi taastamine) kui niidualadel (eelkõige majandamise kvaliteedi tõstmine) (Pehlak, 2012).

Kikepera looduskaitsealal registreeriti üks paar 2006. aastal (Tammekänd & Tammekänd, 2006) Saessaare rabas Kikepera sihtkaitsevööndis.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paar mustsaba-viglesid.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paar mustsaba-viglesid.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Soodne kaitsereežiim: teadaolev pesitsusterritoorium on tzoneeritud sihtkaitsevööndisse.

+ Liigile on koostatud tegevuskava.

– Metsakuivendus.

Meetmed

- ❖ Loodusliku veerežiimi taastamine.

2.1.4.7. VALGESELG-KIRJURÄHN (*DENDROCOPOS LEUCOTOS*)

II kat, LiD I, KE – jah, LiA – ei

Valgeselg-kirjurähn eelistab elupaigana lehtpuu-enamusega metsi, kus leidub surnult seisvaid puid. Keskkonnaregistri andmetel pesitseb alal seitse paari valgeselg-kirjurähne (andmed pärinevad 2006. ja 2010. aastast). Elupaigad paiknevad Kikepera sihtkaitsevööndis, Metsise sihtkaitsevööndis ning väiksemas osas Kikepera piiranguvööndis. Piiranguvööndis on ohuteguriks metsaraie. Sihtkaitsevööndis on raied lubatud vaid liigikaitse eesmärgil, piiranguvööndi raietele on seatud kitsendused, mis aitavad säilitada elustiku mitmekesisust.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt 10 paari valgeselg-kirjurähne.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt seitse paari valgeselg-kirjurähne.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Soodne kaitsereežiim: teadaolevad pesitsusterritooriumid on suuremas osas tzoneeritud sihtkaitsevööndisse.

– Otsesed ohutegurid puuduvad.

2.1.4.8. LAANERÄHN (*PICOIDES TRIDACTYLUS*)

II kat, LiD I, KE – jah, LiA – ei

Laanerähn on vanade okasmetsade linnuliik. Eesti ohustatud liikide punase nimestiku alusel kuulub laanerähn ohuvälisesse kategooriasse (eElurikkus, 2013). Eestis on laanerähni arvukuseks hinnatud 3000-5000 haudepaari (Eltis *et al*, 2013). Peamiseks ohuks on metsade majandamine, mis toob kaasa sobivate pesapaikade vähenemise ning nende kvaliteedi languse. Laanerähni kaitse eesmärk on tagada talle sobivate elupaikade, nagu vanade loodusemetsade, säilimine. Laanerähn on kaitsekorralduslikult oluline metsaliik, kelle elupaigad säilivad sobiva kaitsekorra puhul st looduslikule arengule jäetud metsades.

Keskkonnaregistrisse on kantud 14 paari elupaigad, millest 11 asuvad sihtkaitsevööndites ja 3 piiranguvööndis. Kuna sihtkaitsevööndite elupaikades otsesed mõjutegurid puuduvad, siis täiendavaid kaitsemeetmeid ei rakendata. Piiranguvööndi raietele on seatud kitsendused, mis aitavad säilitada elustiku mitmekesisust ning tulevikus sobivaid elupaigametsi.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt 15 paari laanerähne.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt 14 paari laanerähne.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Soodne kaitsereežiim: teadaolevad pesitsusterritooriumid on tsoneeritud sihtkaitsevööndisse.

+ Liigile on koostamisel kaitse tegevuskava.

– Otsesed ohutegurid puuduvad.

2.1.4.9. KARVASJALG-KAKK (*AEGOLIUS FUNEREUS*)

II kat, LiD I, KE – jah, LiA – ei

Karvasjalg-kakk on metsakakkudest habekaku järel kõrgeima ohustatusega liik. Karvasjalg-kakk elutseb Eestis litemännikutes ning metsajõgede ja -järvede ümbruse segametsades. Ta on tüüpiline suluspesitseja, kes kasutab pesitsemiseks tavaliselt musträhni vanu pesakoopaid (Eesti Ornitoloogiaühing, 2009). Hinnanguliselt on Eestis 200-400 karvasjalg-kaku paari. Liigi arvukus on viimastel aastatel olnud stabiilne (Eltis *et al*, 2013).

Keskkonnaregistrisse on kantud neli leiukohta: kaitseala keskosas Saessaare sihtkaitsevööndis (2010. a üks paar) ja Kikepera sihtkaitsevööndis (2006. a. üks paar), lõunaosas Metsise sihtkaitsevööndis (2006. a. üks paar) ning idaosas Kikepera ja Metsise sihtkaitsevööndis (pesitsuselupaik 24,9 ha, 2010. a. üks paar). Teadaolevad leiukohad on tsoneeritud sihtkaitsevöönditesse, kus ebasoodsad mõjutegurid puuduvad. Alal tuleb jätkata pesade kontrollimist, metsakakkude seire toimub riikliku programmi „Röövlinnud“ raames.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt neli paari karvasjalg-kakke.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt neli paari karvasjalg-kakke.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Soodne kaitsereežiim: teadaolevad pesitsusterritooriumid on tsoneeritud sihtkaitsevöönditesse.

– Otsesed ohutegurid puuduvad.

2.1.4.10. METSIS (*TETRAO UROGALLUS*)

II kat, LiD I, II/2 ja III/2, KE – jah, LiA – jah

Metsis on vanadele okasmetsadele iseloomulik liik, kes eelistab mängupaigaks ainult mändidest koosnevaid puistuid, kus metsa vanus on kõige sagedamini 81-120 aastat (Viht & Randla, 2001). Kikepera looduskaitsealal on keskkonnaregistrisse kantud 11 metsise elupaika 11 mängualaga. 2010. ja 2012. aasta andmete põhjal mängis kaitsealal 34 kukke. Täpsem ülevaade on esitatud tabelis 4.

Metsise kaitse tegevuskava (Randla, 2015) põhjal on metsisele suure tähtsusega ohuteguriteks lageraie metsise elupaikades (elupaikade killustumine), elupaikade kvaliteedi langus kuivendamise tagajärjel, elupaikade killustumine (maastikumuutused, elupaikade kadu) ning kisklus. Keskmise tähtsusega ohuteguriks on häirimine inimtegevuse poolt (matkarajad, jahindus, metsa- ja teetrasside raied vaele ajal).

Tegevuskavast lähtuvalt tuleb rakendada sihtkaitsevööndi režiim mängupaiga keskmest vähemalt 700-800 m ulatuses. Liigi kaitse tagamiseks ei tohi metsloomade söödaplatse rajada 3 km raadiusesse ümber mänguala. Vajadusel tuleb hinnata ja täiendavalt reguleerida väikekiskjate arvukust. Alal tuleb jätkata perioodilist seiret metsise populatsiooni seisundi hindamiseks riikliku seire raames.

Metsise kaitse tegevuskava alusel on kõige olulisemaks tingimuseks mängupaiga keskmest 3 km raadiuses vanade metsade (vanus ≥ 80 aastat) säilitamine kogu ulatuses metsise poolt eelistatud kasvukohatüüpides, vajadusel mustika levikut ja arvukust suurendavate metsamajandusvõtete rakendamine.

Tabel 4. Kikepera looduskaitseala metsisemängude koondtabel (EELIS, 2016, riikliku seire andmed).

Mängupaiga nimi	Mängu loendusaastad	Mängu suurus (kukkede arv)	Mängupaiga pindala keskkonnaregistris (ha)	Mängupaiga tsoneering
Räksi	1999-2010	>8/ 4/ 2/ 2/ 3/ 3/ 3/5/ 2/ 1/ 0/ 3	431,4	Kikepera piiranguvöönd, Metsise sihtkaitsevöönd, osaliselt väljaspool looduskaitseala
Kauni	1997/ 2010/ 2011/2012	4/ 0/ 0/ 1	59,7	Metsise sihtkaitsevöönd
Vennissaare	1999/ 2010	4/ 5-6 (põhjapoolne); 1 (lõunapoolne)	166,5	Metsise sihtkaitsevöönd
Reinse 1	1997/ 2010	>8/ 4-5	102,6	Metsise sihtkaitsevöönd

Mängupaiga nimi	Mängu loendusaastad	Mängu suurus (kukkede arv)	Mängupaiga pindala keskkonnaregistris (ha)	Mängupaiga tzoneering
Reinse 2	1997/ 2010	4-7/ 1	179,3	Metsise sihtkaitsevöönd, Kikepera piiranguvöönd
Tõrvaaugu	1997/ 2010	4/ 6-7	252,5	Saessaare sihtkaitsevöönd
Katkusoo 2	1997/ 2010	1-3/ 0-1	28,2	Metsise sihtkaitsevöönd
Katkusoo 1	1997 2010	4-7/ 0-2	143,8	Metsise sihtkaitsevöönd, Kikepera piiranguvöönd
Mölke	1997/ 2010	8/ 2;	125,3	Metsise sihtkaitsevöönd, Kikepera piiranguvöönd
Mölke 2	2010	1	Ei ole keskkonnaregistrisse kantud	Metsise sihtkaitsevöönd
Kivilaane	1997/ 2010	4/ 5	122,0	Metsise sihtkaitsevöönd, Kikepera sihtkaitsevöönd
Kalda	1997/ 2010	8/ 3	169,7	Metsise sihtkaitsevöönd, Kikepera piiranguvöönd
Kollanõmme	2009/ 2010	1/ 1	14,8	Metsise sihtkaitsevöönd
Saessaare	2010	1	Ei ole keskkonnaregistrisse kantud	Metsise sihtkaitsevöönd

Kikepera looduskaitseala metsise mängupaikade seisundit kirjeldatakse 2010. aastal Eesti Ornitoloogiaühingu poolt läbiviidud metsisemängude inventuuri põhjal, analüüsil kasutatakse ka riikliku seire andmeid hilisematest aastatest.

Räksi

Räksi metsisemäng oli kunagi ilmselt piirkonna üks suurimaid. Tegu on väga ulatusliku metsisele sobivate metsade massiiviga, mis on kuivendusega tugevalt rikutud. Käesoleval ajal on tegemist valdavalt kõdusoometsadega. Tingimata on vajalik loodusliku veerežiimi taastamine.

Kauni

Mäng on hävinud, metsiseid ei leitud ka ulatusliku otsimise (kogu naabruses asuvate mängude vaheline ala otsiti läbi) tulemusel. Mängu hävimise põhjuseks on kuivendus ja alal kunagi tehtud väga ulatuslikud lageraied, millest tingitult paiknevad säilinud elupaigalaigud alal väikeste fragmentidena ning metsised on mänguala hüljanud. 2011. aastal vaadeldi ühte kukke mängualast edelapool (EELIS, 2013). Kuna tegu on Natura linnualaga, kus metsis nimetatud ühe peamise kaitse eesmärgina, on veerežiimi ja metsise asurkonna taastamine vältimatult vajalik. 2010. aastal leiti mängualalt rohkesti metssigade tegevusjälgi.

Vennissaare

Vennissaare põhjapoolne mäng on oluline mänguala. Alal leidub ulatuslikult väärtuslikke vanametsaalasid (elupaigad 91D0, 9010 ja mustika kõdusoomännikud). Kuivenduse mõju on kohatine ja vajalik veerežiimi taastamine. Metssigade tegevusjälgi pigem vähe. Vennissaare suurest mängust lõunapool on eraldiseisev väike mänguala. Kuivenduse mõjul on elupaikade seisund väga halb ja vajalik veerežiimi taastamine.

Reinse 1

Tegemist on olulise mängualaga, kuid siinsed metsise elupaigad on rahuldavas seisundis. Vajalik kindlasti veerežiimi taastamine.

Reinse 2

Metsise arvukus on oluliselt vähenenud – 2010. aastal mängis alal vaid 1 kukk ja vaadeldi 2 kana. Ala on tugevalt mõjutatud kuivendusest ja kunagi tehtud suurtest lageraietest. Piirkonnas on ulatuslikel aladel säilinud vana metsa. Kuivenduse mõju likvideerimisel taastuks metsise arvukus kiiresti. Vajalik kindlasti veerežiimi taastamine. Mitmel pool, eelkõige soolakute ümbruses, leidis metssigade tegevusjälgi.

Tõrvaaugu

Kikepera linnuala suurim säilinud mäng ja väga oluline mänguala. Raba servas on elupaigad säilinud (91D0), kuid kuivendusest mõjutatud. Kuivenduse mõjul on suurem osa sooservametsi metsisele sobiva elupaigana hävinud/hävimas (valdavalt kõdusoo ja kuivendatud siirdesoo kasvukohatüübi männikud) ja säilinud elupaikade seisund halveneb veelgi. Vajalik kindlasti veerežiimi taastamine. Mänguala ligidal on soolak, mis koondab muuhulgas metssigu. Soolaku ümbruses on mängus rohkelt metssigade tegevusjälgi.

Katkusoo 2

Aktiivset mängu vaatlusperioodil enam ei toimunud. Alalt leiti ühe kuke kevadised territooriumid ja õhtuloendusel vaadeldi sama kukke passiivsena ja ühte kana. Tõenäoliselt käib ka see kukk mängimas naabruses asuvas Kivilaane mängus. Mänguala on kuivendusega tugevalt rikutud ja veerežiim vajab esimesel võimalusel taastamist.

Katkusoo 1

Aktiivset mängu vaatlusperioodil enam ei toimunud. Alalt leiti kahe kuke kevadised territooriumid ja vaadeldi passiivseid kukki, kes tõenäoliselt käivad mängimas ka naabruses asuvas Kivilaane mängus, sest antud mängu kanad enam ei külasta. Mänguala on kuivendusega tugevalt rikutud ja veerežiim vajab esimesel võimalusel taastamist. Kohati leidis metssigade tegevusjälgi, rohkesti mängus paikneva soolaku ümbruses.

Mölke

Mänguala on hävimas väga tugeva kuivenduse tulemusel. Mänguks sobivaid metsi leidub veel vaid paaril eraldusel. Vajalik kindlasti esimesel võimalusel alustada veerežiimi taastamisega. Mängupaiga piirkonnas leidub mitmeid metssigu koondavaid soolakuid, metssigade tegevusjälgi on kohati rohkesti.

Mölke 2

Mängualal tuvastati vaid üks kukk, aktiivset mängu vaatlusperioodil ei täheldatud ja mängus ei nähtud ka kanasid. Elupaikade seisund on tugevalt kuivendusest mõjutatud, seetõttu on 5-8 a tagasi tehtud harvendusraie tulemusena alusmets tugevalt võsastunud. Vajalik kindlasti veerežiimi taastamine. Leidub metssigade tegevusjälgi, rohkem soolakute ümbruses. Leiukohta ega mängupaika ei ole keskkonnaregistrisse kantud.

Kollanõmme

2010. aastal alal säilinud 1 kukk ja mängu külastas vähemalt 1 kana. Mängualal säilinud heas seisus elupaigalaik. Mänguala naabruses on pärast 2007. aastat tehtud mitu lageraiet ning mängu ümbritsevate metsade seisundit on oluliselt kahjustatud kuivendusega.

Kivilaane

Tegemist on olulise mängualaga – alal on rohkesti säilinud heas seisundis vanu metsi, kohati on aga elupaigakvaliteet kuivenduse mõjul märgatavalt halvenenud. Vajalik on kindlasti veerežiimi taastamine. Piirkonnas leidub rohkesti metssigade tegevusjälgi, alal asuvad soolakud koondavad sigu mängualale.

Kalda

Vana mänguala metsad on kuivendusest mõjutatud ja seetõttu on metsised mängima kolinud Lodja raba serva. Vana mänguala kasutatakse jätkuvalt toitumis- ja pesitsuspaigana. Piirkonnas on ulatuslikel aladel säilinud vana metsa, kuivenduse mõju likvideerimisel taastuks metsise arvukus kiiresti. Kahtlemata on vajalik veerežiimi taastamine. Elupaika läbib vana raudteetamm (foto 3). Metssigade tegevusjälgi leidus vähe.

Saessaare

Mäng registreeriti esmakordselt 2010. aastal, leiukohta ja mängupaika ei ole kantud keskkonnaregistrisse. Mängus vaadeldi 2 passiivset kukke ja leiti 1 munadega pesa. Mänguala elupaikade seisund kannatab tugevalt kuivenduse mõju tõttu ja veerežiimi taastamiseta mäng hävib.

Mitmed mängud on liikunud väljapoole keskkonnaregistrisse kantud mänguala piire. Mängualade paiknemist tuleb korrigeerida järgmiste mängude puhul: Räksi, Kauni, Vennissaare, Katkusoo 1, Katkusoo 2, Kalda. Lähtuvalt tegevuskavas toodud nõuetest tuleb korrigeerida ka leiukohtade andmeid. Mängupaigad ja leiukohad Saessaare ja Mölke 2 tuleb lisada keskkonnaregistrisse juhul, kui järgnevatel vaatlusaastatel tuvastatakse alal aktiivseid mänge. Keskkonnaregistri andmete korrastamine on liigi kaitse tegevuskavas I prioriteedi tegevus.

Metsise (*Tetrao urogallus*) Eesti asurkonna elupaikade sidususe, kaitse tõhususe ja elupaikade seisundi analüüsi (Leivits, 2012b) kohaselt on Kikepera looduskaitseala metsisemängudest kõrgeima kaitsetegevuste prioriteediga ehk tugevas languses olevad mängud Kivilaane, Kauni, Räksi, Katkusoo 2, Reinse 1, Tõrvaaugu, Vennissaare ja Vennissaare 2. Hinnangu andmisel on aluseks võetud mängu suurus, paiknemine olulistel metsise tuumaladel (Soomaa tuumala) ning LD-elupaigatüüp ja selle seisund.

Kuivenduse mõjul toimuv elupaikade degradeerumine on üks olulisemaid negatiivseid mõjureid. Selle protsessi peatamiseks tuleb taastada ala looduslik veerežiim. Tegevuse eesmärk on säilitada metsade sobiv struktuur nii toitumiseks kui ka mängualadeks. Samas on liigi kaitse tegevuskavas rõhutatud põhjalike kompleksuuringute vajadust. Veerežiimi sihttaastamise kavandamisel tuleb lähtuda ettevaatuspõhimõttest ning meedet vajadusel rakendada laiaulatuslikumalt alles pärast eksperimentaaluuringu tulemuste selgumist. Küll on vajalik veerežiimi sihttaastamise meetmeid kasutada loodusdirektiivi I lisa prioriteetse elupaigatüübi, siirdesood- ja rabametsad (91D0*), soodsa seisundi saavutamiseks vajaliku sihttaastamise puhul kaitse- ja hoiualadel, mis on ühtlasi metsise looduslikuks elupaigaks ning tegevuste tulemuslikkuse seire käigus jälgida mõjusid metsisele kui elupaigatüübi tunnusliigile (Randla, 2015).

Linnuala eesmärgiks on seatud 72 mängivat metsisekukke. Võttes arvesse viimaseid loendusandmeid, ei ole eesmärk saavutatud ning kuivenduse mõju jätkumisel langeb metsise arvukus veelgi. Eesmärk on metsisele sobiva metsastruktuuri taastamine, esmatähtis tegevus on elupaiku mõjutavate kuivenduskraavide sulgemine metsise elupaikades. Elupaiku vähem

mõjutavad kraavid jäetakse looduslikule arengule. Loodusliku veerežiimi taastamise tegevusi on täpsemalt kirjeldatud ptk-s 5.1.1.1.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal mängib vähemalt 72 metsisekukke.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal mängib vähemalt 34 metsisekukke.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Soodne kaitsereežiim: mängupaigad on tsoneeritud sihtkaitsevööndisse.

+ Metsise kaitset korraldatakse liigi kaitse tegevuskava alusel.

– Metsakuivendus

Meetmed

- ❖ Loodusliku veerežiimi taastamine.

2.1.4.11. METSALINNUSTIK

Kikepera looduskaitseala kaitse-eesmärgis toodud liikidest kuuluvad siia gruppi: laanepüü (*Bonasa bonasia*) [III kat, LiD I ja II, KE-jah, LiA-ei], musträhn (*Dryocopus martius*) [III kat, LiD I, KE-jah, LiA-ei], väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*) [III kat, LiD I, KE-jah, LiA-ei], värbkakk (*Glaucidium passerinum*) [III kat, LiD I, KE-jah, LiA-ei], nõmmelõoke [III kat, LiD I, KE-jah, LiA-ei], hallpea-rähn (*Picus canus*) [III kat, LiD I, KE-jah, LiA-ei], händkakk (*Strix uralensis*) [III kat, LiD I, KE-jah, LiA-ei].

Kikepera looduskaitseala on osa Kikepera linnualast. Linnuala kaitse-eesmärgis ei ole eespool nimetatud linnuliike nimetatud. Tegu on alaga, kus metsalindude soodsa seisundi saavutamine omab suurt tähtsust kogu Eesti metsalindude asurkondade kaitseks. Kikepera looduskaitseala kaitse-eesmärgis nimetatud metsalindudest enamused eelistab elada vanades metsades.

Laanepüü pesitseb vaid terviklikes loodusmassiivides ja eelistatult võimalikult vanades metsades, kus mitmekesine puistustruktuur pakub vajalikku varju ja ka sobivaid toitumistingimusi. Liigi jaoks on oluline sanglepa olemasolu, sest suur osa aastast toitutakse eelistatult lepa urbadest, pungadest ja võsudest. Sangleppa asendab edukalt mõnedes piirkondades hall-lepp. Suurimaks ohuteguriks on vanade metsade kadumine, lageraietega elupaikade killustumine, raietega kaasnevast servamõjust tulenev röövluse suurenemine ja üldine metsamajandusega kaasnev puistute struktuuri muutus.

Musträhn pesitseb eelistatult küpsetes okas- või segametsades, eelkõige piirkondades, kus leidub pesapuudeks sobivaid vanu puid, valgusküllaseid ja sipelgaterohkeid männikuid. Olulisim ohutegur on metsamajanduse tõttu vanade pesapaikadeks sobivate puude kadumine ja sipelgate arvukuse vähenemine.

Väike-kärbsenäpp pesitseb eelkõige varjukates küpsetes metsades, kus leidub pesapaigaks sobivaid tüükaid. Oluline on varju loova kuuse olemasolu. Alla 40-aastastes metsades leidub liiki väga harva, sest neis puuduvad pesapaigaks sobivad puutüükad. Erandiks vaid hall-lepikud, kus puude kiire suremisega ja kuuse teise rinde tekkimisega kaasneb sobivate elupaikade kiirem teke. Suurimaks ohuteguriks on vanade metsade vähenemine ja

metsamajanduse mõjul vajalike puistuelementide (seisvad surnud puud) ning sobiva metsastruktuuri (tugevad hooldusraied) kadumine. Liik eelistab niiskeid metsi ja armastatud pesitsusalad jäävad muuhulgas koprasoode ümbrusesse.

Värbkakk on ulatuslikes metsamassiivides ja reeglina piirkonna kõige vanemates metsades pesitseja, kus leidub pesapaigaks sobivaid rähniõõnsusi ja arvukalt saagiks olevaid värvulisi ja pisinärilisi. Peamiseks ohuks on metsamajandusega kaasnev vanade metsade osakaalu vähenemine ja sobivate pesitsusalade kadumine.

Nõmmelõoke on üldlevinud, aga väiksearvuline haudelind, kes elutseb peamiselt nõmmemetsades, loopealsetel ja raiesmikel. Võib sageli leida võsastuma hakanud vanadest karjääridest. Kevadel saabub märtsis, sügisel lahkub oktoobris, üksikud talvitavad.

Hallpea-rähn pesitseb leht- või segametsades, samuti parkides (ka taluparkides), kus leidub suuri lehtpuid pesapaiga rajamiseks ja ümbritsevatel aladel esineb rohkesti peamiseks toiduks olevaid sipelgaid. Olulisim ohutegur on metsamajanduse tõttu vanade pesapaikadeks sobivate puude kadumine ja sipelgate arvukuse vähenemine.

Händkakk eelistab pesitseda suurtes loodusmassiivides asuvates küpsetes metsaosades, kus peab leiduma sobivaid õõnsaid tüükaid või muid suuri õõnsustega puid. Harva pesitsetakse ka metsatalude parkides või muudes sarnastes paikades, kus leidub õõnsustega põlispuid. Eriti sobivad liigile piirkonnad, kus metsamaastik vaheldub väikeste metsaheinamaade ja luhtadega, ühtlasi leidub ka sobivaid pesapaiku vanade metsade näol. Suurimaks ohuteguriks on vanade metsade ja suurte õõnsustega puude kadumine maastikust.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal pesitseb minimaalselt 200 paari laanepüüd, 50 paari muusträhni, 100 paari väike-kärbsenäppi, 25 paari värbkakku, 10 paari nõmmelõokest, 15 paari hallpea-rähni ja 25 paari händkakku.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal pesitseb minimaalselt 200 paari laanepüüd, 50 paari muusträhni, 100 paari väike-kärbsenäppi, 20 paari värbkakku, 10 paari nõmmelõokest, 15 paari hallpea-rähni ja 20 paari händkakku.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Vanadest metsakooslustest 56% on tzoneeritud sihtkaitsevööndisse, kus metsamajanduslikud tööd on keelatud.

– Metsamajanduslik tegevus.

Meetmed

- ❖ Pesitsusaegsest raierahust kinnipidamine.

2.1.4.12. SOOLINNUSTIK

Kikepera looduskaitseala kaitse-eesmärgis toodud liikidest kuuluvad siia gruppi: sookurg (*Grus grus*) [III kat, LiD I, KE-jah, LiA-ei], teder (*Tetrao tetrix*) [III kat, LiD II ja III, KE-jah, LiA-ei], mudatilder (*Tringa glareola*) [III kat, LiD I, KE-jah, LiA-ei], punajalg tilder (*Tringa totanus*) [III kat, LiD II, KE-jah, LiA-ei], rüüt (*Pluvialis apricaria*) [III kat, LiD II ja III, KE-

jah, LiA-ei], väikekoovitaja (*Numenius phaeopus*) [III kat, LiD II, KE-jah, LiA-ei], punaselg õgija (*Lanius collurio*) [III kat, LiD I, KE-jah, LiA-ei], hallõgija (*Lanius excubitor*) [III kat, LiD-ei, KE-jah, LiA-ei] ja öösorr (*Caprimulgus europaeus*) [III kat, LiD I, KE-jah, LiA-ei]. Soolinnustiku üldise seisundi hinnangud on antud Eesti Ornitoloogiaühingu aastatel 2008 kuni 2013 teostatud uuringute põhjal (Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2013; Eesti Ornitoloogiaühing, 2013.) Soolinnustiku kaitse-eesmärgi kriteeriumid on seatud Keskkonnaregistri 2016 aasta andmete alusel.

1960-ndatel aastatel sooladele ja nende servadesse rajatud mastaapsed maaparandusobjektid on kohalike soode seisundit aastakümnete vältel halvendanud. Kraavituse tõttu aset leidva veetaseme alanemisega seiskub turbasambla kasv ja tekivad tingimused männi vohamiseks. Sellega kaasneb lagesoode puistumine ja turba lagunemine. Kuna lagerabade puistumise protsess on väga aeglane, on muutused männi katvuses näha alles 30-50 aasta möödudes. Kuna enamik rabas pesitsevaid kurvitsalisi on lagedalembesed ning üldjuhul väga tundlikud puurinde esinemise suhtes, siis on selle aja peale liigid alalt kadunud. Osad soodega seotud liigid (teder) sõltuvad lisaks soode servades asuvatest soostuvatest metsadest. Maaparanduse mõjul sellised metsad teisenevad täielikult ja muutuvad soostuvates metsades elavate liikide jaoks sobimatuteks.

Sookurg esineb Kikepera looduskaitsealal võrdlemisi arvuka läbirändajana kuid vähemas arvukuses pesitsejana. Sookure toidu moodustab mitmesugune taimne saadus, samuti väikesed imetajad, kahepaiksed ja roomajad, mistõttu toitumisalana kasutab avamaastikke – lagerabasisid, põlde ja heinamaid. Pesitseb sooservades, lagerabal, sooõõtsikutel ja koprasoodes. Pesad paiknevad hajali.

Teder on Eestis üldlevinud haudelind, kes elutseb soodega piirnevates metsades ja puissoodes. Seltsingulised mängud paiknevad pesitsuspaikade läheduses lagedatel aladel, lagerabadel. Tedre põhitoiduks on kaseurvad. Üldine arvukuse trend Eestis on väga tugevas languses. Kikepera looduskaitsealal on registreeritud 17 mängu 85 kukega.

Mudatilder pesitseb rabades ja siirdesoodes, eelistades soode veerikkamaid piirkondi - õõtsikuid ja laugastikke. Kikepera looduskaitsealal on registreeritud 6 isendit.

Punajalg-tilder on Eestis rannikul ja suurtes soodes esinev haudelind. Liigi arvukus on viimastel aastatel langenud. Kikepera looduskaitsealal on registreeritud 4 isendit.

Rüüt on Eestis suurtes soodes esinev haudelind, kes vajab maaparandusest mõjutamata ulatuslikke rabasisid. Liigi arvukus on viimastel aastatel püsinud stabiilsena. Kikepera looduskaitsealal on registreeritud 24 isendit.

Väikekoovitaja on Eestis ebaühtlase levikuga harv rabade haudelind (hinnanguliselt 400–700 paari). Väike-koovitajat kohatakse Eestis peamiselt läbirändel. Viimastel aastatel on liigi arvukus küll kõikunud, kuid suurusjärg on jäänud samaks. Kikepera looduskaitsealal on registreeritud 5 isendit.

Punaselg-õgija on Eestis väheintensiivselt majandatud kultuurmaastikul, soodes ja muudel looduslähedastel avamaadel esinev üldlevinud haudelind. Liigi arvukus on viimastel aastatel vähenenud. Kikepera looduskaitsealal on registreeritud 1 isend.

Hallõgija on Eestis harv rabade haudelind, kelle arvukuseks hinnatakse 300–500 paari. Viimastel aastatel on liigi arvukus püsinud stabiilsena. Kikepera looduskaitsealal on registreeritud 6 isendit.

Öösorr on Eestis vaeseid männikuid, eelkõige siirdesoo- ja rabametsi eelistav haudelind. Liigi arvukus on viimastel aastatel vähenenud. (Eesti Ornitoloogiaühing, 2013.) Kikepera looduskaitsealal on registreeritud 2 isendit.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal pesitseb minimaalselt 10 paari sookurge, 6 paari mudatildrit, 5 paari punajalg-tildrit, 25 paari rüüta, 5 paari väikekoovitajat, 1 paar punaselg-õgijat, 6 paari hallõgijat, 10 paari öösorri ja kaitsealal mängib vähemalt 80 tedrekukke.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal pesitseb minimaalselt 10 paari sookurge, 6 paari mudatildrit, 5 paari punajalg-tildrit, 25 paari rüüta, 5 paari väikekoovitajat, 1 paar punaselg-õgijat, 6 paari hallõgijat, 10 paari öösorri ja kaitsealal mängib vähemalt 80 tedrekukke.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Sooelupaikadest 100% on tsoneeritud sihtkaitsevööndisse.

– Maaparandus, soode kuivendamine.

Meetmed

- ❖ Loodusliku veerežiimi taastamine.

2.1.4.13. MOSAIKMAASTIKE LINNUSTIK

Kikepera looduskaitseala kaitse-eesmärgis toodud liikidest kuuluvad siia gruppi: hiireviu (*Buteo buteo*) [III kat, LiD-ei, KE-jah, LiA-ei] ja herilaseviu (*Pernis apivorus*) [III kat, LiD I, KE-jah, LiA-ei].

Hiireviu on Eestis kõige arvukam haugaslane, kelle isendite arv sõltub eelkõige peamiste saakloomade (hiirte) arvukusest. Viimastel aastatel on Eestis hinnatud pesitsevate hiireviude asurkonna suurust 5000–6000 linnupaarile. Meil on hiireviu rändlind, kes saabub märtsi lõpul ja lahkub septembris. Hiireviu pesitseb kõrge puu otsas, tavaliselt metsaserva või sihi lähedal. Kikepera looduskaitsealal on registreeritud 2 isendit (Keskkonnaregister 2016)

Herilaseviu on metsaservades ja metsatukkades elav varjulise eluviisiga liik, kelle arvukuseks Eestis hinnatakse 900–1300 paari. Ta eelistab niiskeid leht- ja segametsasid, eriti lagedate aladega vahelduvaid hõredaid metsi. Herilaseviu põhitoiduks on kiletiivalised, keda ta otsib toitumislendudel metsalagendikelt ja väiksematelt avamaamassiividelt. Kuna toitub putukatest, on putukafauna mitmekesisuse indikaator ning tundlik põllumajandusmärkide suhtes. Kikepera looduskaitsealal ei ole liiki registreeritud (Keskkonnaregister 2016).

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal pesitseb minimaalselt 2 paari hiireviud ja 1 paar herilaseviud.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Kikepera looduskaitsealal pesitseb minimaalselt 2 paari hiireviud ja herilaseviule sobivad elupaigad on säilinud 3000 ha ulatuses.

Mõjutegurid ja meetmed

+ Vanadest metsakooslustest 56% on tzoneeritud sihtkaitsevööndisse, kus metsamajanduslikud tööd on keelatud.

– Metsamajanduslik tegevus ja pesitsusaegne häirimine.

Meetmed

❖ Pesitsusaegsest raierahust kinnipidamine.

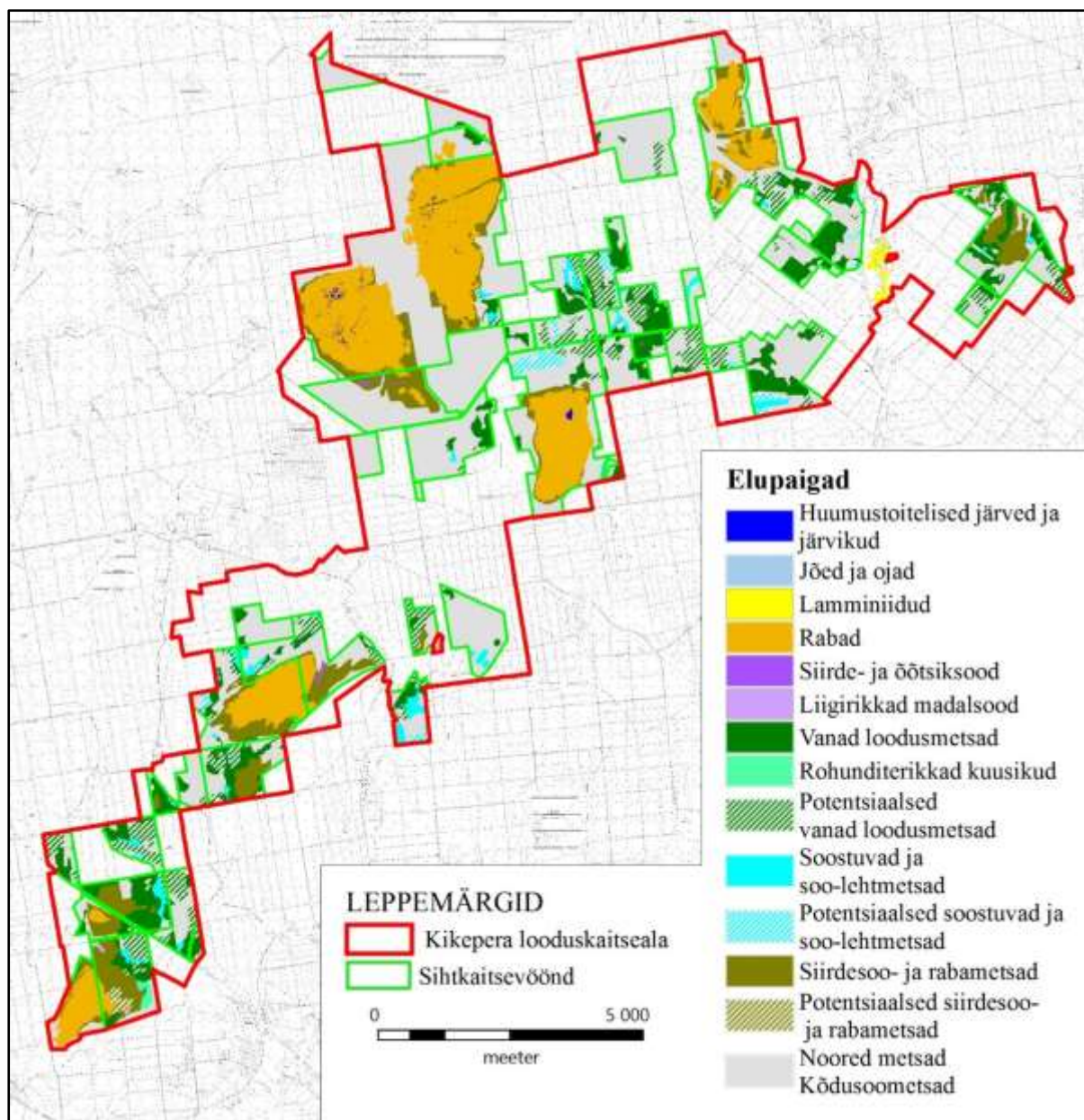
2.2. ELUPAIGAD

Kikepera looduskaitseala eesmärgiks on kaitsta ja taastada väärtuslikke metsa-, soo- ja niidukooslusi. Kaitsekorralduskava koostamise käigus analüüsiti elupaikade levikut ja seisundit peamiselt sihtkaitsevööndites. Piiranguvööndi jäävad lamminiidu ning jõgede ja ojade elupaik. Kikepera looduskaitseala sihtkaitsevööndite elupaikade koondandmed on esitatud tabelis 5. ja levikukaart joonisel 4. Elupaikade seisundi analüüsimisel on aluseks võetud Loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpidele seatud tingimusi. Tabelis toodud hinnangud tähistavad loodusliku elupaigatüübi esinduslikkuse astet antud alal, kus A tähistab väga esinduslikke, B esinduslikke, C keskmise, arvestatava esinduslikkusega ning p potentsiaalseid elupaiku (Palo, 2010).

Tabel 5. Kikepera looduskaitseala sihtkaitsevööndi elupaikade seisundi hinnang 2014. a inventuuri ning elupaigaandmete täpsustuste alusel.

Elupaik/kõlvik	Pindala (ha)	Pindala (ha)	Elupaiga seisund (ha)			Potentsiaalne
	30 aasta perspektiivis	(2014 a. seisuga)	A	B	C	
Huumustoitelised järved ja järvikud	9,3	9,3	9,3			
Jõed ja ojad ¹	7,2	7,2		7,2		
Lamminiidud	21,8	21,8			21,8	
Raba	1187,5	1187,5		969	218,5	
Siirde- ja õõtsiksood	5,8	5,8			5,8	
Liigirikkad madalood	1,5	1,5			1,5	
Vanad loodusmetsad	1155	683	11,6	211,1	460,3	472
Rohunditerikkad kuusikud	8,5	8,5	8,5			
Soostuvad ja soolehtmetsad	188,8	115,1		34,9	80,2	73,7
Siirdesoo- ja rabametsad	566,3	548,5		321,8	226,7	17,8
Noored metsad	2660,4	2660,4				
Muud lagedad alad (teed, sihid, platsid, tiik jms.)	17,4	17,4				
KOKKU	5829,5	5266	36,6	1536,8	993	563,5

¹ Jõed ja ojad ning Lamminiidu elupaik asub piiranguvööndis

Joonis 4. Elupaigad Kikepera looduskaitseala sihtkaitsevööndites.

2.2.1. HUUMUSTOITELISED JÄRVED JA JÄRVIKUD

Sellesse elupaika kuuluvad turba ja humiinhapete tõttu pruuniveelised looduslikud järved ja järvikud peamiselt rabades või rabastuvates nõmmedes (Paal, 2007). Kikepera looduskaitsealal on kaardistatud 9,31 ha huumustoitelisi järvi või järvikuid. Siia tüüpi kuulub Valgerabas paiknev järv ning Saesaare raba laukad. Elupaiga esinemisalad paiknevad sihtkaitsevööndis. Elupaiga kaitse toimub läbi raba elupaiga kaitse, eraldi tegevusi ette ei nähta. Oluline on loodusliku veerežiimi säilitamine või taastamine.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Elupaik huumustoitelised järved ja järvikud on säilinud 9,3 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Elupaik huumustoitelised järved ja järvikud on säilinud 9,3 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B.

- Mõjutegurid ja meetmed
 - + Elupaik on tsoneeritud sihtkaitsevööndi.
 - Otsesed ohutegurid puuduvad.

2.2.2. JÕED JA OJAD

Kikepera looduskaitsealal kirdeosa läbib Halliste jõgi. Halliste jõgi on 99,8 km pikkune ja valgala pindala on 1890,7 km². Kaitseala eesmärk on kaitseala läbiva jõelõigu säilimine looduslikus seisundis. Jõgi on tsoneeritud Kikepera piiranguvööndisse, kus vastavalt kaitse-eeskirjale on keelatud veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine. Täiendavaid kaitsemeetmeid elupaiga säilimiseks ette ei nähta.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Elupaik jõed ja ojad on säilinud 4 km pikkusel lõigul, seisundiga vähemalt B.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Elupaik jõed ja ojad on säilinud 4 km pikkusel lõigul, seisundiga vähemalt B.

- Mõjutegurid ja meetmed
 - + Soodne kaitsereežiim, mis võimaldab ära hoida veetaseme ja kaldajoone muutmist.
 - Otsesed ohutegurid puuduvad.

2.2.3. LAMMINIIDUD

Kikepera looduskaitsealal on lamminiituseid kokku 21,8 ha, mis asuvad kaitseala kirdeosas Halliste jõe luhtadel. Eesti taimkatte kasvukohatüüpide klassifikatsiooni järgi on tegemist märja lamminiidu kasvukohatüübiga. Mullad on ohtra pealeuhte tõttu viljakad lammigleimullad, pikema üleujutusega aladel turvastunud mudajad lammimullad või lammimadalsoomullad. Üleujutus on pikaajaline ning toimub regulaarselt igal aastal. Rohurinne on kõrge, lopsakas, suhteliselt liigivaene, selles domineerivad kõrrelised või suurtarnad (Paal, 2007).

Kaitsealal paiknevate lamminiitude looduskaitse seisundit on hinnatud arvestatavaks. Käesoleval ajal on niidud osaliselt hooldatud, kuid suuremas osas majandamata. Lamminiitude säilimine on oluline maastikulise ning bioloogilise mitmekesisuse säilimiseks. Kikepera looduskaitseala lamminiidud moodustavad ühtse kompleksi neist põhja poole jäävate Soomaa rahvusparki ulatuslike luhaaladega. Niidud paiknevad Kikepera piiranguvööndis, mille üheks

eesmärgiks on poollooduslike koosluste säilitamine. Kaitsekorralduskavas seatakse eesmärgiks lamminiitude säilitamine olemasolevas mahus.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Elupaik lamminiidud on säilinud vähemalt 21,8 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Elupaik lamminiidud on säilinud vähemalt 21,8 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B.

- Mõjutegurid ja meetmed

– Hoolduse puudumine, millega kaasneb elupaiga võsastumine ja liigirikkuse vähenemine.

Meetmed

- ❖ Lamminiitude taastamine ja hooldamine 21,8 ha suurusel alal.

2.2.4. RABAD

Raba elupaika leidub 1191,3 ha, millest 1187,5 ha on sihtkaitsevööndis. Rabadest suurimad on Saessaare, Kauni, Valgeraba (Oissaare raba), Katkusoo (Rüütli soo) ja Lodja raba (Kivioja raba, Sigaste raba; foto 6).

Saessaare on iseloomulik Lääne-Eesti tüüpi raba koos servas oleva siirdesooga. Raba on inimtegevusest otseselt mõjutamata ning looduslikus seisundis. Raba on neerja kujuga ning selles eristub lõunapoolsest keskosast lähtuv ja raba kirdeserva ulatuv alpi jänesvilla rohke rabavete väljavalgumise ala. Nii 2006. kui ka 2011. aastal tehtud riiklikul seirel täheldati metsakuivenduse kaudset mõju raba servaaladele eelkõige kraavide ümbruses (mõjutab hinnanguliselt 10% raba elupaigast). Muus osas oli raba seisund 2011. aastal väga hea. Metsakuivendussüsteemide rabapoolse osa kraavid tuleb sulgeda, kuivenduse mõju püsimisel jätkub raba servaosa metsastumine, mis võib ca 50 aastaga levida umbes 200 m raba keskosa suunas.

Lisaks Saessaare rabale, on ka kõikide teiste kaitseala soode servaalad suuremal või vähemal määral kuivendusest mõjutatud. Hinnangute põhjal on raba elupaik valdavalt heas, osaliselt keskmises seisundis.

Soode kaitsel peab arvestama, et kaitstakse kogu hüdroloogilist tervikut, sealhulgas sooservametsi. Enamik Eesti soodest on juba oluliselt servakuivendusest mõjutatud. Kuivenduse tagajärjel muutub sookooslus paljudele liikidele sobimatuks. Soode seisundile mõjub negatiivselt ka olemasolev servakraavitus ning selle hooldamine (Sein, 2013). Soode säilimiseks on esmatähtis servaalade kraavituse sulgemine või edaspidi hooldamata jätmine. Eesmärgiks seatakse sihtkaitsevööndis paiknevate rabade säilimine. Piiranguvööndi osas on tegemist pisikeste rabalaikudega ning ettepanekuid tsooneeringu muutmise osas ei tehta.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Elupaik rabad on säilinud vähemalt 1187,5 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Elupaik rabad on säilinud vähemalt 1187,5 ha suurusel alal seisundiga B.

- Mõjutegurid ja meetmed
 - Maaparandustööd ja soode kuivendus.
- Meetmed
- ❖ Loodusliku veerežiimi taastamine.

2.2.5. SIIRDE- JA ÕÕTSIKSOOD

Siirde- ja õõtsiksood on kaardistatud 5,8 ha. Siirdesood paiknevad väikeste laikudena sihtkaitsevööndis rabade servades. Kaardistatud on Katkusoo (Rüütli raba) idaosa siirdesoo ning Saessaare raba edelamassiivi lõunaserva märe. Elupaigad on arvestatava esinduslikkusega (C). Elupaiga seisundi parandamiseks tuleb taastada looduslik veerežiim.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Elupaik siirde- ja õõtsiksoo on säilinud vähemalt 5,9 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Elupaik siirde- ja õõtsiksoo on säilinud vähemalt 5,9 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt C.

- Mõjutegurid ja meetmed
 - Maaparandustööd ja soode kuivendus.
- Meetmed
- ❖ Loodusliku veerežiimi taastamine.

2.2.6. VANAD LOODUSMETSAD

Sellesse elupaika kuuluvad looduslikud vanad metsad, mis esindavad vähese inimhõlgu või üldse igasuguse inimhõlgu kliimaskooslusi. Vanad looduspõhised metsad on elupaigaks paljudele ohustatud liikidele, eriti sammaltaimedele, seentele ja selgrootutele loomadele, peamiselt mardikatele (Paal, 2007).

Vanu looduspõhiseid metsi leidub 708,0 ha, millest 681,6 ha on sihtkaitsevööndis (fotod 7 ja 8). Vanade looduspõhiseid metsadena on kirjeldatud suurem osa arumaadel asuvaid metsasid. Elupaigatüüp varieerub nii puistu koosseisu, kasvukohatüübi kui ka inimtegevuse mõjutuste poolest. Heas ja väga heas seisundis (esinduslikkus A ja B) on küpsed, üle 15 aasta majandamata metsad, kus leidub elupaigale iseloomulikke struktuurielemente ning indikaatorliike. Elupaigatüübi esinduslikumad alad jäävad Lodja rabast kirdesse ja itta ning endistesse Kalda, Reinse 2, Kauni ja Vennissaare metsise püsielupaikadesse. Keskmises seisundis (esinduslikkus C) on vanad, varem majandatud metsad, kus struktuurielemente on vähe, kuid leidub indikaatorliike.

Lisaks leidub sihtkaitsevööndites 470,3 ha potentsiaalseid vanu looduspõhiseid metsi. Potentsiaalsed elupaigad on majandamata keskealised ja majandatud valmivad-küpsed puistud, kus puuduvad elupaigatüübile iseloomulikud struktuurielemendid ja liigid. Loodusliku veerežiimi taastamisel ning majanduslike võtete puudumisel kujunevad need 30 aasta perspektiivis Loodusdirektiivi kriteeriumidele vastavateks elupaikadeks.

Kaitse-eesmärgiks seatakse sihtkaitsevööndis paiknevate metsade säilimine.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Elupaik vanad loodusmetsad on säilinud vähemalt 1155 ha suurusel alal, keskmise seisundiga vähemalt B.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Elupaik vanad loodusmetsad on säilinud vähemalt 680 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt C.

- Mõjutegurid ja meetmed
 - Metsakuivendus.
- Meetmed
 - ❖ Loodusliku veerežiimi taastamine.

2.2.7. ROHUNDITERIKKAD KUUSIKUD

See kasvukoht esineb peeneteralistel, hea veevarustusega, toiterikastel ning pehme huumusega metsamuldadel, sageli reljeefi madalamates osades, jäärakutes ja nõlvade jalamil. Puistu suktessioonilise arengu käigus muutub valitsevaks kuusk, kuid laialehiste liikide osatähtsus võib olla küllaltki suur. Rohurindes domineerivad kõrgekasvulised rohundid, kuid liigiline koosseis on varieeruv. Metsadele on iseloomulik hästi väljakujunenud rindelise struktuur (Paal, 2007).

Elupaik kaardistati kaitsealal esmakordselt 2014. aastal. Elupaiga suurus on 8,5 ha ning see paikneb kaitseala lõunapiiril Metsise sihtkaitsevööndis. 40% ulatuses on kaasnevaks elupaigaks vana loodusmets. Peapuuliigi vanus on 180 aastat, leidub mitmeid VEPI tunnusliike nagu kännukatik, roomav soomik, kuuse-nublusamblik, valkjas tähnsamblik, punetav vistarsamblik, kuusetaelik. Elupaik on väga heas seisundis, metsa looduslik areng tagatakse kehtiva kaitsekorraga. Olulised mõjutegurid puuduvad.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Elupaik rohunditerikkad kuusikud on säilinud vähemalt 8,5 ha suurusel alal, seisundiga A.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Elupaik rohunditerikkad kuusikud on säilinud vähemalt 8,5 ha suurusel alal, seisundiga A.

- Mõjutegurid ja meetmed
 - + Elupaik on tsoneeritud sihtkaitsevööndi.
 - Otsesed ohutegurid puuduvad.

2.2.8. SOOSTUVAD JA SOO-LEHTMETSAD

Sellesse elupaika kuuluvad metsad on pinnavee pideva mõju all ja tavaliselt igal aastal üle ujutatud. Seega on need metsad niisked või märjad, kujunenud on turbakiht, mis on reeglina üsna õhuke (kuni 30 cm). Niisuguseid kooslusi leidub sooäärsetel tasastel aladel. Puurindes

valitsevad enamasti sanglepp või sookask, siiski võib männi ja/või kuuse osalus mõnedes kooslustes olla küllaltki suur. Alustaimestu ilme määrab sageli ühe või teise tarnaliigi domineerimine (Paal, 2007).

Soostuvaid ja soo-lehtmetsi leidub 116,8 ha, millest 115,0 ha on kehtiva kaitsekorra alusel määratud sihtkaitsevööndisse (foto 9). Kuivenduse ja metsade majandamise tõttu on selle tüübi metsad valdavalt keskmises seisundis (esinduslikkus C). Seisundi hindamisel on lisaks vanusele, struktuurielementide olemasolule enam arvestatud ka kuivenduse mõju. Kaitsealal ei leidu elupaika suurte massiividena, kuid soo-lehtmetsi esineb kõikides vööndites väiksemate elupaigalaikudena.

Lisaks on alal 73,8 ha potentsiaalseid elupaiku, mis loodusliku veerežiimi taastamisel ning metsanduslike võtete puudumisel kujunevad 30 aasta perspektiivis Loodusdirektiivi kriteeriumidele vastavateks elupaikadeks.

Kaitse-eesmärgiks seatakse sihtkaitsevööndis paiknevate elupaikade säilimine.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Elupaik soostuvad ja soo-lehtmetsad on säilinud vähemalt 188 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt C.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Elupaik soostuvad ja soo-lehtmetsad on säilinud vähemalt 115 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt C.

- Mõjutegurid ja meetmed
 - Metsakuivendus.
 - Meetmed
 - ❖ Loodusliku veerežiimi taastamine.

2.2.9. SIIRDESOO- JA RABAMETSAD

Selle tüübi kooslused erinevad siirdesoo ja raba elupaigast tihedama ja kõrgema puurinde poolest, siin on puurinde võrade liituvus vähemalt 0,3 ning puude keskmine kõrgus on üle nelja meetri (Paal, 2007).

Siirdesoo- ja rabametsi leidub 551,8 ha (fotod 10 ja 11), millest 548,5 ha on sihtkaitsevööndis. Elupaiga seisund on hea või arvestatav. Metsi on tugevalt mõjutanud kuivendus, mille tagajärjel on endistest siirdesoo- ja rabametsadest kujunenud kõdusoometsad. Kuivenduse mõju, vanus ja struktuurielemendid on peamisteks kriteeriumiteks metsade seisundi hindamisel. Paremas seisundis elupaigalaigud on rabade ümbruses. Üksikuid esinduslikke alasid leidub veel Vennissaare ja Kalda metsise mängupaikade ümbruses.

Lisaks sellele leidub sihtkaitsevööndis potentsiaalseid elupaiku 17,8 ha. Loodusliku veerežiimi taastamisel ja loodusliku arengu tulemusel kujunevad need 30 aasta perspektiivis Loodusdirektiivi kriteeriumidele vastavateks elupaikadeks.

Kaitse-eesmärgiks seatakse sihtkaitsevööndis paiknevate elupaikade säilimine.

Kaitse-eesmärk

- *Pikaajaline kaitse-eesmärk*

Elupaik siirdesoo- ja rabametsad on säilinud vähemalt 548 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B.

- *Kaitsekorraldusperioodi kaitse-eesmärk*

Elupaik siirdesoo- ja rabametsad on säilinud vähemalt 548 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B.

- Mõjutegurid ja meetmed
 - Metsakuivendus.
- Meetmed
 - ❖ Loodusliku veerežiimi taastamine.

2.3. MUUD VÄÄRTUSED

2.3.1. MUINSUSKAITSE- JA PÄRANDKULTUURIVÄÄRTUSED

Kikepera looduskaitsealal Halliste jõe ääres on muinsuskaitsealune kalmistu. 2013. aastal oli selle seisund rahuldav, objekti väärtuseks on inimluude ja arheoloogilise kultuurikihi olemasolu.

Kikepera looduskaitseala territooriumil on registreeritud 13 pärandkultuuriobjekti.

Kaitseala kirdeosas on Pertle tiik, mis on tiigiks kaevatud ja paisutatud oja. Kauni ja Pütsepa metsavahikohad. Kauni metsavahikohast on säilinud ühe hoone telliskiviseinad, palkseinad, kaev, kelder ja lattaed. Õuepuudest kuuse übermõõt on 267 cm, teede ristis on tiik. Pütsepa metsavahikohal elas Uue-Kariste mõisa metsavaht. Osaliselt on säilinud hoonete palkseinad ning tee ääres punaste tamme rida. Registreeritud on ka Jõemetsa (Pütsepa) talukoht, kus on säilinud ühe hoone aiatav asukoht (õuel tamme übermõõt 357 cm). Lisaks Tõõtsi talukoht (kahe punktina), millest Halliste jõe kaldal suur tamm ja legendikul palju enelase põõsaid, ida pool teed hoonete vundamente näitavad maakivide read.

Valgerabast kirdesuunas on Kilingi-Nõmme Näidismetsamajandi jahimeeste ehitatud metsise vaatluse onn (jahionn).

Valgeraba lõunaosas on Kilingi, Voltveti ja Vana-Kariste mõisa ehk kolme mõisa piirikivi 1848. aastast. Teine piirikivi on sellest pisut lõuna pool. Voltveti ja Kilingi mõisa piiri peal Longi soos on 8 jalga lai ja 5 jalga paks kivi. Räägitakse, et rahvas olla kivi 12 paari härgadega sinna vedanud. Tegemist võib olla ka vana ohvrikiviga (suurus 2,5x2 m, kõrgus 0,5-0,7 m maapinnast). Kivisse raiutud tähis N1 ja piiri suund.

Katkusoost läänesuunas on Rüütli metsavahikoht. Seda kutsuti metsamõisaks, ehitatud riigimetskonna kordoniks. Säilinud on üks vundament ja põldudele istutatud kuusik.

Risti läbi kaitseala edelaosa kulgeb endine Pärnu-Mõisaküla raudtee. Kitsarööpmelist raudteed hakati 1975.-1976. aastal ümber ehitama laiarööpmeliseks. 1981. aasta suvel avati raudtee uuesti reisi- ja kaubarongidele. Raudtee lõpetas tegevuse 2001. aastal. Raudtee tamm on looduses tuvastatav, relsid ja liiprid on üles võetud.

3. ALA JA SELLE VÄÄRTUSTE TUTVUSTAMINE NING KÜLASTUSKORRALDUS

Kikepera looduskaitseala peamine eesmärk on linnustiku kaitse. Alal on mitmeid häirimise suhtes tundlikke liike, kelle kaitseks on suurel osal alast kehtestatud kevad-suvine liikumiskeeld. Kõlvikuliselt on tegemist valdavalt väikeste soode ja neid ühendavate metsadega. Sookoosluste koormustaluvus on madal ega võimalda suuremates mahtudes (loodus-) turismi edendada, lisaks on kaitseala teed kohati raskesti läbitavad.

Eelkõige külastavad kaitseala kohalikud elanikud suve lõpus ja sügisel marjade ja seente korjamise ajal. Külastajate hulka on raske hinnata, kuid tõenäoliselt on see väike ning olulist mõju kaitseala väärtustele ei avalda. Linnustiku kaitse tagamiseks tuleb hoida senist eraldatust ja puutumatus ohustavatest inimõjudest, mis on võimalik vaid juhul, kui välditakse rohkearvulise loodusturismi teket ning külastuskoormuse tõstmist tundlikes piirkondades. Tulenevalt kaitseväärtustest on soovitatav Kikepera looduskaitseala jätta eeskätt kaitseasuunitlusega alaks.

Looduskaitsealal on üks külastusobjekt, mille kasutuskoormus on pigem madal. Kikepera looduskaitsealale täiendavaid külastusobjekte ei planeerita, edaspidi tuleks uued puhkekohad rajada juba olemasolevate objektide lähedusse või väljapoole looduskaitseala piire. Täiendavate matka- ja õpperadade loomine sooladele või häirimistundlike liikide elupaikadesse läheks vastuollu kaitse-eesmärkidega.

Külastajate suunamiseks tuleb hooldada olemasolevaid teid ja külastusobjekti ning suunata külastajad ettevalmistatud puhkekoha juurde. Käesoleval ajal on paigaldatud neli viita, mis suunavad lõkkekoha juurde (fotod 12 ja 13).

Kaitseala läbib RMK matkatee Hüpassaare - Kopra tare (56 km) lõik (joonis 6). Matkatee lõik kattub Saarde valla üldplaneeringuga kavandatud matkarajaga (vt täpsemalt ptk 4).

Kaskealuse oja kaldal Kikepera sihtkaitsevööndis on jahimeeste onn (pärandkultuuri objektide nimekirjas kui metsise vaatluse onn). Onni vahetus läheduses on liikumispiiranguga Metsise sihtkaitsevöönd. Onnil puudub kindel hooldaja, seda kasutavad peamiselt jahimehed. Onni säilitamine on lubatav vaid juhul, kui leitakse sellele hooldaja. Linnukaitselisest aspektist ei ole onni säilitamine soovitatav. Onni kasutamisel tuleb kinni pidada liikumispiirangutest.

Välitööde käigus prügistamise probleemi ei täheldatud.

Visioon ja eesmärk

- *Visioon*

Kikepera looduskaitseala on eeskätt kaitseasuunitlusega ala, kus külastuskoormust hoitakse loodusala väärtuste säilimist tagavates piirides.

- *Eesmärk*

Vältida rohkearvulise loodusturismi teket ning külastuskoormuse tõstmist selleks mitte-ettevalmistatud kohtades. Suunata külastajaid Katku lõkkekohta eesmärgiga pakkuda puhkevõimalusi ja tutvustada kaitseala väärtusi. Hooldada olemasolevaid rajatisi ning vältida täiendavate külastusobjektide rajamist vähese koormustaluvusega paikadesse.

3.1. KÜLASTUSTARISTU

3.1.1. KATKU LÖKKEKOHT

Katku lõkkekoht on ainuke ametlik külustusobjekt Kikepera looduskaitsealal (foto 14). Puhkekoha juurde kuulub parkla umbes kahele autole, sädemepüüdjaga grill (lõkkekoht; foto 15), infostend, käimla (foto 16), puude varjualune (foto 17) ning kaks pinki ja purre (tuletõrje veevõtutiigi ääres; joonis 5; foto 18). Lubatud on paigaldada kolm telki. RMK Pärnumaa puhkeala seisukohalt on loodushoiuobjekti prioriteetsus madal.

Külastuskorralduskava alusel plaaniti puhkekoha juurde rajada vaateplatvorm ja laudtee. Vaateplatvormi ja laudteed ei ole ehitatud. 2011. aastal põles ära Katku metsaonn, mida ei ole otstarbekas taastada, mistõttu ei ole objekti (Katku lõkkekoht) võimaluste laiendamist käesoleval ajal planeeritud (Riigimetsa Majandamise Keskus, 2012). Andmed objekti külastuskoormuse kohta puuduvad.

Puhkekoha juures oleval infotahvilil on tutvustatud Katku metsaonni ning metsist (info eesti ja vene keeles; foto 19). Info on kohati aegunud – metsaonn on hävinud ning objekti ametlik nimi on „Katku lõkkekoht“. Infotahvilil on olulisemad kontaktid (KA, RMK, KIK) ning juhised metsaonni kasutajale. Vajalik on paigaldada uus infotahvel. Soovitav on kajastada ühel tahvilil nii külustusobjekti infot, tutvustada kaitseala ja linnuala ning külastuskorraldust.

Joonis 5. Külastustaristu Katku lõkkekohas.

Katku lõkkekohta jõudmiseks on RMK paigaldanud neli puidust suunaviita. 2014. aastal olid viidad heas seisukorras. Kaks viita on Lodja-Saunametsa, üks Sigaste – Massi – Välinõmme – Kanaküla teel ning üks Liiva teel vahetult lõkkekooha juures. Seoses metsamajandustööde

teostamisega oli Liiva tee lõunaosa (kaitsealast väljaspool) 2014. aasta varakevadel kehvast seisundis ning polnud sõiduautoga läbitav. Teed tuleb hooldada vastavalt vajadusele, et see oleks sõiduautoga läbitav. Külastajaid ei tohiks suunata objekti juurde mööda teid, mis läbivad häirimistundlike liikide elupaiku (foto 20).

Meetmed:

- ❖ *Katku lõkkekoha hooldamine*
- ❖ *Lõkkekoha juurde suunavate viitade hooldamine*

3.1.2. INFOSTENDID, PROGRAMMID, TRÜKISED

Infostend

Kaitsealal on üks infostend Katku lõkkekoha juures, kuid selle info on osaliselt vananenud (vt ptk 3.1.1). Infostend tuleb likvideerida ning samasse kohta paigaldada Kikepera looduskaitseala, linnuala ja külastuskorraldust tutvustav infostend. Stend peab sisaldama teavet kaitstava ala eesmärkide, loodusväärtuste, Natura linnualasse kuulumise, tzoneeringu, paiknemise, külastusobjektide ning -korralduse kohta.

Meetmed:

- ❖ *Katku lõkkekohas paikneva infostendi likvideerimine.*
- ❖ *Kaitsealale ühe infostendi paigaldamine.*
- ❖ *Ühe infostendi hooldamine.*

Trükised

Eesti Ornitoloogiaühing ja Keskkonnaamet koostöös andsid 2009. aastal välja trükise „Rahvusvahelise tähtsusega linnualad Pärnumaal“ (Merivee *et al*, 2009), kus tutvustatakse lühidalt ka Kikepera linnuala.

Spetsiaalseid Kikepera looduskaitseala käsitlevaid voldikuid ega trükiseid ei ole välja antud. Kaitsealal on üks külastusobjekt, mille külastajate hulk ei ole suur. Samas puuduvad alal olulised vaatamisväärsused ning ala teed on kohati raskesti läbitavad. Seega võib pidada külastajate hulka võrdlemisi väikeseks. Kuna alal ei ole plaanis loodusturismi arendada (alal elavad mitmed inimpeelglikud liigid), siis puudub vajadus temaatilise voldiku väljaandmiseks. Kikepera looduskaitseala peamine väärtus on linnustik, seega tuleb üldsusele tutvustada eelkõige linnustikuga seotud väärtusi. Kaitsealal tehakse seda infostendi kaudu ning spetsiaalse voldiku väljaandmist ei kavandata.

4. ALAGA SEOTUD PLANEERINGUD JA ARENGUDOKUMENDID

Viljandi maakond

- Viljandi maakonnaplaneering

Maakonnaplaneeringu alusel on strateegia looduskaitse valdkonnas muuhulgas kaitse all olevate loodusobjektide inventuur põhjendamaks kaitse vajadust või mittevajadust tulevikus; uute kaitsealade loomine väärtuslike ökosüsteemide, koosluste, maastike ja liikide kaitseks; looduskaitseobjektide tähistamise ja pideva hooldussüsteemi loomine ja selle funktsioneerimise tagamine.

Pärnu maakond

- Pärnu maakonnaplaneering

Pärnu maakonnaplaneeringuga on seatud, et maakond on oma üldises arengus loodust hoidev. See põhineb üldisemal visioonil maakonnast kui olemasolevaid loodusressursse ratsionaalselt kasutavast ja hoidvast piirkonnast, kus teadlikult jälgitakse säästva arengu printsiipe. Pärnu maakonna loodust hoidev suund on kooskõlas maakonna ühe suurema väärtusega - puhta ja rikkaliku loodusega.

Pärnu maakonna arengustrateegias on püstitatud strateegiliseks põhieesmärgiks keskkonna ökoloogilise puhtuse saavutamine.

Soomaa piirkond

- Soomaa piirkonna jätkusuutliku turismi arendamise strateegia 2009-2013

Strateegia alusel hõlmab Soomaa turismipiirkond muuhulgas Kikepera linnuala. Üldine visioon: aastaks 2030 on Soomaa teadliku külastaja poolt väärtustatud, looduslike protsessidena säiliv põlislooduse ja ajalooliste kultuurmaastike näidisala koos tugeva ja ühtekuuluva kogukonnaga.

Ptk 3.1. alusel on ökoloogiline eesmärk järgmine: turism Soomaal väärtustab ning toetab looduskaitse eesmärkide saavutamist ja ei kahjusta piirkonna looduskeskkonda. Alameesmärgid on järgmised: 4.1.1. Kehtestatud on piisavad reeglid ja rakendatakse sobivaid kaitsekorralduslikke meetmeid; 4.1.2. Info jagamine on piisav selgitamiseks kehtivaid reegleid ja võimalikke kahjusid; 4.1.3. Mõjusid vähendavaid rajatise on piisavalt.

- Soomaa piirkonna teemaplaneering

Pärnu maavanem algatas 3. veebruaril korraldusega nr 76 (korralduse lisa) Soomaa piirkonna teemaplaneeringu, millega täpsustatakse ja kaasajastatakse Pärnu maakonna planeeringut Soomaa rahvuspargi ja seda ümbritseva mõjuala kontekstis. Teemaplaneering hõlmab Kikepera looduskaitseala põhjaosa.

Saarde vald

- Saarde valla arengukava aastani 2028

Arengukava ptk 1.1 põhjal on Saarde valla visioon järgmine: Saarde vald on turvaline, puhta ja metsarikka looduskeskkonnaga piirkond, väärtustatud geograafilise ja kultuuritraditsioonide omapäraga, kus Kilingi-Nõmme kui vallasisene linn on kujunenud Edela-Eesti teiseks tõmbekeskuseks.

- Saarde valla üldplaneering

Üldplaneeringu ptk 2.11 põhjal on turismi arendamiseks, vaba aja veetmiseks ja looduse tundmiseks ning puhkamise võimaluste loomiseks kavandatud matkarada, mis läbib osaliselt Kikepera linnuala (joonis 6). Matkarada saab alguse Viljandi maakonnast, Halliste jõe äärest ning hargneb Vardja aluskivimi paljandi juures kaheks: üks haru lõpeb Kilingi-Nõmme linnas ja teine haru Lodja külas, Valga- Uulu maanteea. Üldplaneeringuga on määratud Kikepera looduskaitseala põhjaosas ilus teelõik.

Saarde vallavalitsusel ei ole otseseid plaane seoses matkaraja arendamisega. Võimaluste tekkimisel kavandatakse matkaraja täiendavat tähistamist. Matkaraja kasutamine ei avalda olulist mõju kaitse-eesmärkide saavutamisele, kuna rada kulgeb valdavas osas mööda olemasolevaid teid ning läbib olemasolevat Katku lõkkekohta. Raja eeldatav kasutajate hulk on väike, koormuse olulisel suurenemisel tuleb vajadusel ette näha meetmed eelkõige inimpeglike liikide kaitseks (raja lõik kulgeb vahetult liikumispiiranguga ala servas). Kaitsekorralduskavaga nähakse ette kaitseala ja liikumispiiranguga alade tähistamine. Lisaks paigaldatakse infotahvel, et teavitada külastajaid kaitsealal viibimisest ning külastuskorraldusest.

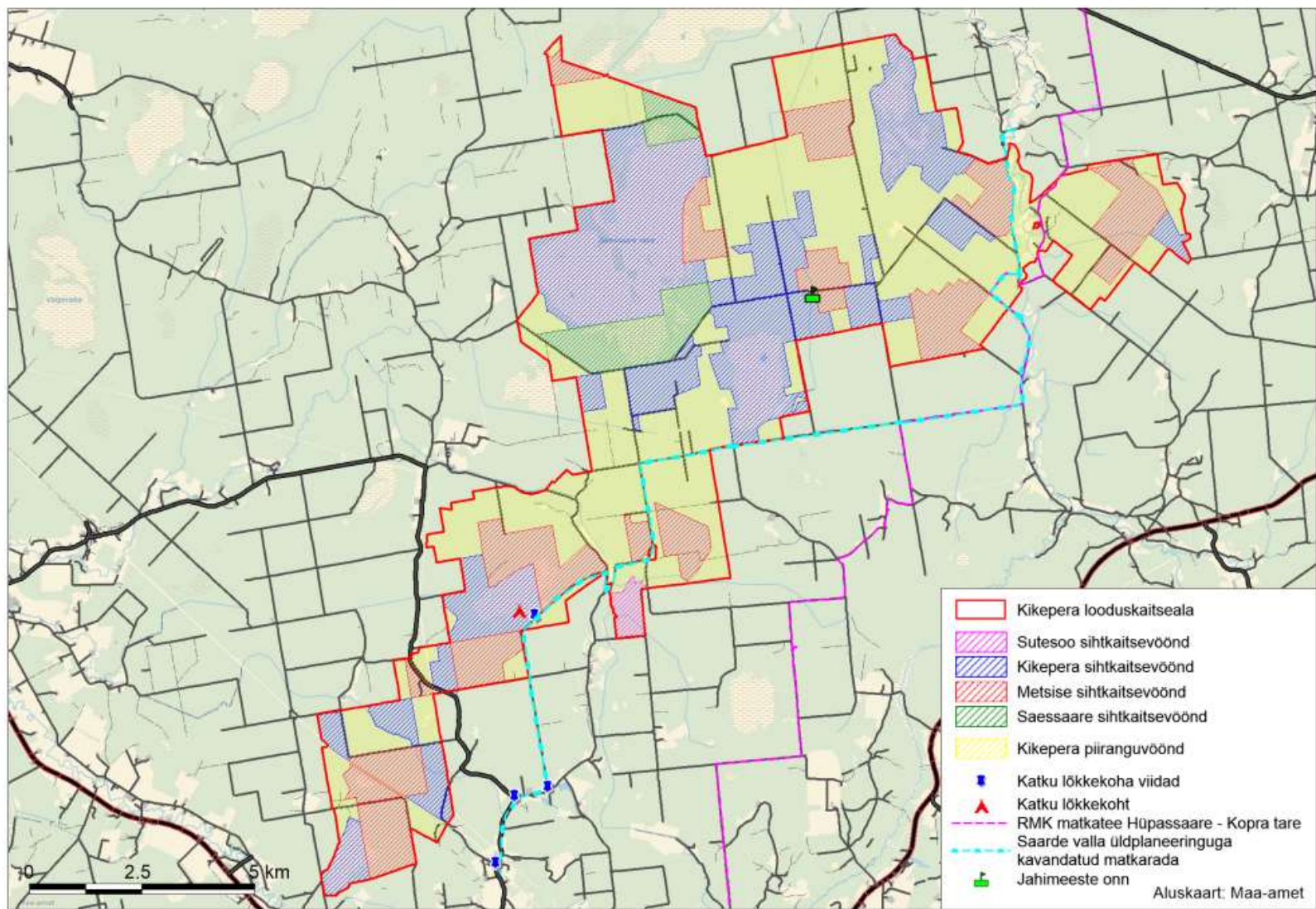
Surju vald

- Surju valla arengukava aastateks 2011-2018

Arengukava ptk-s 21 on seatud valla arengustrateegia, eesmärgid ja rakendumise eeldused. Keskkonna valdkonnas (ptk 21.5. Keskkond) on muuhulgas seatud eesmärgiks: kauni ja puhta elukeskkonna tagamine; inimeste keskkonnavalaste teadmiste tõstmine

Turismi (ptk 21.6. Turism) valdkonnas on seatud järgmised eesmärgid: mitmekesiste puhkevõimaluste loomine; turismiobjektide tähistamine; turismimarsruutide koostamine; ajaloo-, kultuuri- jne mälestiste tähistamine, looduslikult väärtuslike alade eksponeerimine, loodusobjektide ja miljöväärtuse tõstmine.

Surju valla üldplaneeringuga ei ole kavandatud alade objekte, määratud tingimusi ega täiendavaid väärtusi.

Joonis 6. Lõkkekoha viidad ja matkaraja marsruudid Saarde valla üldplaneeringu järgi.

Paikuse vald

- Paikuse valla arengukava 2011-2024

Arengukava põhjal on miljö- ja looduskeskkonna osas eesmärk 2024. aastaks järgmine (ptk 5.2, lk 49): Paikuse valla asulaid iseloomustab kõrge miljööväärtuslikkus ja heakorrastatus. Asustusest ja intensiivsest maakasutusest tulenevad riskid looduskeskkonnale on maandatud. Seejuures tuleks saavutada kompromiss looduskeskkonna kaitse ning elamuarenduse ja tööstuse arengu vahel.

- Paikuse valla üldplaneering

Kikepera looduskaitseala jääb Paikuse valda väga väikeses osas, üldplaneeringuga ei ole kavandatud alade objekte, määratud tingimusi ega täiendavaid väärtusi.

Kõpu vald

- Kõpu valla üldplaneering kuni aastani 2015

Üldplaneeringuga ei ole kavandatud alade objekte, määratud tingimusi ega täiendavaid väärtusi.

Kõpu vallal kehtiv arengukava puudub.

5. KAVANDATAVAD KAITSEKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED JA EELARVE

5.1. TEGEVUSTE KIRJELDUS

5.1.1. ELUPAIKADE HOOLDUS- JA TAASTAMISTÖÖD

5.1.1.1. LOODUSLIKU VEEREŽIIMI TAASTAMINE

Kikepera projekteeritaval looduskaitsealal on soode servaalade metsad suures osas majandatud ning rajatud on tihe kuivenduskraavide võrgustik. Selle tulemusena on metsise elupaigad degradeerunud. Selleks, et tagada metsise elupaikade säilimine või rikutud elupaikade taastamine, planeeritakse tööd kuivenduskraavide sulgemiseks. Loodusliku veerežiimi taastamise tööd on vajalikud vahetult mängualal või metsise poolt eelistatud kasvukohatüüpides või nende vahetus läheduses asuvatel kraavidel. Kasvukohatüüpide määramisel kasutati metsaregistri andmeid. Metsise mängupaikade asukohtade määramise aluseks on riikliku seire andmed 2010.-2012. aastast. Veerežiim taastatakse rabade servaaladel, kus on metsise mängupaigad registreeritud, lisaks mängupaigast ligikaudu 1 km raadiuses olevates metsades, kus leidub metsisele sobivaid kasvukohatüüpe (sinika, kõdusoo, karusambla, pohla, mustika, jänesekapsa-mustika). Loodusliku veerežiimi taastamine on oluline ka lodu ja madal soo kasvukohatüüpides, kuna tegemist on laiemalt elustikule oluliste elupaikadega, mida on looduslikuna vähe säilinud.

Metsise mängupaikade piirkond on hõlmatud sihtkaitsevööndisse, seega kavandatakse taastamistöid eelkõige sihtkaitsevööndites. Piiranguvööndis kavandatakse veerežiimi töid (kraavide ümberprojekteerimine, sulgemine või looduslikule kinnikasvamisele jätmine) juhul, kui ilma piiranguvööndi töödeta ei saavutata loodusliku veerežiimi taastumist sihtkaitsevööndis.

Kuivendamise toimetel veetaseme pinnases alaneb ja algab turba lagunemine, mis toob kaasa muutused ka taimkattes. Kui kuivendus kestab pikka aega ja turbakiht mineraliseerub, siis kuivenduse mõju lakkades ei taastu endine olukord, vaid raba taastumine kestab pikka aega ning veetaseme tõstmisel toimub esmalt mülgastumine. Tööde kavandamise eesmärk on metsisele sobiva metsastruktuuri ja turba juurdekasvu taastamine eelkõige aladel, kus kuivenduse mõju ei ole veel tekitanud pöördumatut kahju. Turba juurdekasvu taastamiseks on vajalik veetaseme tõstmine vett ärajuhtivate kraavide sulgemise kaudu. Kui jätta kuivenduskraavid sellistel aladel looduslikule arengule, võib turbakihi lagunemine jätkuda veel mitmekümne aasta jooksul ja rabakoosluse taastumine võtab siis juba oluliselt rohkem aega.

Ala veerežiimi taastamiseks on vajalik kogu alal paikneva kraavivõrgustiku sulgemine. Täpne sulgemislahendus tuleb valida projekteerimise käigus lähtuvalt kraavivõrgu seisukorrast, kuid arvestada tuleb järgmisi kriteeriume:

- Eelistada tuleb kraavide lausalist sulgemist olemasoleva kraavimulde abil. Lausaline sulgemine on metsise elupaikades sobivaim, kuna tammide rajamisel tekkiv üleujutusala võib põhjustada levikutõkkeid, sh võivad metsisetibud uppuda ka madalas vees. Kraavimulde kasutamisel sulgemistöödeks ei ole vajalik materjali transport väljastpoolt, kuid mulde kättesaamiseks ning masinatega liikumise võimaldamiseks tuleb kraavid puhastada võsast ning eemaldada mulde poolsest kraaviservast puud vähemalt 5 m laiuselt ribalt.

- Kohtades, kus kraavide mullet ei ole säilinud piisaval määral (nt materjali lagunemise tõttu), võib kraave sulgeda lõiguti. Suletava lõigu pikkus peab olema vähemalt 10-20 m ning suletavate lõikude vaheline kõrguste kasv kõige enam 20-30 cm. Suurema kõrguste vahe puhul võib suletud lõigu taha tekkida lokaalne üleujutusala.
- Piisava sulgemismaterjali puudumisel tuleb sulgemiseks kasutada turbast või puidust tamme. Puitmaterjalina on otstarbekas kasutada juurdepääsu rajamiseks eemaldatud puitu. Kahe tammi vaheline kõrguste vahe võib samuti olla kõige enam 20-30 cm. Tammide rajamisel võib osutada probleemiks suurvee ajal nende purunemine või möödavoolude tekkimine, seetõttu vajavad tammid hilisemat jälgimist ja hooldust. Möödavoolude tekke vältimiseks on soovitatav rabas rajada ristikaeve ja tugevdada tammi tihendatud turbaga. Samuti aitab tammide purunemist vältida olemasoleva mulde tõstmine kraavi. Tammide rajamiseks tuleb tagada masinatele ligipääs ning eemaldada puistu tööalalt vähemalt 5 laiuse ribana. Ligipääsu marsruut tuleb projekteerimise käigus valida selliselt, et olemasolevaid elupaiku võimalikult vähe kahjustada.

Kasvukohtades, kus turbasammal on endiselt piisaval määral olemas, viib veerežiimi taastamine ökoloogilise seisundi parenemiseni. Kõdusoometsade puhul, kus turbapinnas on juba mineraliseerunud, ei ole teada, millised kooslused veerežiimi taastamise tulemusena tekivad. Tekkiva koosluse struktuuri mõjutab kindlasti puurinde allesjäämine või eemaldamine ning saavutatav veetaseme kõrgus. Sulgemisprojektide koostamisel tuleb taastavaid alasid detailset uurida ning hinnata võimalikke arenguid veerežiimi taastamise järel.

Metsisele sobiva metsastruktuuri ja turba juurdekasvu taastamisel võib lisaks kuivenduskraavide sulgemisele vajalik olla ka puude osaline väljaraie, et vähendada transpiratsiooni. Mustika levikuga seotud kasvukohatüüpides võib vajalik olla kujundusraie, et soodustada mustika puhmarinde levikut ja tihedust. Kuna veerežiimi taastamistööde kavandamise ajal puuduvad täpsed teadmised kujundusraiate mõjust metsise elupaikade taastumisele, siis neid käesoleva töö raames ei kavandata. Tugihoiduse vajadus selgub pärast eksperimentide ja elupaigakasutuse uuringute läbiviimist.

Kraavide sulgemise mõju täpne ulatus selgub veerežiimi taastamistöödele järgneva seire käigus. Seiret viiakse läbi vastavalt riiklikule metoodikale.

Kikepera looduskaitsealal loodusliku veerežiimi taastamine on 1. prioriteedi tegevus. Veerežiimi taastamiseks tuleb koostada projekt, mille käigus täpsustatakse suletavad kraavid ja kasutatav tehnoloogia. Taastamistegevused on näidatud kraavipõhiselt lisas 6. Veerežiimi taastamist korraldab RMK koostöös Keskkonnaametiga. Sulgemisprojekti tellib RMK. Tööde projekteerimiseks ja teostuseks on planeeritud 2021.-2025. aasta. Suletavate kraavide kogupikkus on 280 km ja veerežiimi taastamise hinnanguline maksumus 2,23 miljonit EUR.

5.1.1.2. POOLLOODUSLIKE KOOSLUSTE TAASTAMINE

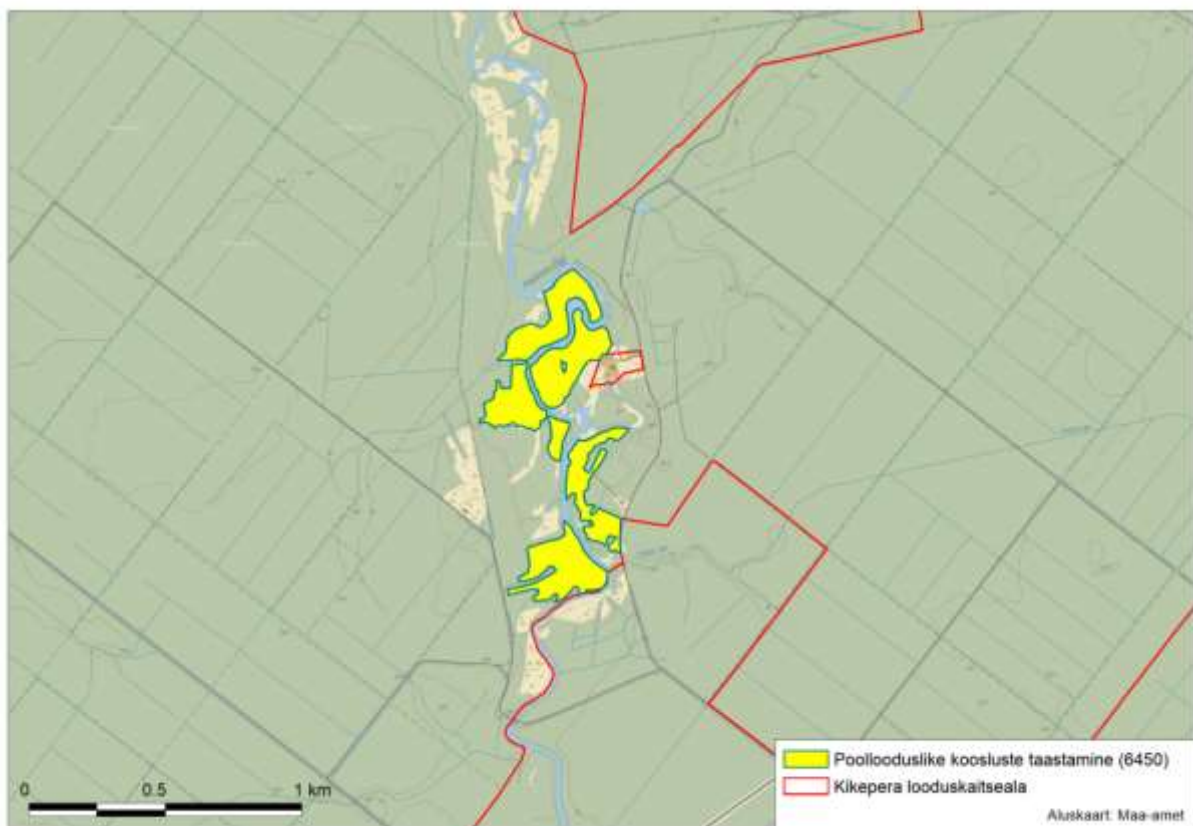
Looduskaitseala eesmärk on lamminiitude kaitse, kõik lamminiidud paiknevad Halliste jõe luhtadel Kikepera piiranguvööndis. Taastatavate alade valikul on lähtutud kaitse-eesmärkidest. Poollooduslike koosluste tegevuskava aastateks 2014-2020 alusel on nende niitude hooldus III prioriteedi tegevus.

Kaitsekorraldusperioodi lõpuks on eesmärk taastada 21,8 ha lamminiite.

Lamminiitude taastamisel ja hooldamisel lähtutakse luhtade hoolduskavas (Metsoja, 2011) toodud juhistest. Hoolduskavad on kättesaadavad Keskkonnaameti kodulehelt.

Poolloodusliku koosluse taastamise puhul tuleb esmalt harvendada puu- ja põõsarinnet ning seejärel jätkata iga-aastast niitmist või karjatamist. Mitmete elupaikade majandamise puhul võib takistuseks saada maaomanike või huviliste puudumine järjepideva hooldamise vastu kui ka tehnikaga ligipääsu keerukus. Hooldustöödeks on väga oluline lihtne ja loodussõbralik ligipääs niidule. Koosluse säilimise eelduseks on hilisem regulaarne majandamine.

Poollooduslikud kooslused peavad olema vähemalt üks kord enne 1. oktoobrit niidetud ja nende koristatud. Niitmine peab olema tehtud keskelt-lahku või servast serva meetodil. Niitmine ei ole pool-looduslikel kooslustel üldjuhul lubatud enne 10. juulit.

Joonis 7. Poollooduslike koosluste taastamine ja hooldamine

Heas seisus luht on avatud maastikuga (põõsaid ei tohiks olla luhal üle 10%, kui esinevad, siis asetsegu gruppina, mitte ribadena – viimane soodustab väikekiskjate ligihiilimist ning kaotab maastiku avatuse), loodusliku veerežiimiga ning avatud „soonekohtadega“ – nii suuremate (vanajõed) kui väikeste, kraavitaolistega. Kuigi röövlindudele üksikud puud ja põõsad sobivad, ei tohi neid alles jätta aladel, kus on palju luhal pesitsevaid linde. Luht peab olema piisavalt madalalt niidetud – 5-7 (max 12) cm – ning kulukihita (Metsoja, 2011).

Poollooduslike koosluste hooldamiseks on maaomanikel võimalik taotleda toetust. Kaitsekorralduskava koostamise ajal ei ole alal hooldatavaid poollooduslikke kooslusi.

Tegevus kuulub 3. prioriteeti ning seda korraldavad maaomanikud või huvilised koostöös Keskkonnaametiga. Tegevuse asukoht on näidatud joonisel 7.

5.1.2. TARISTU

5.1.2.1. KÜLASTUSOBJEKTIDE HOOLDAMINE

Katku lõkkekoha ja viitade hooldamine

Kikepera looduskaitsealal on üks külastusobjekt – Katku lõkkekoht, kus tuleb jätkata taristu järjepidevat hooldamist. Puhkekoha juurde kuulub parkla umbes kahele autole, sädemepüüdjaga grill (lõkkekoht), infostend, käimla, puude varjualune ning kaks pinki ja purre (tuletõrje veevõtutiigi ääres). 2014. aastal olid kõik rajatised heas seisukorras.

Regulaarselt on vajalik koristada prügi, korrastada välikäimlat ja varustada lõkkekohta lõkkepuudega. Kontrollida tuleb olemasolevate rajatiste seisundit. Katkise inventari parandamine või asendamine toimub vastavalt vajadusele. Vajadusel tuleb niita parkla servasid ning hooldada parkla piiret.

Katku lõkkekohta jõudmiseks on paigaldatud neli puidust suunaviita. 2014. aastal olid viidad heas seisukorras. Kaks viita on Lodja-Saunametsa, üks Sigaste – Massi – Välinõmme – Kanaküla teel ning üks Liiva teel vahetult lõkkekoha juures. Külastajate suunamisel lõkkekohta peab olema tagatud objektide hea seisukord ning ligipääsetavus.

Katku lõkkekoha ja viitade hooldustööde piirkonnad on toodud lisas 5. Kavandatavate tööde teostajaks on Riigimetsa Majandamise Keskus ning tegevused on 2. prioriteedi tööd.

5.1.2.2. INFOSTENDI LIKVIDEERIMINE

Kaitsealal on üks infostend Katku lõkkekoha juures, kuid selle info on osaliselt vananenud. Infostend tuleb likvideerida ning paigaldada uus infostend.

Olemasoleva infostendi likvideerimine on 2. prioriteedi töö ning töö korraldab Riigimetsa Majandamise Keskus.

5.1.2.3. INFOSTENDI PAIGALDAMINE

Kikepera looduskaitsealale tuleb paigaldada üks infostend Katku lõkkekoha parklasse (olemasoleva vananenud infostendi asemele). Infostend peab sisaldama teavet kaitstava ala eesmärkide, loodusväärtuste, Natura linnuala, tsoneeringu, paiknemise, külastusobjektide ning -korralduse kohta.

Infostendide materjali valmistab ette Keskkonnaamet. Infostendi valmistamise ning paigaldamise korraldab Riigimetsa Majandamise Keskus. Uue infostendi paigaldamine on 2. prioriteedi töö.

5.1.2.4. INFOSTENDI HOOLDAMINE

Pärast seda, kui kaitsealale on paigaldatud uus kaitseala tutvustav infostend on vajalik infostendi regulaarselt hooldada. Infotahvli hooldamine on 2. prioriteedi tegevus, mida korraldab Riigimetsa Majandamise Keskus.

5.1.3. KAITSTAVA ALA TÄHISTAMINE JA PIIRITÄHISTE HOOLDUS

Kikepera looduskaitseala kaitsekorralduskava koostamise ajal oli looduskaitseala välispiir ja vööndite piirid tähistamata. Kaitseala külastajate teavitamiseks kaitsealal viibimisest tuleb kaitseala välispiir ja liikumiskiiranguga vööndid tähistada. Suured piiritähised paigaldatakse peamiste alale suunduvate teede äärde. Muude teede ja radade juurde paigaldatakse keskmise suurusega tähised. Tähised paigaldatakse ka ala läbivate matkaradade juurde (RMK matkatee ja Saarde valla üldplaneeringus märgitud matkarada). Tähistele on märgitud kaitseala ja vööndi nimetus. Tähistatakse liikumiskeelualad, mille tähistele on lisaks märgitud liikumiskeelu aeg. Kaitsealale paigaldatakse 6 suurt piiritähist ning 47 keskmise suurusega piiritähist. Lisaks eelnimetatud tähistele tähistatakse liikumiskiiranguga sihtkaitsevööndid järgnevalt:

- Metsise sihtkaitsevööndi piir tähistatakse 40 punktis, tähisele lisatakse tekst “Kikepera looduskaitseala Metsise sihtkaitsevöönd, LIKUMISKEELD 01.02-30.06”.
- Saesaare sihtkaitsevööndi piir tähistatakse seitsmes punktis, tähisele lisatakse tekst “Kikepera looduskaitseala Saesaare sihtkaitsevöönd, LIKUMISKEELD 01.02-31.07”.
- Sutesoo sihtkaitsevööndi piir tähistatakse kolmes punktis, tähisele lisatakse tekst “Kikepera looduskaitseala Sutesoo sihtkaitsevöönd, LIKUMISKEELD 15.03-31.08”.

Vajalik on kõikide tähiste regulaarne hooldamine ja asendamine vastavalt vajadusele. Eelkõige on oluline jälgida piiritähiste ja liikumiskeelu tähiste olemasolu peamiste liikumisteede juures. Kaitsekorraldusperioodi lõpuks on looduskaitsealale paigaldatud 103 piiri- ja liikumiskeelu tähist. Kaitseala piiritähiste asukohad on toodud lisas 5.

Kaitseala piiri tähistamine on 2. prioriteedi tegevus, mida korraldab Riigimetsa Majandamise Keskus.

5.1.4. KAVAD, EESKIRJAD

5.1.4.1. KAITSEKORRALDUSKAVA VAHEHINDAMINE JA UUENDAMINE

Kaitsekorralduskava eesmärgid on seatud kümneks aastaks aastateks 2018-2027. Kaitsekorralduskava vahehindamine tehakse 2022. aastal Kaitsekorraldusperioodi lõpus viiakse läbi kaitse tulemuslikkuse hindamine ning koostatakse uus kaitsekorralduskava järgnevaiks 10-aastaseks perioodiks.

Kaitsekorralduskava vahehindamine ja uuendamine on 2. prioriteedi tegevus, mida teostab Keskkonnaamet.

5.2. EELARVE

Eelarve tabelisse 6 on koondatud eelnevate analüüsidenä esitatud tööd, mis on täitmiseks käesoleva kaitsekorralduskavaga ettenähtud perioodi jooksul.

Tabelis on tegevused jaotatud vastavalt tegevuse olulisusele järgmistesse prioriteetsusklassidesse:

- 1) esimene prioriteet – hädavajalik tegevus, millela kaitse-eesmärkide täitmine planeeritavas ajavahemikus on võimatu, see on väärtuste säilimisele ja toimiva ohuteguri kõrvaldamisele suunatud tegevus; kaitsekorralduse tulemuslikkuse hindamiseks vajalik tegevus;
- 2) teine prioriteet – vajalik tegevus, mis on suunatud väärtuste taastamisele, eksponeerimisele ja potentsiaalsete ohutegurite kõrvaldamisele;
- 3) kolmas prioriteet – soovituslik tegevus ehk tegevus, mis aitab kaudselt kaasa väärtuste säilimisele ja taastamisele ning ohutegurite kõrvaldamisele.

Tabel 6. Kikepera looduskaitseala kaitsekorralduslikud tegevused, eelarve ja ajakava.

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja ¹	Priori- teet	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Maksumus kokku
					Sadades eurodes										
Inventuurid, seired, uuringud															
1.5.3.1.	Kaitse-eesmärgina nimetatud taime- ja samblaliikide kordusvaatlused	Inventuur	KeA	3			X		X			X			X
1.5.3.2.	Linnustiku inventuurid	Inventuur	KAUR	2		18									18
1.5.2.	Kotkaste ja must-toonekure riiklik seire	Riiklik seire	KAUR	1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
1.5.2.	Metsise riiklik seire	Riiklik seire	KAUR	1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
1.5.2.	Röövlinde riiklik seire	Riiklik seire	KAUR	1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
1.5.2.	Rähnide riiklik seire	Riiklik seire	KAUR	1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
1.5.2.	Ohustatud soontaimede ja samblaliikide riiklik seire	Riiklik seire	KAUR	1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja ¹	Prio-riit	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Maksumus kokku
					Sadades eurodes										
1.5.2.	Ohustatud taimekoosluste (Natura 2000 kooslused) riiklik seire	Riiklik seire	KAUR	1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
1.5.2.	Saarma ja kopra riiklik seire	Riiklik seire	KAUR	1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Hooldus, taastamine ja ohjamine															
5.1.1.1.	Loodusliku veerežiimi taastamine (sulgeda ca 280 km kraave)	Koosluse taastamistöö	KeA/RMK	1				22250							22250
5.1.1.2.	Poollooduslike koosluste taastamine (21,8 ha)	Koosluse taastamistöö	KeA/MO/H	3									50	50	100
Taristu, tehnika ja loomad															
5.1.2.1.	Külastusobjektide hooldamine	Radade, külastus-keskuste ja puhkekohtade hooldamine	RMK	2	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	40
5.1.2.2.	Infotahvli likvideerimine (1 tk)	Infotahvlite likvideerimine	RMK	2			1								1
5.1.2.3.	Infotahvli paigaldamine (1 tk)	Infotahvlite rajamine	RMK/KeA	2			10								10
5.1.2.4.	Infotahvli hooldamine (1 tk)	Infotahvlite hooldamine	RMK	2				1	1	1	1	1	1	1	7
5.1.3.	Kaitstava ala tähistamine (kokku 103 tk)	Kaitsealuste objektide tähistamine	RMK	2			130								130
5.1.3.	Kaitstava ala tähiste hooldamine (kokku 103 tk)	Kaitsealuste objektide tähiste hooldamine	RMK	2				6	6	6	6	6	6	6	42

Jrk	Tegevuse nimetus	Tegevuse tüüp	Korraldaja ¹	Prio-ri-teet	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Maksumus kokku
					Sadades eurodes										
Kavad, eeskirjad															
5.1.4.1.	Kaitsekorralduskava vahehindamine	Tegevuskava	KeA	1					X						
5.1.4.1.	Kaitsekorralduskava uuendamine	Tegevuskava	KeA	1										X	
Kaitseala tutvustamine ja keskkonnaharidus															
5.1.2.3.	Kikepera looduskaitseala tutvustava infostendi materjalide ettevalmistamine	Trükiste väljaandmine ja infotahvlite koostamine	KeA	2		X									X
KOKKU:					4	22	145	22261	11	11	11	11	61	61	22598

¹ KeA – Keskkonnaamet; KAUR – Keskkonnaagentuur; RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus; MO – maaomanik; H – huvilised.

6. KAITSEKORRALDUSE TULEMUSLIKKUSE HINDAMINE

Kaitsekorralduskava tulemuslikkuse hindamise aluseks on perioodiliselt teostatud seired ja inventuurid ning kaitsekorralduslike tööde käigus kogutud andmed. Kaitsekorralduskava perioodi lõpus teostatakse elupaikade inventuur ning hinnatakse tulemuste põhjal kaitsekorralduskava edukust.

Kaitsekorralduskava on koostatud 10 aastaks (2018-2027). Käesoleva kaitsekorralduskava täitmise vaheanalüüs teostatakse 2022. aastal, kaitsekorralduskava täitmise analüüs 2027. aastal. Kaitsekorralduskava täitmise analüüs on ühtlasi ka aruanne selle täitmise efektiivsuse osas. Tulemuslikkuse hindamiseks võetakse aluseks alljärgneva tabeli näitajad.

Tabel 7. Kikepera looduskaitseala kaitsekorralduskava täitmise edukuse hindamiskriteeriumid

Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
Elustik				
Soontaimed				
2.1.1.1. Kaunis kuldking	Leiukohtade ja võsude arv	3 leiukohta	3 leiukohta, 210 võsu	Enamus andmeid 1978. aastast.
2.1.1.2. Laialehine nestik	Sobiva kasvukoha pindala	Üks leiukoh	27 ha	Kriteerium 2006. aasta seisuga.
2.1.1.3. Väike käopõll	Leiukoha pindala ja võsude arv	0,09 ha, 32 võsu	0,09 ha, 30 võsu	
2.1.1.4. Sookäpp	Leiukoha pindala ja võsude arv	1,5 ha, 11 õitsvat isendit	1,5 ha, 10 võsu	Kriteerium 2011. aasta seisuga.
Samblikud				
2.1.3.1. Männi-soomussamblik	Leiukoha pindala	60 ha	60 ha	
Linnud				
2.1.6.1. Kaljukotkas	Pesitsevate paaride arv	1	1	1 territoorium kahe pesaga
2.1.6.2. Must-toonekurg	Pesitsevate paaride arv	1	1	1 territoorium kolme pesaga
2.1.6.3. Habekakk	Sobiva elupaiga pindala	1800 ha	1800 ha	
2.1.6.4. Rabapüü	Pesitsevate paaride arv	2	2	Kriteerium 2001. aasta seisuga.
2.1.6.5. Kanakull	Pesitsevate paaride arv	1	2	
2.1.6.6. Mustsaba-vigle	Pesitsevate paaride arv	1	1	Kriteerium 2006. aasta seisuga.
2.1.6.7. Valgeselg-kirjurähn	Pesitsevate paaride arv	7	7	Kriteerium 2010. aasta seisuga.
2.1.6.8. Laanerähn	Pesitsevate paaride arv	14	14	
2.1.6.9. Karvasjalg-kakk	Pesitsevate paaride arv	4	4	Kriteerium 2010. aasta seisuga.

Väärtus		Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
2.1.6.10. Metsis		Metsisemängude ja mängivate kukkede arv	11 mänguala 34 kukega	11 mänguala 34 kukega	Kriteerium 2012. aasta seisuga. Pikaajaline eesmärk 11 mängu 72 kukke.
2.1.4.11. Metsalinnustik	Laanepüü	Pesitsevate paaride arv	215	200	
	Musträhn	Pesitsevate paaride arv	65	50	
	Väike-kärbsenäpp	Pesitsevate paaride arv	97	100	
	Värbkakk	Pesitsevate paaride arv	21	20	Pikaajaline eesmärk 25 paari
	Nõmmelõoke	Pesitsevate paaride arv	1	10	
	Hallpea-rähn	Pesitsevate paaride arv	14	15	
	Händkakk	Pesitsevate paaride arv	20	20	Pikaajaline eesmärk 25 paari
2.1.4.12. Soolinnustik	Sookurg	Pesitsevate paaride arv	11	10	
	Mudatilder	Pesitsevate paaride arv	6	6	
	Punajalg tilder	Pesitsevate paaride arv	4	5	
	Rüüt	Pesitsevate paaride arv	24	25	
	Väikekoovitaja	Pesitsevate paaride arv	5	5	
	Punaselg-õgija	Pesitsevate paaride arv	1	1	
	Hallõgija	Pesitsevate paaride arv	6	6	
	Õösorr	Pesitsevate paaride arv	2	10	
Teder	Mängivate kukkede arv	85	80	Kaitsealal on 2014 aasta seisuga 17 mängu.	
2.1.4.13. Mosaiikmaastike linnustik	Herilaseviu	Sobiva elupaiga pindala	3000 ha	3000 ha	2017 aasta seisuga kaitsealal ei elanud.
	Hiireviu	Pesitsevate paaride arv	2	2	
Elupaigad					
2.2.1. Huumustoitelised järved ja järvikud	Elupaiga pindala (ha)		9.3	9.3	Valgerabas paiknev järv ning Saesaare raba laukad.
	Elupaiga seisund		B	B	
2.2.2. Jõed ja ojad	Elupaiga pikkus (km)		4	4	Halliste jõe lõik kaitsealal.
	Elupaiga seisund		B	B	
2.2.3. Lamminiidud	Elupaiga pindala (ha)		21.8	21.8	Halliste jõekalda luhad.
	Elupaiga seisund		B	B	
	Taastatud elupaik (ha)		0	21.8	

Väärtus	Indikaator	Kriteerium	Tulemus	Selgitus
2.2.4. Rabad	Elupaiga pindala (ha)	1187,5	1187,5	
	Elupaiga seisund	B	B	
2.2.5. Siirde- ja õõtsiksood	Elupaiga pindala (ha)	5,9	5,9	
	Elupaiga seisund	C	C	
2.2.6. Vanad loodusmetsad	Elupaiga pindala (ha)	708	685	Eesmärk seatakse vaid sihtkaitsevööndisse jäävatele metsadele.
	Elupaiga seisund	C	C	
2.2.7. Rohunditerikkad kuusikud	Elupaiga pindala (ha)	8,5	8,5	Eesmärk seatakse vaid sihtkaitsevööndisse jäävatele metsadele.
	Elupaiga seisund	A	A	
2.2.8. Soostuvad ja soo-lehtmetsad	Elupaiga pindala (ha)	116,8	115	Eesmärk seatakse vaid sihtkaitsevööndisse jäävatele metsadele. Pikaajaline eesmärk 188 ha.
	Elupaiga seisund	C	C	
2.2.9. Siirdesoo- ja rabametsad	Elupaiga pindala (ha)	551,8	548	Eesmärk seatakse vaid sihtkaitsevööndisse jäävatele metsadele.
	Elupaiga seisund	B	B	

KASUTATUD ALLIKAD

Kirjandus- ja internetiallikad:

- Eesti Ornitoloogiaühing. 2009. Eesti kakud. Kättesaadav: <http://www.eoy.ee/kodukakk/eesti-kakud/> (02.12.2013).
- Eesti Ornitoloogiaühing. 2010. Projekti „Metsise kaitse tegevuskava 2012-2016 koostamine (I etapp)” esimese osa metsisemängude inventuur 2010. aastal. Aruanne. Kättesaadav Keskkonnaametist.
- Eesti Ornitoloogiaühing. 2013. Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008–2013. Aruanne. Kättesaadav Keskkonnaametist.
- Eltis, J., Leito, A., Leivits, A., Luigujõe, L., Mägi, E., Nellis, R., Nellis R., Ots, M., Pehlak, H. 2013. Eesti lindude staatus, pesitsusaegne ja talvine arvukus 2008-2012. *Hirundo* 26: 80-112 (2013).
- Kose, M. 2011. Kikepera looduskaitseala kaitse-eeskirja ekspertiis. Kättesaadav Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regioonist.
- Kotkaklubi. 2009. Musta toonekure *Ciconia nigra* kaitse tegevuskava aastateks 2009-2013. Kättesaadav: http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=1105548/must_toonekurg.pdf (03.10.2012).
- Kotkaklubi. 2012a. Eesti riikliku keskkonnaseire kotkaste ja must-toonekure seire allprogrammi 2012 aastaaruanne. Tartu, 27 lk.
- Kotkaklubi. 2012b. Kaljukotkas. Kättesaadav: <http://www.kotkas.ee/kotkaliigid/kaljukotkas> (16.07.2012).
- Kukk, T. 2002. Laialehine nestik. *Eesti Loodus*: 1/2002.
- Kull, T., Sarv, A. 2012. Kauni kuldkinga (*Cypripedium calceolus* L.) kaitse tegevuskava eelnõu. 20 lk.
- Kull, T., Tuulik, T. 2002. Kodumaa käpalised. Tallinn: Digimap, 95 lk.
- Leivits, A. (koost), 2001. Väikesoode haudelinnustiku inventeerimine. Keskkonnainvesteeringute Keskuse Looduskaitse programmi projekti nr 91. Nigula Looduskaitseala Administratsioon. Kättesaadav: http://erast.ut.ee/temp/plutof2/uploads_public/SP020373.PDF (29.11.2013).
- Leivits, M. 2012a. Kikepera linnuala elupaikade struktuuri ja häiringute lidar-kaardistamine. Keskkonnaamet, 45 lk.
- Leivits, M. 2012b. Metsise (*Tetrao urogallus*) Eesti asurkonna elupaikade sidususe, kaitse tõhususe ja elupaikade seisundi analüüs (käsikiri). Keskkonnaamet, 109 lk.
- Merivee, M., Leivits, A., Kinks, R. 2009. Rahvusvahelise tähtsusega linnualad Pärnumaal. Kättesaadav: http://www.eoy.ee/linnualad/Parnumaa_IBA.pdf (29.11.2013).

- Metsoja, J-K., 2011. Luhtade hoolduskava. Kättesaadav:
http://www.keskkonnaamet.ee/hange/kkk-hankematerjalid/PLK%20hoolduskavad/Luhtade_hoolduskava_2011.pdf (04.08.2014).
- OÜ Metsaruum, 2014. Kikepera (Kikepera hoiuala, Kalda, Kivilaane, Katkusoo, Mölke, Kaskealuse, Pöörikaasiku, Reinse, Vennissaare ja Kauni metsise püsielupaiga, Saessaare kaljukotka püsielupaik, Sutesoo must-toonekure püsielupaik ja Saessaare kanakulli püsielupaik) looduskaitseala metsaelupaikade inventuur. Kättesaadav Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regioonist.
- Paal, J. 2007. Loodusdirektiivi elupaigatüüpide käsiraamat. 2. trükk. Tallinn: Auratrükk, 308 lk.
- Palo, A. 2010. Loodusdirektiivi metsaelupaikade inventeerimise juhend. Tartu. 71 lk.
- Pehlak, H. 2012. Mustsaba-vigle (*Limosa limosa*) kaitse tegevuskava.
- Poollooduslike koosluste tegevuskava aastateks 2014-2020. Kättesaadav:
http://www.keskkonnaamet.ee/public/PLK/PLK_tegevuskava130913.odt (04.08.2014).
- Randla, T., 2012. Metsise (*Tetrao urogallus* L.) kaitse tegevuskava 2012-2016 eelnõu. Tartu: Eesti Ornitoloogiaühing.
- Riigimetsa Majandamise Keskus. 2012. Pärnumaa puhkeala külastuskorralduskava aastateks 2012 – 2016. Kabli, 75 lk.
- Sein, G. 2013. Kaljukotka (*Aquila chrysaetos*) kaitse tegevuskava. 34 lk.
- Tammekänd, I., Tammekänd, J. 2006. Kikepera linnuala linnustiku inventuur. Kättesaadav Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regioonist.
- Viht, E. 1997. Rabapüü on Eestis haruldane liik. Eesti Loodus: 2/1997. Kättesaadav:
<http://www.eoy.ee/varamu/linnulood/rabakana.html> (02.12.2013).
- Viht, E., Randla, T. 2001. Metsis: kaitsekorralduskava. Kättesaadav:
<http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=1104210/metsis.pdf> (16.11.2012).
- Väli, Ü., Tuule, A. 2012. Kanakulli (*Accipiter gentilis*) kaitse tegevuskava. 50 lk.

Planeeringud ja arengukavad:

- Kõpu valla üldplaneering kuni aastani 2015. 2006. Kättesaadav:
<http://vov.matti.ee/kopuvv/doc.php?721> (27.02.2014).
- Paikuse valla arengukava 2011-2024. Kättesaadav: Paikuse valla arengukava 2011-2024 (27.02.2014).
- Paikuse valla üldplaneering. 2009. Kättesaadav: <http://www.paikuse.ee/uldplaneering> (28.08.2014).
- Pärnu maakonnaplaneering. 1998. Kättesaadav: <http://parnu.maavalitsus.ee/et/kehtiv-maakonnaplaneering> (28.08.2014).

Soomaa piirkonna jätkusuutliku turismi arendamise strateegia 2009-2013. Kättesaadav:
<http://www.scribd.com/doc/64561704/Soomaa-Jatkusuutliku-Turismi-Arengustrateegia>
(28.08.2014)

Saarde valla arengukava aastani 2028. Kättesaadav:
https://www.riigiteataja.ee/aktilisa/4181/0201/2058/Arengukava_muudatused_2_september_2011_valmis.pdf# (27.02.2014).

Saarde valla üldplaneering. 2007. Kättesaadav:
https://saarde.kovtp.ee/documents/119303/397273/%C3%9Cldplaneeringu_seletuskiri.PDF/f53c830c-7eba-469e-87f6-f7e339d08f4c;jsessionid=DAC4F2343D6D3C752C5C1732D8C26AFA?version=1.0
(27.02.2014).

Surju valla arengukava aastateks 2011-2018. Kättesaadav: Surju valla arengukava 2011-2018
(27.02.2014)

Surju valla üldplaneering. 2002. Kättesaadav:
http://www.surju.ee/index.php?option=com_content&task=view&id=169&Itemid=96
(28.08.2014).

Viljandi maakonnaplaneering. 1999. Kättesaadav:
<http://viljandi.maavalitsus.ee/maakonnaplaneering> (28.08.2014).

Andmebaasid:

EELIS (Eesti Looduse Infosüsteem): <http://loodus.keskkonnainfo.ee/WebEelis/infoleht.aspx>

eElurikkus: <http://elurikkus.ut.ee/>

Keskkonnaregister: <http://register.keskkonnainfo.ee/envreg/main>

Kultuurimälestiste riiklik register: <http://register.muinas.ee>

Maa-ameti geoportaal: <http://geoportaal.maaamet.ee/>

Natura standardandmebaas: <http://natura2000.eea.europa.eu/#>

Riiklik keskkonnaseire programm: <http://seire.keskkonnainfo.ee/seireveeb/index.php>

eFloora: http://efloora.ut.ee/Eesti-vte/species/Hypocenomyce_anthrachophila.html

LISAD

Kikepera looduskaitseala moodustamine ja kaitse-eeskiri¹

Vastu võetud 17.04.2017 nr 73

Määrus kehtestatakse looduskaitseaduse § 10 lõike 1 alusel.

1. peatükk ÜLDSÄTTED

§ 1. Ala kaitse alla võtmine ja kaitse-eesmärk

(1) Looduskaitsealana võetakse kaitse alla Pärnu maakonnas Saarde vallas Kanaküla, Oissaare ja Sigaste külas, Surju vallas Kikepera, Saunametsa ja Kalda külas, Paikuse vallas Põlendmaa külas ning Viljandi maakonnas Kõpu vallas Tipu ja Iia külas asuv ala, mille nimeks saab Kikepera looduskaitseala² (edaspidi kaitseala).

(2) Kaitseala kaitse-eesmärk on:

1) kaitsta ja taastada väärtuslikke metsa-, soo- ja niidukooslusi, kaitsealuseid liike ja nende elupaiku ning rändlindudele sobivaid peatumisalasid;

2) kaitsta ja taastada järgmisi elupaiku: huumusetoitelised järved ja järvikud, looduslikud jõed ja ojad, lamminiidud, rabad, siirde- ja õõtsiksood, vanad loodusmetsad, rohunditerikkad kuusikud, soostuvad ja soo-lehtmetsad, siirdesoo- ja rabametsad;

3) kaitsta järgmisi kaitsealuseid liike: kaunis kuldking (*Cypripedium calceolus*), laialehine nestik (*Cinna latifolia*), väike käopõll (*Listera cordata*), harilik ungrukold (*Huperzia selago*), roomav öövilge (*Goodyera repens*), lodukannike (*Viola uliginosa*), vööthuul-sõrmkäpp (*Dactylorhiza fuchsii*), sookäpp (*Hammarbya paludosa*), kuradi-sõrmkäpp (*Dactylorhiza maculata*), sulgjas õhik (*Neckera pennata*) ja männi-soomussamblik (*Hypocenomyce anthracophila*);

4) kaitsta kaitsealuseid liike ning liike, keda Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25) nimetab I lisas, ja nende elupaiku. Need liigid on must-toonekurg (*Ciconia nigra*), kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*), metsis (*Tetrao urogallus*), valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), laanerähn (*Picoides tridactylus*), karvasjalg-kakk (*Aegolius funereus*), laanepüü (*Bonasa bonasia*), habekakk (*Strix nebulosa*), händkakk (*Strix uralensis*), värbkakk (*Glaucidium passerinum*), musträhn (*Dryocopus martius*), hallpea-rähn (*Picus canus*), öösorr (*Caprimulgus europaeus*), sookurg (*Grus grus*), teder (*Tetrao tetrix*), mudatilder (*Tringa glareola*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), nõmmelõoke (*Lullula arborea*), herilaseviu (*Pernis apivorus*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*) ja rüüt (*Pluvialis apricaria*);

5) kaitsta järgmisi kaitsealuseid liike: rabapüü (*Lagopus lagopus*), kanakull (*Accipiter gentilis*), väikekoovitaja (*Numenius phaeopus*), punajalg-tilder (*Tringa totanus*), hallõgija (*Lanius excubitor*), mustsaba-vigle (*Limosa limosa*) ja hiireviu (*Buteo buteo*), ning nende elupaiku.

(3) Kaitseala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele neljaks sihtkaitsevööndiks ja üheks piiranguvööndiks.

(4) Kaitsealal tuleb arvestada looduskaitseseaduses sätestatud piiranguid käesolevas määruses ettenähtud erisustega.

§ 2. Kaitseala piir

Kaitseala välispiir ja vööndite piirid on esitatud kaardil määruse lisas³.

§ 3. Kaitseala valitseja

Kaitseala valitseja on Keskkonnaamet.

§ 4. Kaitse alla võtmise ja piirangute põhjendused

Määruse seletuskirjas⁴ on esitatud põhjendused:

- 1) kaitse alla võtmise eesmärkide vastavuse kohta kaitse alla võtmise eeldustele;
- 2) loodusobjekti kaitse alla võtmise otstarbekuse kohta;
- 3) kaitstava loodusobjekti tüübi valiku kohta;
- 4) kaitstava loodusobjekti välis- ja vööndite piiri kulgemise kohta;
- 5) kaitsekorra kohta.

2. peatükk

KAITSEKORRA ÜLDPÕHIMÕTTED

§ 5. Lubatud tegevus

(1) Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi ning püüda kala kogu kaitsealal, välja arvatud § 12 punktis 3 sätestatud ajal sihtkaitsevööndis.

(2) Kaitsealal on lubatud jahipidamine, välja arvatud linnujaht ja jahipidamine § 12 punktis 4 sätestatud ajal sihtkaitsevööndis.

(3) Telkimine ja lõkketegemine on kaitsealal lubatud kohtades, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud. Telkimine ja lõkketegemine õuemaal on lubatud omaniku loal.

(4) Kaitsealal on lubatud sõidukiga sõitmine teedel. Sõidukiga sõitmine väljaspool teid ja maastikusõidukiga sõitmine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud töödel, kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel ning liinirajatiste hooldamiseks vajalikel töödel, maatulundusmaal metsamajandustöödel ning õuemaal.

(5) Kaitseala veekogudel on lubatud sisepõlemismootoriga ujuvvahendiga sõitmine. Sisepõlemismootoriga ujuvvahendiga sõitmine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud töödel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel.

§ 6. Vajalik tegevus

(1) Kaitseala metsa- ja sookoosluste loodusliku veerežiimi taastamiseks on vajalik kraavide sulgemine.

(2) Poollooduslike koosluste esinemisalal on vajalik nende ilme ja liigikoosseisu säilimise tagamiseks heina niitmine, loomade karjatamine ning puu- ja põõsarinde kujundamine.

§ 7. Keelatud tegevus

Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud:

- 1) muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja sihtotstarvet;
- 2) koostada maakorralduskava ja teha maakorraldustoiminguid;
- 3) kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut;
- 4) lubada ehitada ehitusteatis kohustusega või ehitusloakohustuslikku ehitist, sealhulgas lubada püstitada või laiendada lautrit või paadisilda;
- 5) anda projekteerimistingimusi;
- 6) anda ehitusluba;
- 7) rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja anda vee erikasutusluba, ehitusluba ega esitada ehitusteatis;
- 8) jahiulukeid lisaõõta.

§ 8. Tegevuse kooskõlastamine

(1) Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit.

(2) Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuse juures ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmise korral tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärast ootust sellise tegevuse õiguspärasuse suhtes.

3. peatükk Sihtkaitsevöönd

§ 9. Sihtkaitsevööndi määratlus

(1) Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike koosluste säilitamiseks ning kaitsealuste liikide elupaikade säilitamiseks ja taastamiseks.

(2) Kaitsealal on neli sihtkaitsevööndit:

- 1) Kikepera sihtkaitsevöönd;
- 2) Metsise sihtkaitsevöönd;
- 3) Sutesoo sihtkaitsevöönd;
- 4) Saessaare sihtkaitsevöönd.

§ 10. Sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk

(1) Kikepera ja Metsise sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on metsa- ja sooökosüsteemide, sealhulgas väärtuslike elupaikade ning kaitsealuste liikide kaitse, nende elupaikade taastamine ja soodsa seisundi säilimise tagamine. Kaitstavad elupaigad on huumustoitelised järved ja järvikud, rabad, siirde- ja õõtsiksood, vanad loodusmetsad, rohunditerikkad kuusikud, soostuvad ja soo-lehtmetsad ning siirdesoo- ja rabametsad.

(2) Sutesoo ja Saessaare sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on seal esinevate kaitsealuste liikide ning nende elupaikade kaitse ja taastamine. Kaitstavad elupaigad on vanad loodusmetsad, rohunditerikkad kuusikud, soostuvad ja soo-lehtmetsad ning siirdesoo- ja rabametsad.

§ 11. Lubatud tegevus

(1) Sihtkaitsevööndis on lubatud kuni 30 osalejaga rahvaürituse korraldamine. Rohkem kui 30 osalejaga rahvaürituse korraldamine on lubatud üksnes kaitseala valitseja nõusolekul.

(2) Kaitseala valitseja nõusolekul on sihtkaitsevööndis lubatud:

- 1) olemasolevate eesvoolude hoiutööd ja loodusliku veerežiimi taastamine;
- 2) metsakoosluste kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile;
- 3) olemasolevate ehitiste, sealhulgas teede, radade ja metsasihtide hooldustööd;
- 4) kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks ja taastamiseks vajalik tegevus;
- 5) tehnovõrgurajatise püstitamine või kaitseala ja kaitsealal paikneva kinnistu tarbeks tootmisotstarbeta rajatise püstitamine.

§ 12. Keelatud tegevus

Sihtkaitsevööndis on keelatud, arvestades käesoleva määrusega sätestatud erisusi:

- 1) majandustegevus;
- 2) loodusvarade kasutamine;
- 3) inimeste viibimine Metsise sihtkaitsevööndis 1. veebruarist kuni 30. juunini, Sutesoo sihtkaitsevööndis 15. märtsist kuni 31. augustini ja Saessaare sihtkaitsevööndis 1. veebruarist kuni 31. juulini. Liikumispiirang ei kehti järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemisega seotud tegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel;
- 4) jahipidamine Metsise, Sutesoo ja Saessaare sihtkaitsevööndis 1. veebruarist kuni 31. augustini.

4. peatükk Piiranguvöönd

§ 13. Piiranguvööndi määratlus

(1) Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse.

(2) Kaitsealal on Kikepera piiranguvöönd.

§ 14. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk

Piiranguvööndi kaitse-eesmärk on elustiku mitmekesisuse ja poollooduslike koosluste säilitamine ning kaitsealuste liikide elupaikade soodsa seisundi kaitse ja taastamine. Kaitstavad elupaigad on looduslikud jõed ja ojad ning lamminiidud.

§ 15. Lubatud tegevus

(1) Piiranguvööndis on lubatud, arvestades käesoleva määrusega sätestatud erisusi:

- 1) majandustegevus;
- 2) kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja nõusolekul tähistamata kohas ning kaitseala valitseja nõusolekul rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja kaitseala valitseja nõusolekul tähistamata kohas.

(2) Piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusoleku lubatud tehnovõrgurajatise püstitamine ja kaitseala või kaitsealal paikneva kinnistu tarbeks tootmisotstarbeta ehitise püstitamine, arvestades § 7 punktides 3–7 sätestatud.

(3) Kaitseala valitseja nõusolekul on piiranguvööndis lubatud 1. septembrist kuni 31. jaanuarini:

- 1) lageraie ainult kuusikutes ja hall-lepikutes kuni 1 ha suuruse langina;
- 2) turberaie ainult aegjärgse raiena, kusjuures langi suurus ei tohi ületada 2 ha.

(4) Raiete puhul tuleb säilitada puistu liikide ja vanuse mitmekesisus ning elustiku mitmekesisuse säilitamiseks jätta raielangile hektari kohta alles vähemalt 40 tihumeetrit puid, mis jäävad metsa alaliseks. Elustiku mitmekesisuse tagamiseks alles jäetavad puud valitakse eri puuliikide esimese rinde suurima diameetriga puude hulgast, eelistades kõvalehtpuid, mände ja haabasid, samuti eritunnustega, nagu põlemisjälgede, õõnsuste, tuuleluudade või suurte okstega puid. Sealhulgas säilitatakse surnud puid ja lamapuitu ning kõik haavad, mille rinnasdiameeter on suurem kui 50 cm.

§ 16. Keelatud tegevus

Piiranguvööndis on keelatud:

- 1) veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine;
- 2) energiapuistute rajamine ja puhtpuistute kujundamine, välja arvatud kaitseala valitseja nõusolekul puhtmänniku kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile;
- 3) maavara kaevandamine;
- 4) uue maaparandussüsteemi rajamine;
- 5) biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine, välja arvatud õuemaal;
- 6) puidu kokkuvedu külmumata pinnaselt. Kui pinnas seda võimaldab, võib kaitseala valitseja lubada puidu kokkuvedu külmumata pinnaselt.

5. peatükk Lõppsätted

§ 17. Määruse jõustumine

Määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

§ 18. Määruse muutmine

Vabariigi Valitsuse 18. mai 2007. a määruses nr 154 „Hoiualade kaitse alla võtmine Pärnu maakonnas” tehakse järgmised muudatused:

- 1) paragrahvi 1 lõike 1 punkt 7 tunnistatakse kehtetuks;
- 2) määruse lisas esitatud Kikepera hoiuala kaart tunnistatakse kehtetuks.

§ 19. Menetluse läbiviimine

Määruse menetlus viidi läbi keskkonnaministri 8. augusti 2013. a käskkirjaga nr 819 algatatud haldusmenetluses. Menetluse ülevaade koos ärakuulamise tulemustega on esitatud käesoleva määruse seletuskirjas.

§ 20. Vaidlustamine

Määrust on võimalik vaidlustada, esitades kaebuse halduskohtusse halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras, osas, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused, mis puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist.

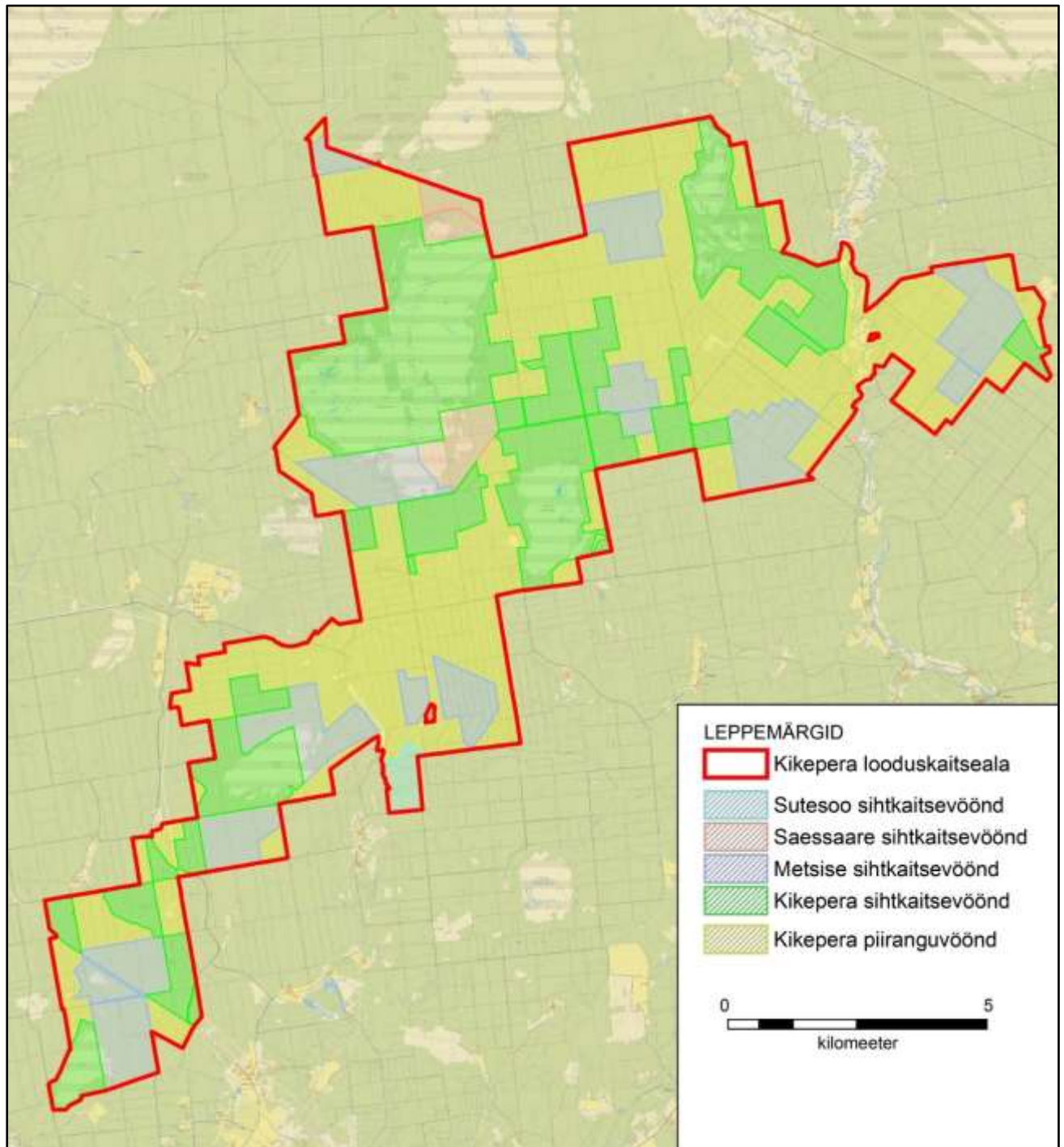
¹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25).

² Kaitseala on moodustatud Vabariigi Valitsuse 18. mai 2007. a määrusega nr 154 „Hoiualade kaitse alla võtmine Pärnu maakonnas” moodustatud Kikepera hoiuala, keskkonnaministri 13. jaanuari 2005. a määrusega nr 1 „Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine” kaitse alla võetud Kalda, Kivilaane, Katkusoo, Mölke, Kaskealuse, Pöörikaasiku, Reinse, Vennissaare ja Kauni metsise püsielupaiga, keskkonnaministri 16. aprilli 2009. a määrusega nr 18 „Kaljukotka püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” kaitse alla võetud Saessaare kaljukotka püsielupaiga, keskkonnaministri 3. juuli 2006. a määrusega nr 43 „Must-toonekure ja suur-konnakotka püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” kaitse alla võetud Sutesoo must-toonekure püsielupaiga ja keskkonnaministri 13. detsembri 2006. a määrusega nr 73 „Kanakulli püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” kaitse alla võetud Saessaare kanakulli püsielupaiga alusel. Lähtuvalt Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitatav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 1 alapunktist 12 hõlmab kaitseala osa Kikepera linnualast, kus tegevuse kavandamisel tuleb hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade kohta kehtivaid erisusi.

³ Kaitseala välis- ja võõndite piir on märgitud määruse lisas esitatud kaardile, mille koostamisel on kasutatud Eesti põhikaarti (mõõtkava 1 : 10 000) ja maakatastri andmeid. Kaardiga saab tutvuda Keskkonnaametis, Keskkonnaministeeriumis, keskkonnaregistris (register.keskkonnainfo.ee) ja maainfosüsteemis (www.maaamet.ee).

⁴ Seletuskirjaga saab tutvuda Keskkonnaministeeriumi veebilehel www.envir.ee.

LISA 2. KIKEPERA LOODUSKAITSEALA VÄLISPIIR JA TSONEERING

LISA 3. KIKEPERA LOODUSKAITSEALA KAITSE-EESMÄRKIDE JA VÄÄRTUSTE KOONDTABEL

Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
Elustik				
Taimed				
2.1.1.1. Kaunis kuldking	Kikepera looduskaitsealal on vähemalt kolm kauni kuldkinga kasvukohta, kokku vähemalt 210 võsuga.	Puudulikud levikuandmed	Viia läbi kordusvaatlus kauni kuldkinga arvukuse ja leiukohtade seisundi selgitamiseks	Kikepera looduskaitsealal on vähemalt kolm kauni kuldkinga kasvukohta, kokku vähemalt 210 võsuga.
2.1.1.2. Laialehine nestik	Kikepera looduskaitsealal on laialehisele nestikule sobiv kasvukoht säilinud vähemalt 27 ha suurusel alal.	Metsakuivendus	Kraavide sulgemine või looduslikule arengule jätmine.	Kikepera looduskaitsealal on laialehisele nestikule sobiv kasvukoht säilinud vähemalt 27 ha suurusel alal.
		Puudulikud levikuandmed	Jätkata riiklikku seiret liigi seisundi hindamiseks.	
2.1.1.3. Väike käopõll	Kikepera looduskaitsealal kasvab väike käopõll vähemalt 0,09 ha suurusel alal vähemalt 30 võsuga.	Metsakuivendus	Kraavide sulgemine või looduslikule arengule jätmine.	Kikepera looduskaitsealal kasvab väike käopõll vähemalt 0,09 ha suurusel alal vähemalt 30 võsuga.
2.1.1.4. Sookäpp	Kikepera looduskaitsealal kasvab sookäpp vähemalt 1,5 ha suurusel alal vähemalt 10 võsuga	Metsakuivendus	Kraavide sulgemine või looduslikule arengule jätmine.	Kikepera looduskaitsealal kasvab sookäpp vähemalt 1,5 ha suurusel alal vähemalt 10 võsuga.
Samblikud				
2.1.3.1. Männi-soomussamblik	Kikepera looduskaitsealal leidub männi-soomussambliku ligikaudu 60 ha suurusel alal.	Metsamajanduslik tegevus.	Liigi leiukohtades jäetakse põlemisjälgedega männipuud kasvama ja põlemisjälgedega puutüükad alles.	Kikepera looduskaitsealal leidub männi-soomussambliku ligikaudu 60 ha suurusel alal.
Linnud				
2.1.4.1. Kaljukotkas	Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paar kaljukotkaid.	Pesitsusaegne häirimine	Liikumispiiranguga alade tähistamine ja tähiste olemasolu kontroll.	Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paar kaljukotkaid.
		Metsakuivendus	Kontroll liikumispiirangust kinnipidamise üle.	
2.1.4.2. Must-toonekurg	Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paar must-toonekurgi.	Pesitsusaegne häirimine	Loodusliku veerežiimi taastamine.	Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paar must-toonekurgi.
			Liikumispiiranguga alade tähistamine ja tähiste olemasolu kontroll.	
			Kontroll liikumispiirangust kinnipidamise üle.	

Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
2.1.4.3. Habekakk	Kikepera looduskaitsealal on säilinud habekakule sobivad elupaigad 1800 ha.	Otsesed ohutegurid puuduvad	-	Kikepera looduskaitsealal on säilinud habekakule sobivad elupaigad 1800 ha.
2.1.4.4. Rabapüü	Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt kaks paari rabapüüsid.	Metsakuivendus Puudulikud levikuandmed	Loodusliku veerežiimi taastamine. Viia läbi rabapüü varakevadine spetsiaalhoendus.	Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt kaks paari rabapüüsid.
2.1.4.5. Kanakull	Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt kaks paari kanakulli.	Pesitsusaegne häirimine	Liikumispiiranguga alade tähistamine ja tähiste olemasolu kontroll. Kontroll liikumispiirangust kinnipidamise üle.	Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paar kanakulli.
2.1.4.6. Mustsaba-vigle	Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paar mustsaba-viglesid.	Metsakuivendus	Loodusliku veerežiimi taastamine.	Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt üks paar mustsaba-viglesid.
2.1.4.7. Valgeselg-kirjurähn	Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt 10 paari valgeselg-kirjurähne.	Otsesed ohutegurid puuduvad	-	Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt seitse paari valgeselg-kirjurähne.
2.1.4.8. Laanerähn	Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt 15 paari laanerähne.	Otsesed ohutegurid puuduvad	-	Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt 13 paari laanerähne.
2.1.4.9. Karvasjalg-kakk	Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt neli paari karvasjalg-kakke.	Otsesed ohutegurid puuduvad	-	Kikepera looduskaitsealal pesitseb vähemalt neli paari karvasjalg-kakke.
2.1.4.10. Metsis	Kikepera looduskaitsealal mängib vähemalt 72 metsisekukke.	Metsakuivendus	Loodusliku veerežiimi taastamine.	Kikepera looduskaitsealal mängib vähemalt 34 metsisekukke.
2.1.4.11. Metsalinnustik	Kikepera looduskaitsealal pesitseb minimaalselt 200 paari laanepüüd, 50 paari musträhni, 100 paari väike-kärbsenäppi, 25 paari värbkakku, 10 paari nõmmelõokest, 15 paari hallpearähni ja 25 paari händkakku.	Metsamajanduslik tegevus.	Pesitsusaegsest raierahust kinnipidamine.	Kikepera looduskaitsealal pesitseb minimaalselt 200 paari laanepüüd, 50 paari musträhni, 100 paari väike-kärbsenäppi, 20 paari värbkakku, 10 paari nõmmelõokest, 15 paari hallpearähni ja 20 paari händkakku.

Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
2.1..4.12. Soolinnustik	Kikepera looduskaitsealal pesitseb minimaalselt 10 paari sookurge, 6 paari mudatildrit, 5 paari punajalg-tildrit, 25 paari rüüta, 5 paari väikekoovitajat, 1 paar punaselg-õgijat, 6 paari hallõgijat, 10 paari öösorri ja kaitsealal mängib vähemalt 80 tedrekukke.	Maaparandus, soode kuivendamine.	Loodusliku veerežiimi taastamine.	Kikepera looduskaitsealal pesitseb minimaalselt 10 paari sookurge, 6 paari mudatildrit, 5 paari punajalg-tildrit, 25 paari rüüta, 5 paari väikekoovitajat, 1 paar punaselg-õgijat, 6 paari hallõgijat, 10 paari öösorri ja kaitsealal mängib vähemalt 80 tedrekukke.
2.1.4.13. Mosaiikmaastike linnustik	Kikepera looduskaitsealal pesitseb minimaalselt 2 paari hiireviud ja 1 paar herilaseviud.	Metsamajanduslik tegevus ja pesitsusaegne häirimine.	Pesitsusaegsest raierahust kinnipidamine.	Kikepera looduskaitsealal pesitseb minimaalselt 2 paari hiireviud ja herilaseviule sobivad elupaigad on säilinud 3000 ha ulatuses.
Elupaigad				
2.2.1. Huumustoitelised järved ja järvikud	Elupaigatüüp huumustoitelised järved ja järvikud on säilinud 9,3 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B.	Otsesed ohutegurid puuduvad.	-	Elupaigatüüp huumustoitelised järved ja järvikud on säilinud 9,3 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B.
2.2.2. Jõed ja ojad	Elupaigatüüp jõed ja ojad on säilinud 4 km pikkusel lõigul, seisundiga vähemalt B.	Otsesed ohutegurid puuduvad.	-	Elupaigatüüp jõed ja ojad on säilinud 4 km pikkusel lõigul, seisundiga vähemalt B.
2.2.3. Lamminiidud	Elupaigatüüp lamminiidud on säilinud vähemalt 21,8 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B.	Hoolduse puudumine, millega kaasneb elupaiga võsastumine ja liigirikkkuse vähenemine.	Lamminiitude taastamine ja hooldamine 21,8 ha suurusel alal.	Elupaigatüüp lamminiidud on säilinud vähemalt 21,8 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B.
2.2.4. Rabad	Elupaigatüüp rabad on säilinud vähemalt 1187,5 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B.	Maaparandus ja soode kuivendus.	Loodusliku veerežiimi taastamine.	Elupaigatüüp rabad on säilinud vähemalt 1187,5 ha suurusel alal seisundiga B.
2.2.5. Siirde- ja õõtsiksood	Elupaigatüüp siirde- ja õõtsiksoo on säilinud vähemalt 5,9 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B.	Maaparandus ja soode kuivendus.	Elupaigatüübi loodusliku veerežiimi taastamine.	Elupaigatüüp siirde- ja õõtsiksoo on säilinud vähemalt 5,9 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt C.

Väärtus	Kaitse-eesmärk	Ohutegurid	Meetmed	Oodatavad tulemused
2.2.6. Vanad loodumetsad	Elupaigatüüp vanad loodumetsad on säilinud vähemalt 1155 ha suurusel alal, keskmise seisundiga vähemalt B.	Metsakuivendus	Loodusliku veerežiimi taastamine.	Elupaigatüüp vanad loodumetsad on säilinud vähemalt 685 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt C.
2.2.7. Rohunditerikkad kuusikud	Elupaigatüüp rohunditerikkad kuusikud on säilinud vähemalt 8,5 ha suurusel alal, seisundiga A.	Otsesed ohutegurid puuduvad.	-	Elupaigatüüp rohunditerikkad kuusikud on säilinud vähemalt 8,5 ha suurusel alal, seisundiga A.
2.2.8. Soostuvad ja soolehtmetsad	Elupaigatüüp soostuvad ja soolehtmetsad on säilinud vähemalt 188 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt C.	Metsakuivendus	Loodusliku veerežiimi taastamine.	Elupaigatüüp soostuvad ja soolehtmetsad on säilinud vähemalt 115 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt C.
2.2.9. Siirdesoo- ja rabametsad	Elupaigatüüp siirdesoo- ja rabametsad on säilinud vähemalt 548 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B.	Metsakuivendus	Loodusliku veerežiimi taastamine.	Elupaigatüüp siirdesoo- ja rabametsad on säilinud vähemalt 548 ha suurusel alal, seisundiga vähemalt B.

LISA 4. KIKEPERA LINNUALA LINDUDE NIMESTIK, STAATUS JA ARVUKUS

(Tammekänd & Tammekänd, 2006)

Nr	Liik		Staatus ⁴	Loendatud	Hinnang ⁵
1	hallhaigur	Ardcin	T		
2	must-toonekurg	Cicnig	P	1	1-2
3	valge-toonekurg	Ciccic	T		
4	väikeluik	Cygcog	L		
5	laululuik	Cygyg	L		
6	rabahani	Ansfab	L		+++
7	suur-laukhani	Ansalb	L		+++
8	viupart	Anapen	L		+++
9	piilpart	Anacre	P	2	2-5
10	sinikael-part	Anapla	P		+++
11	sõtkas	Buccla	P	5	5-10
12	jääkoskel	Mermer	(P)	1	0-1
13	herilaseviu	Perapi	P		+
14	roo-loorkull	Ciraer	T		
15	soo-loorkull	Cirpyg	P		+
16	kanakull	Accgen	P	1	1-2
17	raudkull	Accnis	P		++
18	hiireviu	Butbut	P		++
19	karvasjalg-viu	Butlag	L		
20	väike-konnakotkas	Aqupom	T		
21	kaljukotkas	Aquchr	P	1	1
22	kalakotkas	Panhal	L		
23	lõopistrik	Falsub	P		+
24	laanepüü	Bonbon	P	160	180-200
25	teder	Tetrix	P	62	62-70
26	metsis	Teturo	P	67-77	65-80
27	rukkirääk	Crecre	P		+
28	sookurg	Grugru	P	6	6-8
29	rüüt	Pluapr	P	25	25
30	kiivitaja	Vanvan	P	9	10
31	tikutaja	Galgal	P		+++
32	metskurvits	Scorus	P		+++
33	mustsaba-vigle	Limlim	P	1	0-1
34	väikekoovitaja	Numpha	P	5	5
35	suurkoovitaja	Numarq	P	1	0-1
36	punajalg-tilder	Tritot	P	5	5
37	metstilder	Trioeh	P		+++
38	mudatilder	Trigla	P	5	5

⁴ P – pesitseja; **P** – tõestatud pesitsemine; (P) – juhupesitseja; L – läbirändaja; T – toitükulaline; J – juhükulaline.

⁵ +++ tavaline (esineb üle 10 paari või arvuka läbirändajana)

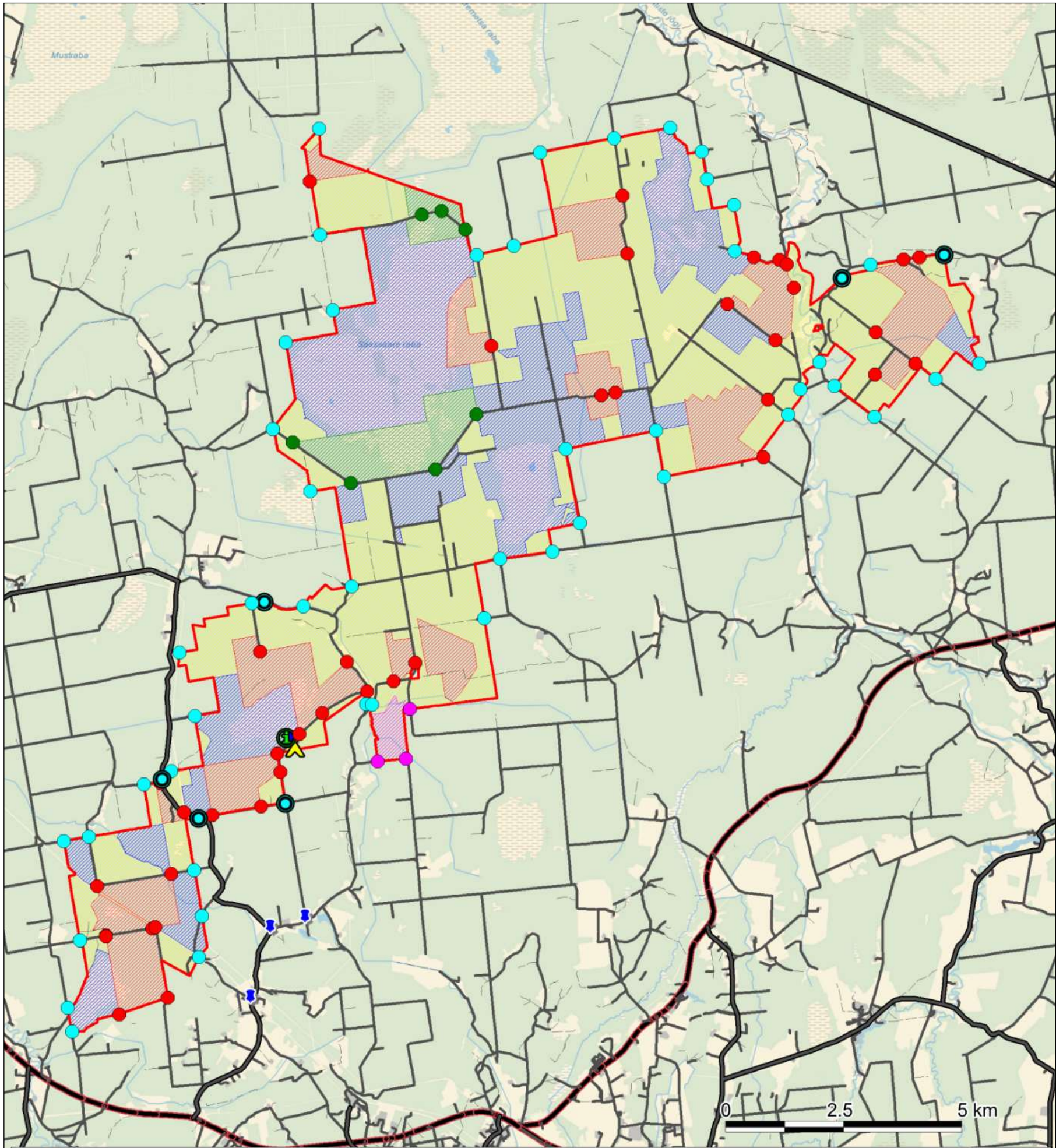
++ väikesearvuline (esineb 3-10 paari või mitte arvuka läbirändajana)

+ haruldane (esineb kuni 3 paari või harva läbirändajana)

Nr	Liik		Staat ⁴	Loendatud	Hinnang ⁵
39	vihitaja	Acthyp	P	1	1-2
40	kalakajakas	Larcen	P	5	5
41	õõnetuvi	Coloen	P	2	2-5
42	kaelustuvi	Colpal	P		+++
43	kägu	Cuccan	P		+++
44	kassikakk	Bubbub	(P)	1	0-1
45	värbkakk	Glapas	P	13	15-20
46	kodukakk	Stralu	P	1	1
47	händkakk	Strura	P	22	20-25
48	karvasjalg-kakk	Aegfun	P	2	2-3
49	öösorr	Capaur	P		+++
50	piiritaja	Apuapu	T		
51	väänkael	Jyntor	P		++
52	hallrähn	Piccan	P	13	10-15
53	musträhn	Drymar	P	45	40-45
54	suur-kirjurähn	Denmaj	P		+++
55	valgeselg-kirjurähn	Denleu	P	7	10-12
56	väike-kirjurähn	Denmin	P		++(+)
57	kolmvarvas-rähn	Pictri	P	15	15-20
58	nõmmelõoke	Lularb	P		++
59	põldlõoke	Alaarv	P	28	30
60	suitsupääsuke	Hirrus	P		++
61	räästapääsuke	Delurb	T		
62	metskiur	Anttri	P		+++
63	sookiur	Antpra	P	28	30
64	linavästri	Motalb	P		+++
65	siidisaba	Bomgar	L		
66	käblik	Trotro	P		+++
67	võsaraat	Prumod	P		+++
68	punarind	Erirub	P		+++
69	ööbik	Lulus	P		++
70	aed-lepalind	Phopho	P		++(+)
71	kadakatäks	Saxrub	P	47	50-60
72	kivitäks	Oenoen	P		+
73	musträstas	Turmer	P		+++
74	hallrästas	Turpil	P		+(+)
75	laulurästas	Turphi	P		+++
76	vainurästas	Turili	P		+++
77	hoburästas	Turvis	P		+++
78	jõgi-ritsiklind	Locflu	P		+++
79	kõrkja-roolind	Acreno	P		+(+)
80	aed-roolind	Acrdum	P		+(+)
81	soo-roolind	Acrust	P		+++
82	käosulane	Hipict	P		+++
83	väike-põõsalind	Sylcur	P		+++
84	pruunselg-põõsalind	Sylcom	P		+++

Nr	Liik		Staat ⁴	Loendatud	Hinnang ⁵
85	aed-põõsalind	Sylbor	P		+++
86	mustpea-põõsalind	Sylatr	P		+++
87	salu-lehelind	Phylus	P		+++
88	mets-lehelind	Physib	P		+++
89	väike-lehelind	Phycol	P		+++
90	pöialpoiss	Regreg	P		+++
91	hall-kärbsenäpp	Musstr	P		+++
92	väike-kärbsenäpp	Ficpar	P	8	50-80
93	must-kärbsenäpp	Fichyp	P		+++
94	sabatihane	Aegcau	P		+++
95	sootihane	Parpal	P		+++
96	põhjatihane	Parumo	P		+++
97	tutt-tihane	Parcri	P		+++
98	musttihane	Parate	P		++(+)
99	sinitihane	Parcae	P		+++
100	rasvatihane	Parmaj	P		+++
101	puukoristaja	Siteur	P		+++
102	porr	Cerfam	P		+++
103	peoleo	Oriori	P		++
104	punaselg-õgija	Lancol	P		+++
105	hallõgija	Lanexc	P	3	2-4
106	pasknäär	Gargla	P		+++
107	mänsak	Nuccar	P		+++
108	hallvares	Corcor	T		
109	ronk	Corrax	P		++
110	kuldnook	Stuvul	T		
111	metsvint	Fricoe	P		+++
112	põhjavint	Frimon	L		+++
113	rohevint	Carchl	L		
114	siisike	Carspi	P		+++
115	urvalind	Carnea	L		+++
116	kuuse-käbilind	Loxcur	P		+++
117	männi-käbilind	Loxpyt	P	1	0-3
118	karmiinleevike	Carery	P		+++
119	leevike	Pyrula	P		+++
120	suurnokk	Coccoc	L		
121	talvike	Embcit	P		++

LISA 5. KIKEPERA LOODUSKAITSEALA KÜLASTUSKORRALDUSLIKUD TEGEVUSED

Paigaldatavad tähised

- Kikepera looduskaitseala (keskmise suurusega tähis)
- Kikepera looduskaitseala (suur tähis)
- Kikepera looduskaitseala Metsise sihtkaitsevöönd, LIIKUMISKEELD 01.02-30.06 (liikumiskeelu tähis)
- Kikepera looduskaitseala Saessaare sihtkaitsevöönd, LIIKUMISKEELD 01.02-31.07 (liikumiskeelu tähis)
- Kikepera looduskaitseala Sutesoo sihtkaitsevöönd, LIIKUMISKEELD 15.03-31.08 (liikumiskeelu tähis)

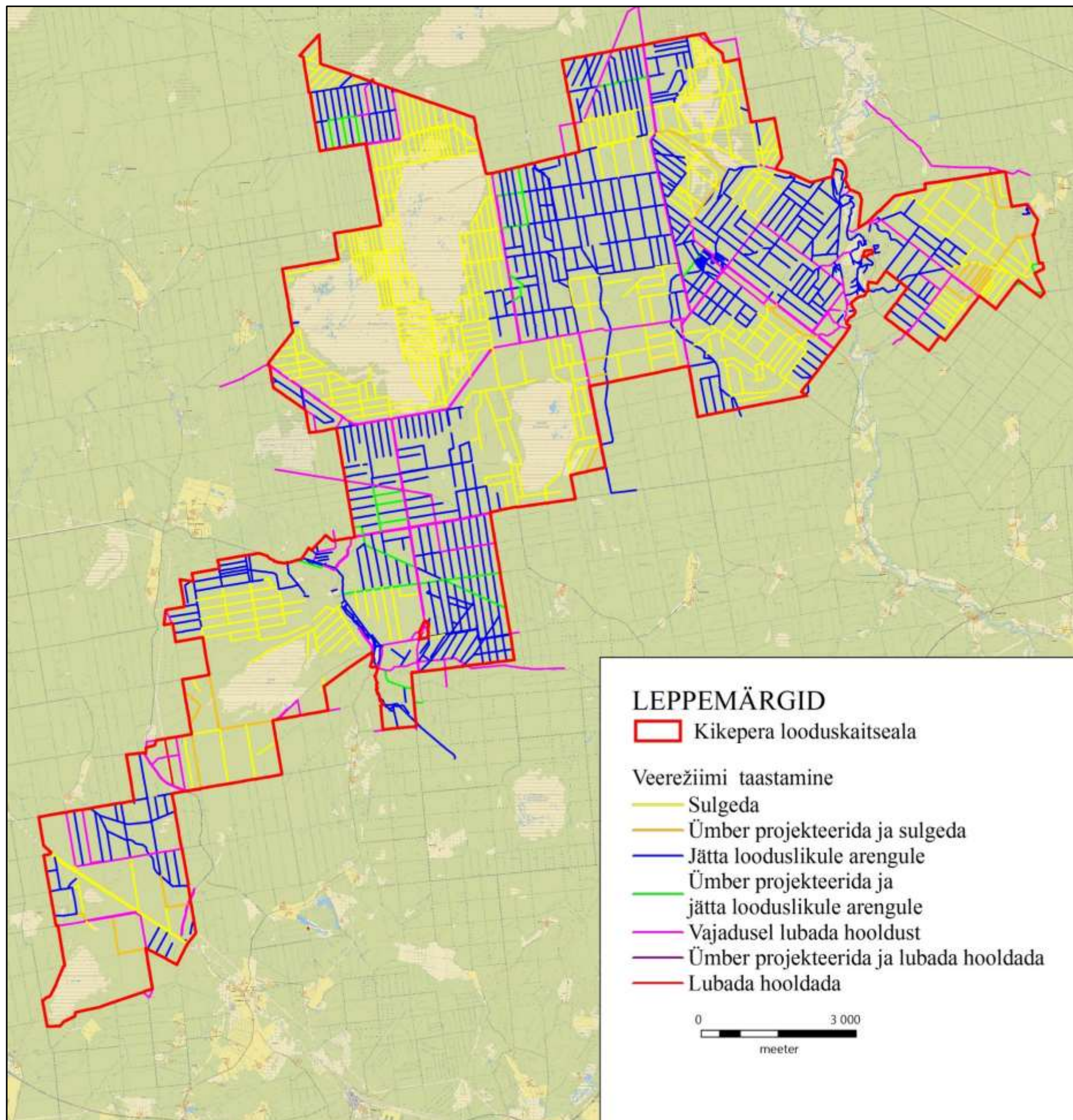
Külastuskorralduslikud tööd

- ① Infotahvli likvideerimine/ uue rajamine ja hooldamine
- ▲ Lõkkekohta hooldamine
- ▼ Katku lõkkekohta suunava viida hooldamine

Tsoneering

- Sutesoo sihtkaitsevöönd
- Kikepera sihtkaitsevöönd
- Metsise sihtkaitsevöönd
- Saessaare sihtkaitsevöönd
- Kikepera piiranguvöönd
- Kikepera looduskaitseala

Aluskaart: Maa-amet

LISA 7. ULATUSLIKE LOODUSÕNNETUSTE LIKVIDEERIMINE JA METSAKAHJUSTUSTE LEVIKU TÕKESTAMINE KAITSEALA PIIRANGUVÖÖNDIS JA HOIUALAL

Kaitstava loodusobjekti piiranguvööndis ja hoiualal üldreeglina lubatakse tegevusi, mille mõju objekti kaitse-eesmärgile on neutraalne või positiivne. Nendel aladel on tolereeritavad ka majanduslikel eesmärkidel tegevused viisil ja mahus, mis ei ole vastuolus kaitstava loodusobjekti kaitse-eesmärgiga. Paratamatult võib ette tulla ka olukordi, mida ei ole võimalik lahendada tavapäraselt selleks kasutatavate õigusnormide järgi (nt lageraiet oleks vaja teha suuremal alal, kui kaitsekord seda võimaldab). Tüüpilisteks sellisteks näideteks on loodusõnnetused metsamaal, nagu torm, tuli või ulatuslik metsakahjustuse levik, invasiivse võõrliigi levik jmt. Looduskaitse vaatevinklist vaadates on sellistel juhtudel tegemist metsa ökosüsteemile omaste protsessidega, milledesse pole vaja tingimata sekkuda, kuid mis maaomaniku vaatevinklist võib aga tähendada majanduslikku kahju. Lisaks esineb ka olukordi, kus mitte sekkumisega võivad kahjustused kanduda väljapoole kaitstavaid alasid: näiteks metsakahjurid võivad kaitsealalt levida majandusmetsadesse. Seetõttu peab kaitseala valitseja erandolukordades kaalume erinevaid huve ja otsima kompromisslahendusi.

Metsaseadus võimaldab loodusõnnetuste likvideerimiseks või metsakahjustuste leviku tõkestamiseks teha lageraiet või sanitaaraiet (kuni täiuseni 0,3). Kaitsealadel tuleb sealjuures arvestada ka kaitse-eeskirjaga seatud piirangutega (langi suurusele, täiusele vmt). Lisaks eelnevale on võimalik teha ka kujundusraiet, kui kaitsekorralduskava seda ette näeb.

Alljärgnevalt ongi toodud piiranguvööndis ja hoiualal rakendatavad kujundusraie põhimõtted, mida kasutatakse metsakahjustuste leviku tõkestamiseks ja ulatuslike loodusõnnetuste likvideerimiseks, kui neid erandolukordi ei ole võimalik lahendada kaitsekorraga ettenähtud metsamajandamise reeglite raames (lageraie või sanitaarraiena). Kujundusraie kooskõlastamine toimub kaitseala valitseja kaalutusotsuse alusel: kaitseala valitseja hindab kujundusraie teostamise vajalikkust ja kooskõla kaitse-eesmärgiga.

Kaitstava loodusobjekti valitseja võib lubada piiranguvööndis või hoiualal teha kujundusraiet, arvestades järgmisi põhimõtteid:

- 1) Kahjustuste likvideerimine kiirendab kaitse-eesmärgi tagamiseks vajaliku uue metsapõlve teket või see pole vastuolus kaitse-eesmärgiga.
- 2) See on vajalik võõrliigi tõrjeks või metsakahjurite leviku tõkestamiseks kaitsealalt väljapoole.

LISA 8. KAITSEKORRALDUSKAVA AVALIKKUSE KAASAMISE MATERJALID

Projekteeritava Kikepera looduskaitseala kaitsekorralduskava koostamisest ja huvigruppide kaasamise koosolekust teavitav kuulutus 19.11.2013 ajalehtedes Pärnu Postimees ja Sakala.

KESKKONNAAMET

PROJEKTEERITAVA KIKEPERA LOODUSKAITSEALA (OSA KIKEPERA LINNUALAST) KAITSEKORRALDUSKAVA AVALIKKUSE KAASAMISE KOOSOLEK

Keskkonnaamet teatab, et on algatanud projekteeritava Kikepera looduskaitseala kaitsekorralduskava koostamise. Projekteeritav Kikepera looduskaitseala hõlmab Kikepera hoiuala, Kalda, Kivilaane, Katkusoo, Mölke, Kaskealuse, Pöörikaasiku, Reinse, Vennissaare ja Kauni metsise püsielupaiku, Saessaare kaljukotka püsielupaika, Sutesoo must-toonekure püsielupaika ja Saessaare kanakulli püsielupaika. Kaitsekorralduskavaga kirjeldatakse ala eesmärgiks olevaid loodusväärtusi, nende mõjutegureid ja kaitsemeetmeid ning koostatakse tegevuste tabel, kus vajalikud tegevused on määratletud koos tõenäolise läbiviimise aja ning maksumusega. Kaitsekorralduskava koostaja on Consultare OÜ.

Kaitsekorralduskava koostamisprotsessi raames toimub huvigruppide kaasamise koosolek:

- **22. novembril 2013. a kell 13 Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regiooni Viljandi kontoris** (Paala tee 4, Viljandi).

Kohale on oodatud maaomanikud, kohalikud elanikud, ettevõtjad ja teised asjast huvitatud.

Tööd rahastatakse «Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007–2013» ja sellest tuleneva «Elukeskkonna arendamise rakenduskava» prioriteetse suuna «Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine» meetme «Looduse mitmekesisuse säilitamine» programmi «Kaitsekorralduskavade ja liikide tegevuskavade koostamine looduse mitmekesisuse säilitamiseks» alusel Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.

INFO:

Consultare OÜ

Mari Raidla, mari@consultare.ee, +372 5349 3039

Keskkonnaamet

Meelis Suurkask, meelis.suurkask@keskkonnaamet.ee, +372 516 4997

**Kikepera projekteeritava looduskaitseala
kaitsekorralduskava huvigruppide kaasamise koosolek**

PROTOKOLL

Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regiooni Viljandi kontor
22.11.2013

Algus kell 13.05 lõpp kell 14.30

Juhataja: Meelis Suurkask (Keskkonnaamet)

Protokollis: Mari Raidla (Consultare OÜ)

Protokollile on lisatud osavõtjate nimekiri registreerimislehel (lisa 1)

Päevakord:

1. Meelis Suurkask – koosoleku sissejuhatus.
2. Mari Raidla – ülevaade kaitsekorralduskava (edaspidi *KKK*) olemusest, Kikepera projekteeritavast looduskaitsealast, kaitsekorralduskavaga läbiviidavatest töödest ning ajakavast.
3. Arutelu, kohalolijate küsimused ja ettepanekud.

1. Kuulati

Meelis Suurkask – tutvustas koosolekust osavõtjatele Keskkonnaameti töökorraldust, selgitas, mis on kaitsekorralduskava ja mis on kaitse-eeskiri. Selgitas, et Keskkonnaamet on tellinud Kikepera looduskaitseala kaitsekorralduskava koostamise firmalt Consultare OÜ ning tutvustas firma esindajat, Mari Raidlat, kes hakkab kaitsekorralduskava koostama.

2. Kuulati

Mari Raidla – andis ülevaate kaitsekorralduskava olemusest, tutvustas projekteeritava Kikepera looduskaitseala kaitseväärtusi, kaitsekorralduskava koostamisel läbiviidavatest töödest ning kava koostamise ajakavast.

3. Arutelu

Koosolekul esitati järgnevad küsimused ja ettepanekud:

Martti Rooden (Saarde vallavalitsus) – tuleks kaaluda, kas alal on vaja üldse kraave kinni panna, vajadusel võiks lasta looduslikult kinni kasvada.

Meelis Suurkask – tegevuse vajadust uuritakse kaitsekorralduskava koostamise raames.

Merle Adams (Roheline Jõemaa) – kas kaitsekorralduskava raames uuritakse või kaitse-eeskirja eelnõu koostamisel uuriti kaitseala moodustamise sotsiaalmajanduslikke mõjusid või viidi läbi keskkonnamõjude hindamine?

Meelis Suurkask – sotsiaalmajanduslikke mõjude uuringud ei ole otseselt *KKK* küsimus. Kaitsekorralduskava koostamise raames hinnatakse kavandatavate tegevuste mõju kaitstavatele loodusväärtustele ning ka ümbritsevatele aladele. Oma olemuselt on *KKK* koostamine sarnane keskkonnamõju hindamisega.

Meelis Suurkask – tänase koosoleku kutsusime kokku, et teavitada *KKK* koostamise algatamisest. Esimeses etapis toimub olemasolevate andmete kogumine, koondamine ja analüüs. 1. juuliks tuleb esitada välitööde tulemused, alles nende andmete põhjal saab hakata kavandama tegelikke töid. 1.

septembriks peab olema valmis KKK projekt, kus on määratletud vajalikud tegevused. Antud alal on põhiline probleem veerežiimi taastamise kätsumus. Kui on huvilisi, siis võime lisaks avalikustamiskoosolekule korraldada ka täiendavaid arutelusid.

Einar Teder (Jõekääru talu) – Halliste jõeäärne soolikas tuleks kaitsealast välja arvata, sinna jääb osaliselt ka lasketiir.

Aare Kolk (Pärna talu/ RMK) – mina hooldan oma maadel Halliste jõeäärseid niite ning minule oleks kaitseala moodustamine positiivne.

Elor Ilmet (RMK) – kas KKK raames tehtava maaparandussüsteemide inventuuri andmed oleks võimalik saata maaomanikele ja RMK-le enne avalikustamiskoosolekut tutvumiseks?

Meelis Suurkask – kõige mõistlikum oleks teha kokkusaamine siis, kui Keskkonnaamet on omaltpoolt kavandavad tegevused üle vaadanud, kuid kõiki tegevusi on veel võimalik korrigeerida. Veerežiimi taastamistööde arutelu võiks toimuda septembris mõnes vallas, siis saaksid kohale tulla ka maaomanikud.

Merle Adams – see võiks toimuda Saarde vallas, kuna see on keskse asukohaga.

Järgnes arutelu, millal ja kus oleks mõistlik korraldada nõupidamine KKK tegevuste aruteluks.

Martti Rooden – kuidas metsise arvukust hoitakse, kui rebase ja kähriku arvukus tõuseb?

Meelis Suurkask – KKK-s tuleb analüüsida, kas rebase ja kähriku arvukust tuleb linnustiku kaitseks piirata.

Martti Rooden – kas KKK koostamisel vaadatakse ka olemasolevaid planeeringuid, et tegevuste põhimõtted ei läheks omavahel vastuollu?

Meelis Suurkask – jah, vaadatakse ka arengukavasid ja planeeringuid. Kaitsekorralduskavas analüüsitakse olemasolevaid planeeringuid, hinnatakse nende mõju kaitsealale ja planeeritavatele tegevustele.

Otsustati

- 3.1. Korraldada kaitsekorralduskava tegevuste arutelu septembris 2014 aastal, peale seda kui Keskkonnaamet on saanud OÜ Consultare käest Kikepera looduskaitseala kaitsekorralduskava eelnõu (projekti).
- 3.2. Korraldada kaitsekorralduskava arutelu Saarde vallas.

(allkirjastatud digitaalselt)

Meelis Suurkask
Koosoleku juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Mari Raidla
Protokollija

Projekteeritava Kikepera looduskaitseala kaitsekorralduskava eelnõu valmimisest ning avalikkuse kaasamise koosolekust teavitav kuulutus 23.09.2014 ajalehtedes Pärnu Postimees ja Sakala.

KESKKONNAAMET

Euroopa Liit
Euroopa
Regionaalarengu Fond

Eesti looduse keskus

PROJEKTEERITAVA KIKEPERA LOODUSKAITSEALA KAITSEKORRALDUSKAVA AVALIKKUSE KAASAMISE KOOSOLEK

Keskkonnaamet teatab, et on valminud projekteeritava Kikepera looduskaitseala kaitsekorralduskava. Projekteeritav Kikepera looduskaitseala hõlmab Kikepera hoiuala, Kalda, Kivilaane, Katkusoo, Mõlke, Kaskealuse, Pöörikaasiku, Reinse, Vennissaare ja Kauni metsise püsielupaiku, Saessaare kaljukotka püsielupaika, Sutesoo must-toonekure püsielupaika ja Saessaare kanakulli püsielupaika.

Kaitsekorralduskavaga kirjeldatakse ala eesmärgiks olevaid loodusväärtusi, nende mõjutegureid ja kaitsemeetmeid ning koostatakse tegevuste tabel, kus vajalikud tegevused on määratletud koos tõenäolise läbiviimise aja ning maksumusega. Kaitsekorralduskava koostaja on Consultare OÜ.

Kikepera looduskaitseala kaitsekorralduskava on avalikul arutelul 22. septembrist 30. septembrini 2014. Kavaga saab tutvuda Keskkonnaameti kodulehel www.Keskkonnaamet.ee.

Vastuväiteid ja parandusettepanekuid kaitsekorralduskava kohta saab esitada kirjalikult Keskkonnaameti Pärnu-Viljandi regioonile (Paala tee 4, 71014 Viljandi) või e-postiga viljandi@keskkonnaamet.ee, märgusõnaga "Kikepera", hiljemalt 30. septembril 2014.

Kaitsekorralduskava koostamisprotsessi raames toimub avalikkuse kaasamise koosolek:

30. septembril 2014. a kell 14 Kilingi-Nõmme klubis (Pärnu tn 73, Kilingi-Nõmme).

Kohale on oodatud maaomanikud, kohalikud elanikud, ettevõtjad ja teised asjast huvitatud.

Tööd rahastatakse „Riikliku struktuurivahendite kasutamise strateegia 2007–2013“ ja sellest tuleneva „Elukeskkonna arendamise rakenduskava“ prioriteetse suuna „Säästva keskkonnakasutuse infrastruktuuride ja tugisüsteemide arendamine“ meetme „Looduse mitmekesisuse säilitamine“ programmi „Kaitsekorralduskavade ja liikide tegevuskavade koostamine looduse mitmekesisuse säilitamiseks“ alusel Euroopa Regionaalarengu Fondi vahenditest.

Info:

Mari Raidla, Consultare OÜ, mari@consultare.ee, 5349 3039

Meelis Suurkask, Keskkonnaamet, meelis.suurkask@keskkonnaamet.ee, 516 4997

**Kikepera projekteeritava looduskaitseala
kaitsekorralduskava avalikkuse kaasamise koosolek**

PROTOKOLL

Kilingi-Nõmme
30.09.2014

Algus kell 14.00 lõpp kell 16.20

Juhataja: Meelis Suurkask (Keskkonnaamet)

Protokollis: Mari Raidla (Consultare OÜ)

Protokollile on lisatud osavõtjate nimekiri registreerimislehel (lisa 1)

Päevakord:

1. Meelis Suurkask – koosoleku sissejuhatus.
2. Mari Raidla – ülevaade kaitsekorralduskava (edaspidi *KKK*) olemusest, Kikepera projekteeritavast looduskaitsealast, ala väärtustest ning kaitsekorraldusperioodil kavandatavatest töödest.
3. Arutelu, kohalolijate küsimused ja ettepanekud.

1. Kuulati

Meelis Suurkask – tutvustas koosolekust osavõtjatele Keskkonnaameti töökorraldust, selgitas, mis on kaitsekorralduskava ja mis on kaitse-eeskiri. Selgitas, et Keskkonnaamet on tellinud Kikepera looduskaitseala kaitsekorralduskava koostamise firmalt Consultare OÜ.

2. Kuulati

Mari Raidla – andis ülevaate kaitsekorralduskava olemusest, tutvustas projekteeritava Kikepera looduskaitseala kaitseväärtusi ning kaitsekorraldusperioodil kavandatavaid töid.

3. Arutelu

Koosolekul esitati järgnevad küsimused ja ettepanekud:

Olev Lillemets – miks kaitstakse metsi ja lastakse metsadel kinni kasvada, ka metsis ei taha rägastunud metsas elada?

Meelis Suurkask – loodusmetsas on rida teisi väärtusi, mida me kaitseme. See kujutab endast elupaika paljudele liikidele.

Kuido Jänes – kaitsekorralduskava alusel sulgete Lähtma jõe valgala. Praegu on seal suvel väga vähe vett. Milliseid uuringuid on tehtud, et valgala sulgemisel ei jääks jõgi päris kuivale?

Meelis Suurkask – Jõgi kuivab selle tõttu, et vihma- ja lumesulamisvesi valgub kiirelt kraavidesse ja kraavidest jõkke. Kui me paneme kraavid kinni, siis see vihmavesi ei saa kohe valguda kraavi. Vesi koguneb turbakihti metsa all ja imub aegamisi jõkke.

Riina Raasuke – vee liikumine maapinnas on hüdroloogia põhialuseid. Kui me kaevame kraavi, kõigub veetase jões väga palju. Kui meil ei ole kraave, siis on veetaseme kõikumine palju väiksem. Elustikule peaks kraavide sulgemine mõjuma hästi. Jõe valgala ei kao kuhugi, kui me kraavid kinni paneme, veerežiim hoopis paraneb.

Jaanus Männik – kas kraavide sulgemine pole loodusele liiga järsk muutus?

Martti Rooden – väidate, et metsise alade hävimine tuleneb eeskätt kuivendamisest?

Tiit Kosenkranius – metsad on käsitsi kaevatud vanu talukraave täis, nende sulgemist on ka proovitud.

Kuido Jänes – raba uputamine on õige, aga korraldatud metsa uputamine ei ole majanduslikult mõistlik tegevus. Metsis tahab avarust ja valgust, pesapaigaks natuke tihedamat metsaalust. Lõhmus teeb alal teadustööd, ootame tema tulemused ära.

Meelis Suurkask – looduses tehti kraavide ülevaade ja LIDAR analüüs. Kui hakatakse konkreetselt kraave sulgema, tehakse tehnilised joonised ja mõõdetakse veetase täpselt välja. Kraavide sulgemise eesmärk ei ole metsi üle ujutada, veetase tõstetakse mineraalpinnaseni. Seni kuni kuivendus toimib toimub märgades elupaikades turba lagunemine. Raba servas peab taastuma turba teke, mis muudab pinna happelisemaks ja soodustab siirdesoo männikute arengut. Kraavide sulgemise vajadus seisneb selles, et taastatakse metsa looduslik struktuur, et ei peaks liikide jaoks igal aastal hooldustäid tegema, kuna mets on kuivenduse tulemusel muutunud. See ei ole jätkusuutlik.

Mari Raidla – RMK uuring toimub ala põhjaosas ja selle uuringu koostajaga olen rääkinud. Uuring on pikaajaline ja tulemusteni jõudmine võtab aega. Rabade ja sooservametsade loodusliku veerežiimi taastamine on absoluutselt vajalik, sest see on metsisele omane elupaik ning sellest tuleb ka antud alal alustada. Tegevuste kavandamisel lähtume metsise kaitse tegevuskavast, mille on koostanud oma ala spetsialistid ja arvestatud on parimaid teadmisi selle liigi kohta. Metsis ongi keeruline liik.

Andres Annast – kas on uuritud, mis hakkab väljaspool kaitseala piire toimuma, kui kraavid kinni pannakse?

Riina Raasuke – see oli üks põhiline tegur, mida me veerežiimi taastamise kavandamisel arvestasime. Kuivendussüsteem moodustab ühtse terviku, sellel on eri osi, mis tuleb sageli täielikult sulgeda. Vett, mis tuleb väljastpoolt kaitseala, peab saama ära juhtida, samuti jäävad toimima kaitsealal olevate teede kraavid. Kõik eesvoolud ja kogujakraavid on looduses üle vaadatud.

Kuido Jänes – mänd on metsisele ülioluline puuliik. Palun otsige üles koht, näiteks kõdusoo kasvukohattüübis, kus kasvab mänd. RMK on teinud suuri pingutusi, et panna mändi kasvama, sest ala uueneb ise kuusega. Seal, kus kasvab mänd, on majandamine ära keelatud, selle tulemusena kasvab seal nüüd kaasik.

Meelis Suurkask – täna me ei aruta sihtkaitsevööndite piiride üle. Metsamajanduslikult on teil õigus.

Kuido Jänes – must-toonekurg käib kraavidel toitumas, kui te need sulgete, kaevad ka toitumiskohad. Võiksite KKK-sse kirja panna, et must-toonekure seisundi parandamiseks tuleks lasta kraavide servad võsast puhtaks raiuda.

Mari Raidla – must-toonekure pesa ümbruses jäävad kraavid looduslikule arengule. Hooldustegevused peavad kirjas olema must-toonekure tegevuskavas.

Meelis Suurkask – looduskaitseks on niimoodi, et toonekurg on oma pesapaigas väga häirimistundlik liik ja sellepärast on pesa ümber sihtkaitsevöönd. Kurg toitub madalavoolulistel ojadel, kui neid ei ole, siis kraavidel. Kure toitumisterritoorium pesa ümber on 50-60 km. Meie peame lähtuma oma ala spetsialistide koostatud tegevuskavast. Teoreetiliselt oleks võimalik muuta kraav talle meeldivamaks. See tähendab järjepidevat niitmist ja võsalõikust, aga see ei oleks pikas perspektiivis jätkusuutlik.

Mari Raidla – arutan teemat ornitoloogiga.

Andres Annast – mida tähendab, et olemasolev teedevõrk on kohati tihe, metsade majandamiseks seatud piirangutest tulenevalt puudub vajadus kõikide teede kasutamiseks ja hooldamiseks?

Mari Raidla – tähendab seda, et alal leidub teid, mis viivad sihtkaitsevööndisse või mille lõplõik on ainult sihtkaitsevööndis. Kui sihtkaitsevööndis metsa enam ei majandata (sageli juba praegu ei tohi), siis ei ole vaja järjepidevalt seda teed hooldada.

Andres Annast – tuleks lisada kaart, kus on kõik teed peal, et ei tekiks küsimusi. Teha konkreetne lisa, kus on hooldatavad teed kirjas.

Meelis Suurkask – kui kaitsealalt läheb läbi tee, mida kasutavad RMK või metsamehed metsa väljaveoks, siis see ei ole kaitsekorralduslik tee. See on RMK tee ja selle seisukorra eest vastutab RMK vastavalt üldisele korrale.

Mari Raidla – küsimus on selles, kas me KKK-ga reguleerime, milliseid teid ja millistel tingimustel hooldada võib või on piisavad kaitse-eeskirjaga seatavad reeglid?

Andres Annast – siis peaks selle jutu kõik KKK-st välja võtma.

Mari Raidla – kui me nii otsustame, siis me võtame selle välja.

Jaanus Männik – kas teil on arvutusi, et kui jätate keskmise metsa mädanema, mis seal liikidega toimub? Kas Keskkonnaamet ka tagajärgedega tegeleb?

Meelis Suurkask – Lagunev lamapuit on looduskaitseoluline, elupaiga seisund läheb paremaks looduskaitseolulises mõttes.

Martti Rooden – kas kava on kooskõlas maakonna üldplaneeringuga?

Mari Raidla – kõik valdade ja maakonna planeeringud olene läbi vaadanud, et ei tekiks vastuolusid.

Kuido Jänes – kes vastutab selle eest, et kaitsekorralduskava rakendudes ei tekitada kahju samadele liikidele, keda kaitsta püütakse? Kui laseme männinoorendikel võsastuda, kaob metsis ära.

Meelis Suurkask – Keskkonnaamet vastutab. Männinoorendikust ei saa 10 aastaga metsisele väärtuslikku elupaika nii või teisiti. Selleks, et metsisel oleks tulevikus ka sobivaid elupaiku, tuleb praegu tegutseda. Selleks on meil planeeritud veerežiimi taastamine, et sinna ei tekiks kuusik, vaid rabaserva männik.

Kuido Jänes – metsis on siinse piirkonna looduse osa ja selleks ei ole vaja tekitada looduskaitseala, et see lind seal püsiks.

Martti Rooden – kuidas kujutate ette rebase ja kähriku arvu reguleerimist?

Meelis Suurkask – kütitakse väljaspool kaitseala.

Martti Rooden – aga see kaitseala on ju nii suur, ta jookseb kaitsealale.

Meelis Suurkask – kaitseala peab olema nii suur, et tekiks tasakaal, kõige parem rebase ja kähriku piiraja on hunt või ka ilves.

Meelis Suurkask – Põhiline metsise sööja on ikkagi väikekiskja ja siga, kes sööb kurnad ära. Sellepärast on sigade söödaplatsid ka probleem. Söödaplatsid on väga hea koht väikekiskjatele kehvade aegade üleelamiseks, seal on toidubaas. Ei teki ökoloogilist tasakaalu. Soomaa näitel suudab hunt kopra ja kähriku arvukust hoida.

Kuido Jänes – minu seisukoht on, et kui kaitsealal on linnujaht keelatud, peaks ka ulukijaht olema keelatud. Ulukijaht põhjustab samamoodi häiringuid.

Meelis Suurkask – Üldjuhul on niimoodi, et ulukijaht ja väikemetslooma jaht on siiski väiksema häirimisteguriga kui linnujaht. Meil on rahvusvaheline linnuala ja me teeme siia kaitseala, seetõttu on otstarbekas linnujaht keelata. Ulukijaht ja linnujaht ei ole võrdsete häirimisteguriga jahiliigid.

Kuido Jänes – kas pärast kaitseala moodustamist ei tohi Luiga jahionni juures enam peatuda?

Mari Raidla – kas see on kellegi korrashoitav külastusobjekt? Palun näidake selle asukoht (Kuido Jänes märgib kaardile jahionni asukohta).

Kuido Jänes – see oli selline kokkusaamiskoht, kus peeti nõu enne jahile minekut. Praegusel ajal on ukсед lahti, keegi otseselt ei hoolda.

Meelis Suurkask – onn paikneb vahetult metsise mängupaiga piiril, tuleb vaadata, kas see jääb sihtkaitsevööndisse. Onni eest peab keegi vastutama.

Ettepanekud:

1. Mitte käsitleda kaitsekorralduskavas teehooldusega seotud teemasid.
2. Selgitati jahimeeste onni asukoht, otsustatakse, kas onn säilitatakse, kuna sellel puudub hooldaja.
3. Kuido Jänes tegi ettepaneku must-toonekure elupaikades hoida eesvoolude ja looduslike ojade kaldad avatuna, et parandada must-toonekure toitumistingimusi.
4. Kuido Jänes tegi ettepaneku keelata Kikepera looduskaitsealal kõik jahipidamisviisid, või lubada nii linnu- kui ulukijahti.
5. Osalised ei olnud nõus kuivenduskraavide sulgemisega, kuna sellel on ettearvamatud tagajärjed ja praegused teadmised on liialt väiksed. Tehti ettepanek kraavide looduslikule arengule jätmiseks, et vältida järske muutusi.

(allkirjastatud digitaalselt)

Meelis Suurkask
Koosoleku juhataja

(allkirjastatud digitaalselt)

Mari Raidla
Protokollija

LISA 9. FOTOD

Foto 1. Harilik koobassamblik.

Foto 2. Punetav vistarsamblik.

Foto 3. Raudteetamm Kalda metsise mängupaigas

Foto 4. Kõrge loodusväärtusega vana liigirikas okaspuuenamusega kõdusoomets.

Foto 5. Kõrge loodusväärtusega vana okaspuuenamusega kõdusoomets.

Foto 6. Lodja raba

Foto 7. Elupaik vanad loodusmetsad.

Foto 8. Vaigutatud (karritatud) männid vanas loodusmetsas.

Foto 9. Elupaik soostuvad ja soo-lehtmetsad.

Foto 10. Elupaik siirdesoo- ja rabametsad.

Foto 11. Elupaik siirdesoo- ja rabametsad.

Foto 12. Katku lõkkekoha juurde suunav viit

Foto 13. Katku lõkkekoha juurde suunav viit.

Foto 14. Katku lõkkekoht.

Foto 15. Lökkease Katku lõkkekohas.

Foto 16. Kuivkäimla Katku lõkkekohas.

Foto 17. Puude varjualune Katku lõkkekohas.

Foto 18. Tuletõrje veevõtukoht Katku lõkkekoha juures.

Foto 19. RMK infotahvel Katku lõkkekohas.

Foto 20. Metsatee Katku lõkkekohta.